

ספר הזהר

על חמשה חומשי תורה

מהתנא האלקי
רבי שמעון בן יוחאי

עם הפירוש
דרך אמת

ועם הביאורים הנפלאים

הסולם

מבאר ומתרגם כל דברי הזהר במלואם, אחת בלי פירוש. ומחוץ לאותם המקומות החל מהענינים הפשוטים עד המקומות שבספר הזהר, העוסקים בחכמת הקבלה, הסתומים ביותר, ואינו מניח אף מלה הרי הוא ביאור שוה לכל נפש.

מראות הסולם

הוא מלוי אל ביאור הסולם:
אותם המקומות, שצריכים לאריכות יתרה, הוקבע מקומם במראות הסולם.

חלופי גרסאות

מראה מקומות לענין המדובר, שנמצא בג' חלקי מביא כל השינויים שישנם ברוסוסים הזהר, תקוני זהר, זהר חדש ותקונים חדשים. הקודמים משנת שנ"א עד הנה.

מסורת הזהר

לוח השואת הדפים

משה הרשים בתקוני זהר: זהר חדש ותק"ח של דפוסים שונים, להדפיס שב"מסורת הזהר" (נמצא בחלק א')

כדי להקל על המעיין להבין הביאורים במקומות שעוסקים בחכמת הקבלה, הוספנו בחלק א' הספר פתיחה לחכמת הקבלה

חלק ו

פרשיות: מקץ, ויגש, ויחי

לוח ראשי תבות וקיצורים

א

בעזרת השם. בעוה"ב : בעולם הבא. בעוה"ז : בעולם הזה. בעוה"ר : בעונותינו הרבים. בעוה"ח : בעץ החיים. בע"כ : בעל כרחו. בע"מ : בעל מנת. בע"ש : בערב שבת. בעש"ק : בערב שבת קודש. בע"ת : בעל תשובה. ב"פ : ב' פעמים. בפ"ע : בפני עצמו. ברהמ"ז : ברכת המזון. בר"ת : בראשי תיבות. ב"ש : ב' שלישים. בשכמל"ו : ברוך שם בבור מלכותו לעולם ועד. בת"ת : בתפארת.

ג

ג"א : גירסא אחרינא (גירסא אחרת נוסח אחר) ; ג' אלפים ; ג' אמצעיות. גר"ע : גולגלתא ועינים. ג"ג : גימטריה. (צרופי האותיות למספרן). ג"ט קר"ע פ"ח : (ו' תיקוני רישא) גולגלתא לבנה, טלא בדבולחא, קרומא דאוריאר, רעוא דמצחא, עמר נקא, סקוחו דעינין, חוטמא. ג"ע : גן עדן ; גלוי עריות. ג"ע אח"פ : גולגלתא, עינים, אוזן, חוטם, סה. ג"פ : ג' פעמים. ג"ר : ג' ראשונות. ג"ש : גודה שוה. ג"ת : ג' תחתונות.

ד

ד' : דף. ד"א : דבר אחד ; דרך אמת. ד"ה : דברי הימים ; דבור המתחיל. דהו"ג : דהוד וגבורה. דו"ג : דבר ונוקבא. דו"ק : התבונן היטב ; דייק. ד"ז : דפוס וזלצבך. דחז"ל : דברי חכמינו זכרם לברכה. דט"ר : דט' ראשונות. דכ"ז : דכל זה. דלפי"ז : דלפי זה. ד"מ : דפוס מנטובא ; דרך משל ; דיני ממונות. דבר מצוה. דנת"א : דנקודות, תגין, אותיות. דע"כ : דעל כן ; דעל כרחך. דע"ס : דעשר ספירות. דעסמ"ב : דע"ב סיג מיה בין. דפו"י : דפוס ישן. דצח"מ : דומם, צומח, חי, מדבר. ד"ק : דפוס קרימונה. ד"ש : דרכי שלום. ד"ת : דברי תורה, דין תורה. דת"י : דעת, תפארת, יסוד.

ה

הי"ע : השם ירחם עליו. האר"י : האלקי רבינו יצחק. ה"ג : ה' גבורות. ה"ה : הוא הדין ; הרי הוא ; הלא הוא. שני ההי"ן של שם הוי"ה. הה"ד : הדא הוא דכתיב. ה"ח : ה' חסידים. ה"י : היה. ה"י"ם : הות, יסוד, מלכות. (ג' אותיות משם אלהים). הל"ל : הרי ליה למימר. ה"מ : ח' מקיפים ; הני מילי. ה"נ : הכא נמי. ה"ו : הגזר. ה"ז : הגזר. ה"ז : הגזר. ה"ז : הגזר. למעלה. ה"ס : הוא סוד. ה"פ : הכי פשיטו ; ה' פעמים ; ה' פרצופין ; הכי פירושו. ה"ק : הקדוש. ה"ק : הכי קאמר ; ה' קצוות. הקב"ה : הקדוש ברוך הוא. הקסה"ז : הקדמת ספר זוהר. ה"ר : ה' ראשונות ה' ראשונה. הרמ"ק : האלקי רבינו משה קודדובירו. השי"ת : השם יתברך. ה"ת : ה' תתאה. ה' תתונות. התפ"א : התפשטות א'. התפ"ב : התפשטות ב'.

א"א : אברהם אבינו ; אי אפשר ; אריך אנפין ; ארך אפים. אב"א : אחר באחור. אב"ג : אנה בכח גדולת. אבי"ע : אצילות בריאה יצירה עשיה (ד' עולמות העליונים). א"ג : אין גורסים ; ארבע גלויות. א"ד : אינו דומה ; איכא דאמרי (יש אומרים). אדה"ר : אדם הראשון. אדל"ג : אפשר דלא גרסינן. א"ה, אר"ה, אודה"ע : אמות העולם. אה"ל : אור הלכנה. או"א : אבא ואמא ; אחד ואחד. או"ח : אור תיור. או"י : אור ישראל. ארץ ישראל. או"מ : אור מקיף. או"נ : אריך ונוקבא. או"פ : אור פנימי. אחב"פ : אחר בפנים. אח"ז : אחר זה. אחז"ל : אמרו חכמינו זכרם לברכה. אח"כ : אחד כך ; אחרי כן. אח"פ : איזן חוטם פה. א"כ : אם כן ; אינו כדאי ; אין כאן. אכמ"ל : אין כאן מקומו להאריך. א"ל : אמר ליה. אל"ה : ג' אותיות משם אלהים. אמ"ר : אור מים רקיע. אנ"כ : אודות נצוצין כלים. א"ס : אין סיף. אע"ג : אף על גב. אע"פ : אף על פי. אעפ"כ : אף על פי כן. א"צ : אינו צריך. אצ"ל : אין צריך לומר. א"ק : אדם קדמון (שם עולם) ; אין קץ ; אמר קרא (כתוב במקרא). אקב"ז : אשר קדשנו במצותיו וצונו. א"ר : אמר רב ; אל רחום. ארגמ"ן : אוריאל, רפאל, גבריאל, מיכאל, גוראל (שמות מלאכים). ארמ"ע : אש, רוח, מים, עטר (ארבע יסודות העולם). אשל"י : אדום, שחור, לבן, ירוק. א"ת : אם תאמר ; אל תאמר ; אל תקרא ; אי תימא. א—ת (האותיות מן א עד ת). א"ת ב"ש : אחד מצרופי אותיות הא"ב (הראשונה עם האחרונה, השניה עם זו שלפני האחרונה וכן הלאה). את"ל : אם תמצא לומר. אתעד"ל : אתערותא דלעילא. אתעדל"ת : אתערותא דלתתא.

ב

ב"א : בראשית א' ; בן אדם ; בנין אב ; ברוך אתה. בא"ד : באמצע דבור. באבי"ע : באצילות, בריאה, יצירה, עשיה. באד"ר : באורא רבא. באדר"ז : באורא זוטא. בא"י : ברוך אתה ה' ; ב"ב : בראשית ב'. בג"ד : בגין דא בג"ה ; בינה גבורה, הוד, בג"כ : בגין כך. ב"ד : בית דין. בד"א : במה דברים אמורים ; בדרך אחרת. בדו"ר : בדחילו ורחימו. ב"ה : בית המקדש ; בין השמשות. בהכ"נ : בית הכנסת. ביהמ"ק : בית המקדש. בוצד"ק : בוצינא וקרדנותא. בחי' : בחינה. בחי"א : בחינה א'. בחי"ב בחי"ג בחי"ד : בחינה ב' ; ג' ; ד'. בי"ע : בריאה, יצירה, עשיה. בכ"מ : בכל מקום ; בכמה מקומות. במ"א : במקום אחר. במ"ר : במדרש רבה. ב"נ : בר גש. ב"ן : מספר (שם הויה במילוי ההי"ן) בס' : בספר. בס"ד : בספרא דצניעותא ; בסיעתא דשמיא. בסו"ה : בסוד הכתוב. ב"ע : בריאות עולם. בע"א : בענף א'. בע"ה :

מאזנים, עקרב, קשת, גוי, דלי, דיגם. ט"ת: ט

תחתונות

9

י"א: יש אומרים; יש אוסרים; ירא אלהים; ירחמהו אל. יא"י: ישוב ארץ ישראל. יא"ל: יש אם למקרא; יש אם למסורת; יוכרם אלהים לטובה. י"ג: יש גורסים; יין גסן; מספר. י"ד: יש דודשים. י"ה: (כ' אותיות הראשונות משם היה). י"ה"א: גי מלואים של שם הוי"ה יודין ההין אלפינ. י"ה"כ, י"ה"כ"פ: יום הכפורים. י"ה"ר: יהי רצון. י"ו"כ: יום כפור. י"ו"ש: ימין ושמאל. יחנר"ן: יחידה, חיה, נשמה, רוח, נפש. י"ט: יצר טוב; יש טעם; יום טוב. י"ט"ט: יום טוב. יול"א: יתברך ויתעלה לעולם אמן. י"י: רמז על יתוד הוי"ה ואדני. י"י"י: יברךך יאר ישא. י"כ"ק: יום כסור קטן. י"ל: יש לומר. י"מ: יש מפרשים; יש מקומות; יציאת מצרים. י"ס: יוד ספירות; יש ספרים; יש סוכרים. י"ס"ג: יש ספרים גורסים. יצה"ט: יצר הטוב. יצה"ר: יצר הרע. יש"א: ימין, שמאל, אמצע. ישסו"ת: ישראל סבא ותבוניה. ית': יתברך; יתעלה. ית"ש: יתברך שמו.

כ

כ' כבוד. כ"א: כי אם; כל אחד; כך אומר; כתוב אחד; כלל אחד. כ"א"א: כתוב אחד אומר. כ"א"ו"א: כל אחד ואחד; כל איש ואיש. כ"א"ו"ל: כל אומה ולשון. כ"אחז"ל: כך אמרו חכמינו זכרם לברכה. כ"ב: אותיות התורה. כ"ג: כהן גדול. כ"ד: כזי דבור; כל דבר; כך דרשו. כ"ד"א: כמה דאת אמר; כזא דאת אמרת. כ"ד"ש: כדרך שאמרו. כ"ה: כתוב הכא. כ"ה"א: כן הוא אומר. כ"ה"ג: כהן גדול; כהאי גזנא. כ"ה"מ"ג: כל המוסיף גורע. כ"ה"נ: כן היא נוסחת. כ"ה"ק: כתבי הקודש. כ"ו' וכו': וכולה (לאמור); על הקורא לגמור כל הפסוק או המאמר, שהובא רק חלק ממנו. כ"ו"כ: כך וכך. כ"ו"פ: כלל ופרט. כ"ו"ר"כ: כלל ופרט וכלל. כ"ז: כל זה; כל זמן; כך זכות; כלי זיין. כ"ח: כלי חיצון; כתר חכמה. כ"ח"ב: כתר, חכמה, בינה. כ"חב"ד: כתר, חכמה, בינה, דעת. כ"ח"ב תו"מ: כתר, חכמה, בינה, תפארת ומלכות. כ"י: כנסת ישראל; כתב יד; כן ירכו. כ"כ: כל כך, כמו כן; כתוב כאן. כ"ל"ז: כלי זיין. כ"ל"י: כהן, לוי, ישראל. כ"מ: כל מה; כל מקום; כן מצאתי; כן משמע; כן מוכח. כ"מ"ד"א: כמה דאת אמרת. כ"מ"ו"ש: כמו שכתוב. כ"מ"ש"א: כמו שאתה אומר. כ"מ"ש"ה: כמו שאמר הכתוב. כ"נ: כן נאמר; כן נראה. כ"נ"ה"ג: כנסת הגדולה. כ"נ"ו: כנוכר. כ"נ"י: כנסת ישראל. כ"נ"ל: כנוכר לעיל; כן נראה לי. כ"נלע"ד: כן נראה לפי עניות דעתי. כ"ס"ה"כ: כסא הכבוד. כ"ע: כולי עלמא; כתר עליון. כ"פ: כלי פנימי; כל פנים; כך פרשו. כ"צ"ל: כן צריך לאמרה לזהות, לכוון. כ"ק: כלי קודש. כ"ש: כל שכן; כבוד שמו; כל שעה; כבוד שבת. כ"ש"ד: כללו של דבר. כ"ש"כ: כל שכן. כ"ש"ו"ש: כל שעה ושעה; כל שנה ושנה. כ"ש"ט:

ז"אכ"מ: ואין כאן מקומו. ואכמ"ל: ואין כאן מקום להאריך. ואל"כ: ואם לא כן; ואהבת לרעך כמוך. ז"בעוה"ר: ובעונותינו הרבים. ובש"ו: ובשעה. וגו': וגומד (ראה וכו'). ודו"ק: דייק (כמו התבונן היטב, לדייק בשעת העיון ולא בקרוב). וד"ל: ודי למבין. ול"ב: ודי לחכימא ברמיזא. והמ"י: והשכיל יבין. וזה"ד: וזה הדין. וז"ל: וזה לשונו. וכה"א: וכן הוא אומר. וכו': וכולה; וכולי. (כמו וגומר, סימן להמשיך את המאמר או המספר עד הסוף, אף אם אין סופו נזכר בכתב). ול"ב: ולי נראה. ונלע"ד: ונראה לפי עניות דעתי. וע"ד: ועל דא. ועד"ז: ועל דרך זה. ועכ"ז: ועם כל זה; ועל כל זה. ו"ק: ו' קצות. וש"נ: ושם נסמך. ו"ת: ו' תחתונות. ות"י: ותיקונים.

ז

ז"א: זעיר אנפין; זכות אבות; זה אומר. זאה"ל: זכור אותו האיש לטוב. זא"ז: זה אצל זה; זה אל זה; זה את זה; זה אחר זה (וכן וו). זב"ז: זה בזה. זזה"ז: זמן הזה. זזה"ש: זה הוא שאמר. זו"ן: זעיר ונוקבא. זה לשונו; וכדו (זכרונו) לברכה. זל"ז: זה לזה. ז"ח: זהר חדש. זכ"ל: ז' כוכבי לכת. זלמ"ז: זה למטה מזה; זה למעלה מזה. ז"מ: ז' מלכים. זמ"ז: זה מזה. זמ"ן נק"ט: סדר ששת סדרי המשנה; זרעים, מועד, גשים, נזיקין, קדשים, טהרות. ז"ס: זה סוד. ז"ע: זה ענין. זעה"א: זקני עם הארץ. זע"ז: זה על זה. ז"פ: ז' פעמים. זצ"ל: זכר צדיק לברכה. ז"ק: זרע קודש; זקף קטן. ז"ש: זה שכתב; שאמר. ז"ת: ז' תחתונות. זת"ו: זה תוך זה; זה תחת זה.

ח

ח': חלק; חדש. ח"א: חלק א'; חכמים אומרים; חד אמר. ח"ב: חלק ב'; חכמה בינה. חב"ד: חכמה, בינה, דעת. חבת"ם: חכמה, בינה, תפארת, מלכות. ח"ג: חלק ג'; חלופי גרסאות. ח"ד: חלק ד'. חד"ר: חסד דין רחמים. ח"ה: חלק ה'; חלול ה'. חה"ש: חלול השם. חה"מ: חול המועד. ח"ו: חלק ו'; חסר ואו; חס ושלום. חו"ג: חסדים וגבורות. חוה"מ: חול המועד. חוה"מ"ס: חול המועד סוכות. חוה"מ"פ: חול המועד פסח. חו"ל, ח"ל: חוץ לארץ. ח"ז: חלק ז'; חדש זה. חז"ל: חכמינו זכרם לברכה. חח"ן: חכמה חסד גצח. חכ"א: חכמים אומרים. חל"ה: חלק לעולם הבא. חנ"ה: חנוכה הבית. חנב"ל שצ"ם: שבעה כוכבי הלכת; חמה, נגה, כוכב, לבנה, שבתאי, צדק, מאדים. ח"ס: חכמה סתימאה. ח"ע: חיי עולם. חע"ה: חיי עולם הבא. חש"ח: חולם, שורק, חיריק.

ט

ט"א: טור א'; טעם אחר. טו"ר: טוב ורע. ט"מ: טומאת מת; טעמא מאי; טעמי מקרא. טנת"א: טעמים נקודות תנין, אותיות. ט"ס: ט' ספירות. ט"ר: ט' ראשונות. טש"ת, סא"ב, מע"ק, גד"ד: ט"ב המולות; טלה, שור, תאומים, סרטן, אריה, בתולה.

כתר שם טוב. כש"ש : כמו שכתבתי שם. כ"ת : כתר
תורה. כתה"ק : כתבי הקודש. כתחז"ל : כתקון
חכמינו זכרם לברכה.

ל

ל"א : לשון אחר. לא"א : לא אמרו אלא. ל"ב :
מספר. לבנ"ה : ל"ב גתיבות החכמה. ל"ג : לא
גרסינן. ל"ד : לאו דוקא ; לפי דעת ; לא דמי. לד"א :
לדעת אחרים ; לדבר אחר. לד"ה : לדברי הכל. ל"ה :
לכנת הספיר ; למען השם. לה"פ : לחם הפנים. לו"ל :
לפני ולפנים. ל"ז : לשון זכר. לזעי"צ : לזכר עולם
יהי צדיק. ל"ח : לא כתוב ; לא כן. לכאו"א : לכל
אחד ואחד. לכ"ל : לכן נראה לי. לכ"ע : לכולי עלמא.
לכ"ש : לא כל שכן. ל"מ : לא מצאתי. למה"ד :
למה הדבר דומה. ל"נ : לי נראה ; לשון נקבה. לנ"ל :
לכן נראה לי. לע"ע : לעת עתה. לעסמ"ב : לעיבה
סיג, מ"ה, ב"ן. לעת"ל : לעתיד לבוא. לפ"ג : לפרט
גדול. לפמש"ה : לפני משורת הדין. לפ"ע : לפי
ענינו. לפע"ד : לפי עניות דעתי. לפ"ק : לפרט קטן.
לפ"ש : לפי שעה. ל"צ : לא צריך. ל"ש : לא שנו ;
לא שנה ; לא שייך ; ליל שמורים. לשה"ר : לשון
הרע. לש"ש : לשם שמים. ל"ת : לא תעשה.

מ

מ"א : מקום אחר ; מקום אחד ; מדרש אגדה ; מלכים
א' ; מים אחרונים ; מנהג אבותינו. מאה"ג : מאור
הגדול ; מאור הגולה. מארו"ל : מאמר רבותינו זכרם
לברכה. מ"ב : שם מ"ב אותיות ; מה בכך ; מתן
בסתר. מב"ד : מיתת בית דין ; משיח בן דוד. מב"ו :
מלך בשך ודם ; מתנת בשר ודם. מב"י : משיח בן
יוסף. מ"ג : מחזור גדול (כ"א שנים) ; מ"ד : מיין
דוכדין ; מאן דאמר ; מאי דכתיב ; מי דמי ; מה
דעתך ; מי דבש. מד"א : מאן דאמר ; משום דרכי
אמורי. מדה"ד : מדת הדין. מדה"נ : מדרש הנעלם.
מדה"ר : מדת הרחמים. מד"ש : מפני דרכי שלום.
מ"ה : מספר הדין במילוי אלמין ; משום הכי ; מלך
העולם ; מלאך המות. מה"ד : מדת הדין. מהל"ל : מה
היה ליה למימר. מה"מ : מלאך המות ; מלך המשיח ;
מנא הני מילי. מה"נ : מדרש הנעלם. מה"ש : מלאכי
השרת. מו"ל : מוציא לאור. מול"מ : מטי ולא מטי.
מו"מ : מעלה ומטה ; משא ומתן ; מגע ומשא. מו"ס :
מוחא סתימאה. מוצי"ט : מוציא יום טוב. מוצש"ק :
מוצאי שבת קודש. מו"ש : מוצאי שבת. מ"ו : משנה
ז'. מזוז"ל : מאמר חכמינו זכרם לברכה. מ"ט. מקח
טעות. מטטרור"ן : שם מלאך. מ"י : בי אותיות משם
אלהים. מכ"ש : מכל שכן. מ"ל : מגא לן. מלה"ד :
משל למה הדבר דומה. מלה"ש : מלאכי השרת. מל"ת :
מצות לא תעשה ; מסיח לסי תומו. מ"מ : מכל מקום ;
מארי מתניתין ; מארי מתיבתא ; מאי משמע ; מראה
מקום ; מת מצוה ; משנה מקום. מ"מ"ה : מלך מלכי
המלכים. מ"מ"ן : ממה נפשך. מ"ן : מיין נוקבין.
מנ"מ : מאי נפקא מינה ? מ"ס : מדת סדום ; מר
סבר ; מותא סתימאה. מסה"ן : מסורת הזהר. מ"ע :

מצות עשה ; מראית עין ; מצות ערוך. מע"ה : מעלה
עליו הכתוב. מע"ט : מעשים טובים. מעל"ע : מעת
לעת (יום שלם). מ"צ : משיח צדק. מצפ"ן : שם
היה באותיות א"ת ב"ש. מרע"ה : משה רבינו עליו
השלום. מ"ש : מה שכתוב ; מאי שנה. משא"כ :
מה שאין כן. מש"כ : מה שכתוב כאן. מ"ת : משנה
תורה ; מתן תורה. מת"ל : מה תלמוד לומר.

נ

נ"א : נוסחא אחרינא ; נביאים אחרונים. נא"כ : נאמר
כאן. נג"ע, ר"ע : נפילים, גבורים, ענקים, רפאים,
עמלקים. נ"ה : נצח הוד. נה"י : נצח הוד, יסוד. נהי"מ :
נצח, הוד, יסוד, מלכות. נ"ו : נע ונד ; נעשה ונשמע.
נוק' : נוקבא. נח"ש : נדוי, חרב, שממא. נ"ל :
נראה לי. נ"מ : נפקא מינה. נ"נ : נח נמש. נ"ע :
נוקבי עינים ; נשמתו עון ; נוחו עון. נ"צ : נחמת
ציון. נק' : נקרא. נ"ר : נפש רוח ; נחת רוח ;
נביאים ראשונים. נר"ן : נפש, רוח, נשמה. נרנח"י :
נפש, רוח, נשמה, חיה, יחידה. נש"ב : נ' שערי בינה.
נת"א : נקודות, תגין, אותיות.

ס

ס"א : ספרים אחרים ; סטרא אחרא ; סתרי אותיות.
ס"ב : סימן ברכה. ס"ג : (הוי"ה במילוי יודין ואלף
בואו) ; סנהדרין גדולה. ס"ד : סוף דבר ; סלקא
דעתך. סד"א : סלקא דעתך אמינא. סו"ה : סוד
הכתוב. סו"ס : סוף סוף. ס"י : סימן. ס"י : ספרים
ישנים ; ספר ישן ; סימן יפה ; ספר יצירה. ס"ל :
סח לי ; סבידה ליה. ס"מ : סטרא מסאבותא. ס"נ :
סכנת נפשות. ס"ע : סדר עבודה. ס"פ : סוף פסוק.
ספ"י : סבר פנים יפות. ספ"י : ספירה. ס"ת : ספר
תורה ; סתרי תורה ; סוף תיבה.

ע

ע' : עיין. ע"א : ענף א' ; עמוד א' ; ענין
אחר. עאכו"כ : על אחת כמה וכמה. ע"ב :
(הויה במילוי יודין) ; שם ע"ב. עבג"מ : עור, בשר,
גידין, עצמות, מוחא. ע"ג : ענף ג' ; עבודת גלולים ;
על גב. ע"ד : על דבר ; על דרך ; על דעת. ער"ה :
על דרך הכתוב ; על דרך האמת—האמור. ער"ן : על
דרך זה. ער"מ : על דרך משל. ער"ר : על דרך רמז.
ע"ה : עליו השלום ; עשרת הדברים ; עם הארץ ;
עין הרע ; עבד ה'. עה"ב : עולם הבא. עה"ז : עולם
הזה. עה"ח : עץ החיים. עה"ר : עין הרע. עה"ש :
עליו השלום. עו"א : עובדי אלילים. עוה"ב : עולם
הבא. עוה"ז : עולם הזה. עומ"ש : עול מלכות שמים.
עו"ג : עתיק ונוקבא. ע"ו : עבודה זרה ; על זה ; עם
זה ; עבר זמנו. ע"ח : עץ חיים. ע"ט : על טעם ;
עצה טובה ; עין טובה. ע"י : עיין ; עילאין. ע"י :
על ידי ; על יד. עי"א : על ידי אחרים. עיה"ק : עיר
הקדש. עיו"ט : ערב יום טוב. עיו"כ : ערב יום
כפור. עי"ז : על ידי זה. עי"מ : עבור, יניקה מוחין.
עיקת"ו : עיר קדשנו תבנה ותכונן. ע"כ : על כן ;
עד כאן ; עד כמה ; עבודת כוכבים ; עבד כנעני.

זין: ר"ג: ריש גלותא. רדל"א: רישא דלא אתידע.
ר"ה: ראש השנה. רה"י: רשות היחיד. רה"ק: רוח הקדש. רה"ר: רשות הרבים. ר"ח: ראש חודש.
רח"ו: ר' חיים חייטאל. ר"י: רבי יהודה; רבי יצחק;
 רבי יוסי. רי"ו: מספר. ר"ל: רחמנא לשויב;
 רחמנא ליצלן; ראיה לדבר; רצוני לומר. ר"מ: ראש
 מתיבתא; רעיא מהימנא; ריש מתיבתא. רמ"ח:
 מספר. רמ"ק: ר' משה קורדובירו. רע"מ: רעיא
 מהימנא. רפ"ח: מספר. רשב"י: ר' שמעון בר
 יוחאי. רשר"ד: ראיה, שמיעה, ריה, דבור. ר"ת:
 ראשי תיבות. רת"ס: ראש, תוך, סוף.

ש

ש': שורה, שעה. ש"א: שמואל א'; שליש אמצעי;
 שליש א'. ש"ב: שמואל ב'; שער ב'. שובי"ב:
 שבירת כלים. ש"ג: שער ג'; שיעור ג'. שג"ע: של
 גן עדן. שה"ש: שיר השירים. שו"ש: ששון
 ושמחה. שו"ת: שאלות ותשובות. ש"ח: שנאת
 חנם; שבת חנכה. שו"ל: שיש לאמר; שיש לברך.
ש"כ: מספר. שכ"א: שכל אחד. שכאו"א: שכל
 אחד ואחד. שמרשב"י: שער מאמרי רבי שמעון
 בן יוחאי. ש"נ: שם נסמן. שנגל"ה: שורש, נשמה,
 גוף, לבוש, היכל. שנא"ן: (ר' חיות המרכבה) שור,
 נשר, אריה, אדם. שס"ה: מספר. ש"ע: שליש
 עליון; שמנה עשרה; שמיני עצרת. ש"צ: שליח
 צבור. שצ"ם חנכ"ל: (וי' כוכבי לכת) שבתאי, צדק,
 מאדים, חמה, נוגה, כוכב, לבנה. ש"ד: שלוש רגלים;
 שם רע. ש"ש: שם שמים. ש"ת: שמחת תורה;
 שליש תחתון.

ת

ת"א: תרגום אונקלוס; תרוץ אחד. תא"מ: תהלים,
 איוב, משלי. ת"ד: תיקונא דיקנא. תה"ד: תפלת
 הדרך. תה"ר: תהומא רבא. תה"ש: תפלת השחר.
ת"ו: תם ונשלם. תובב"א: תבנה ותכונן במהרה
 בימינו אמן. תובי"ל: תם ונשלם ברוך ה' לעולם.
תוה"ק: תורתנו הקדושה. תו"מ: תפארת ומלכות;
 תרומות ומעשרות; תיכף ומיד. ת"ו, שלב"ע: תם
 ונשלם שבה לאל בורא עולם. תושב"כ: תורה שבכתב.
תשב"ע"פ: תורה שבעל פה. ת"ז: תקוני זהר.
ת"ח: תא חזי; תקונים חדשים; תלמידי חכמ.
תחה"מ: תחית המתים. תכ"ב: תלת כלילין בתלת.
תכ"ד: תוך כדי דבור. תכ"ה: תורת כהנים. ת"ל:
 תלמוד לומר; תרי לישני (שתי נוסחאות); תהלה לאל.
ת"מ: תפלת מנחה. תע"ס: תלמוד עשר ספירות.
ת"ע: תפלת ערבית. תרי"ג: (מספר) תרי"ג מצות.
תק"ח: תקונים חדשים. ת"ש: תפילין של יד.
תש"ר: תפילין של ראש. ת"ת: תפארת.

עכאו"א: על כל אחד ואחד; עם כל איש ואיש.
עכ"ד: עד כאן דבריו. עכ"ז: עד כל זה. עכו"ם:
 עבודת כוכבים. עכ"ל: עד כאן לשונו. עכ"פ: על
 כל פנים. ע"ל: עין לעיל. ע"מ: על מנת; על
 משקל; עשר מאמרות; על מה; על מחצה; עשר
 מכות. עמוד"א: עמודא דאמצעייתא. עמ"ש: עין מה
 שכתבתי; עד מאה שנים; עול מלכות שמים. ענ"ב:
 עקודים, נקודים, ברודים. ע"ס: עשר ספירות; על
 סמך. עמס"ב: ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן. עע"ז: עובדי
 עבודה זרה. עעכו"ם: עובדי עבודת כוכבים ומזלות.
ע"פ: על פי. עצה"ד: עץ הדעת. עצה"ט: על
 צד היותר טוב. ע"ק: עתיקא קדישא. ע"ר: ערב רב.
ער"ה: ערב ראש השנה. ער"ח: ערב ראש חודש.
ע"ש: עין שם; ערב שבת; על שלחן. עש"א: עד
 שיבוא אליהו. עש"ה: עין שם היטב. עש"מ: על
 שום מה. ע"ת: ערוב תחומים; על תנאי.

פ

פ"א: פרק א'; פעם אחת; פירוש אחר. פא"פ:
 פנים אל פנים; פה אל פה; פעם אחר פעם. פ"ב:
 פרק ב'. פב"א: פנים באחור. פב"פ: פנים בפנים.
פ"ג: פרק ג'. פ"ד: פסק דין; פרק ד'. פד"ה,
 פדה"ב: פדיון הבן. פו"א: פנים ואחור. פו"ח:
 פנימיות וחיצוניות. פו"כ: פרט וכלל. פו"ר: פריה
 ורביה. פי': פירוש. פי"י: פ'שעי ישראל; פועל
 יוצא. פלו': פלוני. פלח"ק: פתיחה לחכמת הקבלה.
פלפלה"ס: פתיחה לפירוש הסלם. פמ"א: פנים
 מאירות. פמ"ס: פנים מסבירות. פ"נ: פקוח נפש.
 פדיון נפש. פס"ד: פסק דין. פ"פ: פתחון פה.
פ"ק: פרק קמא; פורים קטן; פרט קטן. פרי"א:
 פרי רבי אליעזר. פרד"ס: פשט, רמז, דרוש, סוד.

צ

צא"ל: צריך אתה לדעת. צ"ג: ציון ג'; צום גדליה.
צ"ד: ציון ד' וכדומה. צח"מ: צומת, חי, מדבר.
צ"ל: צריך לומר; צריך להיות. צ"ע: צריך עיון.
צעב"ח: צער בעלי חיים. צע"ג: צריך עיון גדול.

ק

ק': קדוש; קמא; קהל; קטן. ק"א: קונטרס
 אחרון. קב"ה: קודשא בריך הוא. קבו"ש: קודשא
 בריך הוא ושכינתיה. קה"מ: קריאת המגילה. קה"ק:
 קדש הקדשים. קה"ת: קריאת התורה. ק"ו: קל
 וחומר. קו"ח: קל וחומר. קוש"י: קוצו של יוד.
קכ"ד: קדם כל דבר. קלי': קליפות. קמ"ל: קא
 משמע לן. ק"פ: קרבן פסח. ק"ק: קדש קדשים;
 קדשים קלים. קק"ק: קדוש, קדוש, קדוש. ק"ש:
 קריאת שמע; קבלת שבת.

ר

ר"א: רבי אבא; רבי אלעזר. ראב"ד: ראש בית

תפלה קודם הלמוד מהאר"י זיע"א

רבון העולמים ואדוני האדונים אב הרחמים והסליחות מודים
אנחנו לפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו בקידה ובהשתחיה
שקרבנו לתורתך ולעבודתך עבודת הקדש ונתת לנו חלק
בסדוֹת תורהך הקדושה מה אנו ומה חיינו אשר עשית
עמנו חסד גדול כזה, על כן אנחנו מפילים תחנונינו לפניך
שתמחול ותסלח לכל חטאתינו ועונותינו ואל יהיו עונותינו
מבדילים ביננו לביניך. וכן יהי רצון מלפניך ה' אלהינו
ואלהי אבותינו שתכונן את לבבינו ליראתך ולאהבתך
ותקשיב אזניך לדברינו אלה ותפתח לבבנו הערל בסדוֹת
תורתך ויהיה למדינו זה נחת רוח לפני כסא כבודך כריח
נחח ותאציל עלינו אור מקור נשמתנו בכל בחינתנו
ושיהנוצצו ניצוצות עבדיך הקדושים אשר על ידם גלית
דבריך אלה בעולם וזכותם זכות אבותם וזכות תורתם
ותמימותם וקדושתם יעמוד לנו לבל נכשל בדברים אלו
ובזכותם תאיר עינינו במה שאנו לומדים כמאמר נעים
זמירת ישראל: „גל עיני ואביטה נסלאות מתורתך“. כי ה'
יתן חכמה מסיו דעת ותבונה. „יהיו לרצון אמרי פי והגיון
לבי לפניך ה' צורי וגואלי“.

פרשת ויהי מקץ

(א) ויהי ח' מקץ, רבי חייא פתח ואמר, קץ שם לחשך ולכל תכלית הוא חוקר אבן אפל וצלמות, האי קרא אתמר, כ קץ שם לחשך, דא איהו קץ דשמאלא, דאיהו שאט בעלמא, ושאט לעילא, וקיימא קמי קב"ה, ואסטי, וקטריג על עלמא, והא אתמר. ולכל תכלית הוא כ חוקר, דהא כל עובדוי דאו אינון לטב, אלא לשיצאה תדיר, ולמענד כליה בעלמא.

(ב) ד אבן אפל וצלמות, דא אבן נגף, דבה כשלין חייבין, וקיימא בהאי דאקרי, כ ארץ עפתה כמו אפל. ת"ח ס אית ארץ חיים לעילא, והאי איהו ארץ ישראל. ו ואית ארץ לתתא ונקרא א אפל וצלמות, ח אפל דנפקא מארץ עפתה. מאי ס אבן אפל וצלמות, דא הוא קץ, דאיהו מסטרא דחשך, וזהמא דדהבא, והא אתמר.

(ג) תא חזי, כמה אית דון לבני נשא, לאסתכלא בפולחנא דקב"ה, ולאשתדלא באורייתא, יממא וליילי, בגין דינדעון ויסתכלון בפולחניה, דהא אורייתא איהי מכרזא בכל יומא קמיה דבר נש ואמרה, י מי פתי יסור הנה חסר לב ואמרה לו, והא אוקימנא מלי.

מסורת הוזהר

(א) (בראשית מ"א) ח"א קצד. (ב) פרשת נח כ"ח ציון ד. (ג) וירא ע"א ציון יוד. (ד) (משלי ט') ח"ב דעג: ח"ג נח. ס.

חלוסי גרסאות ח מוסיף מקץ שנתיים ימים ופרעה חלם והנה עומד על היאור. ז וקטרג. ג מוסיף חוקר ארץ אמל. ד ארץ. ס אית ארץ לעילא ואיהי ארץ החיים; אית ארץ החיים ותאי איהו ארץ ישראל (רמ"ק אח"ל). ו ליג ואית ארץ לתתא; אבל האי ארץ דאיהי לתתא איהו אוסל (השך) וצלמות (הרמ"ק). ז מוסיף אבן אמל. ח ליג אפל דנפקא מארץ עפתה; ארץ השך וצלמות מאי ארץ השך דא. ט ארץ. י חשך; ארץ השך וצלמות ת"ח אית ארץ חיים לעילא והאי איהו ארץ חשך וצלמות דא הוא קץ ואין בכל ספרי כ"י אבן אוסל וצלמות (ד"ו ואח"ל).

קץ שם לחשך

דהיינו השטן שנקרא אבן נגף, משום, שבה נכשלים הרשעים, והיא עומדת בזו שנקראת ארץ עפתה כמו אפל, בוא וראה, יש ארץ החיים למעלה, וזהו ארץ ישראל, דהיינו הנוקבא ד"א. ויש ארץ למטה הנקראת אפל וצלמות דהיינו אפלה היוצאת מארץ עפתה, שהיא הנוקבא דקליפה. ומהו אבן אפל וצלמות, זהו קץ, שהוא מצד החשך, דהיינו השטן, שהוא פסולת הזוהב. וכבר למדנו זה.

(ג) תא חזי כמה וכו': בוא וראה כמה יש לבני אדם להסתכל בעבודת הקב"ה, ולהשתדל בתורה ימים ולילות כדי שידעו ויסתכלו בעבודתו. כי התורה מכרזת בכל יום לפני

הסולם

מאמר (א) ויהי מקץ: רבי חייא פתח ואמר, קץ שם לחשך ולכל תכלית הוא חוקר אבן אפל וצלמות. מקרא זה בארוה. קץ שם לחשך, זה הוא קץ של השמאל, שאינו כלול מימין, שהוא השטן והוא מלאך המות (כנ"ל פרשת נח דף כ"ח אות ע"ה בהסולם ע"ש) שהוא משוטט בעולם ומסית בני אדם לחטא, ומשוטט למעלה ועומד לפני הקב"ה ומסטיין ומקטרג על העולם. וכבר נתבאר. ולכל תכלית הוא חוקר, כי כל מעשיו אינם לטוב אלא לכלות תמיד ולעשות כליה בעולם. דהיינו שנוטל נשמות בני אדם וממיתם.

(ב) אבן אפל וצלמות, זהו אבן נגף,

(רמ"ו דף קצ"ג ע"א)

ד) וכד בר נש אשתדל באורייתא, ואתדבק בה, זכי לאתתקפא באילנא דחיי, דכתיב * עץ חיים וגו'. ותא חזי, כד בר נש אתתקף באילנא דחיי בהאי עלמא, אתתקף ביה לעלמא דאתי, דהא כד נשמתין ^ה נפקין מהאי עלמא, הכי אתתקנן להו דרגין לעלמא דאתי.

ה) ^ה ת"ח, אילנא דחיי, איהו בכמה דרגין ^י מתפרשן דא מן דא, וכלהו חד. ^י דהא באילנא דחיי, אית דרגין אלין על אלין, ענפין, ועדין, קליפין, ^ז גופא דאילנא, שרשין. וכלא ^ז הוא אילנא. כגוונא דא, כל מאן דאשתדל באורייתא, איהו אתתקן ואתתקף באילנא דחיי.

ו) ^ו וכל בני דמהימנותא ישראל, כלהון ^ז מתתקפין באילנא דחיי, כלהו אחידין באילנא ממש, מנהון בהווא ^ח גופא דביה, מנהון אחידן בענפין, מנהון בעלין, מנהון בשרשין, אשתכחו דכלהו אחידן באילנא דחיי. ואינון ^ט דמשתדלין באורייתא * כלהו אחידן ^י בגופא דאילנא. ובגין כך, מאן דאשתדל באורייתא, איהו אחיד בכלא, והא אוקמוה ואתמר.

ז) ויהי מקץ, מאי מקץ. רבי שמעון אמר, ^י אתר דלית ^י בה זכירה. ודא הוא קץ דשמאלא, מאי טעמא, בגין דכתיב ^י כי אם זכרתני אתך כאשר ייטב לך. וכי הכי אתחזי ליה ליוסף צדיקא, דאיהו אמר כי אם זכרתני אתך,

דרך אמת

ה) עיין בסדרם נסער הכניס פסק שני.

מסורת הזהר

א) ב"א רכ"ט ציון א'. ב) בראשית מ'.

חלופי גרסאות א) נפקין. ב) מתפרשין (אה"ל). ג) ל"ג דהא (אה"ל). ד) נוסא. ה) איהו. ו) מהימנותא. ז) מתתקפין. ח) נוסא. ט) דמשתדלי. י) בנוסא. יא) ל"ג אתר. יב) ביה.

מאמר

הכולם

קץ שם לחשך

האילן, ומשום זה מי שעוסק בתורה הוא נאחו בכל האילן, כי גוף האילן כולל את כולו. וכבר בארוהו ונלמד.

ז) ויהי מקץ: שואל, מהו מקץ. ר' שמעון אמר, הוא מקום שאין בו זכירה, וזה הוא קץ של השמאל. מהו הטעם. משום שכתוב, כי אם זכרתני אתך כאשר ייטב לך, ומקשה, וכי ראוי זה ליוסף הצדיק שיאמר, כי אם זכרתני אתך. ומשיב, אלא כיון שנסתכל יוסף בחלומה, אמר וראי שהוא חלום דזכירה, והוא טעה בזה, כי בהקב"ה היה הכל.

פירוש, כבר ידעת שאין המוחין נשלמים אלא עם ביאת קו אמצעי, שמקורם לכן יש מחלוקת בין ב' הקוין, שכל אחד רוצה לקיים שליטתו ולבטל הארת חבירו, שהימין רוצה רק בהארת החסדים ומבטל הארת החכמה שבשמאל והשמאל רוצה רק בהארת החכמה, ומבטל הארת החסדים, עד שבא קו האמצעי ומכריע ביניהם וכוללם זה בזה ומקיים הארת שניהם, כל אחד לפי דרכו (כנ"ל וישלח דף ל"ט ד"ה ויעקב) אמנם יש בזה ב' מיני התכללות, התכללות הא', שהארת השמאל נכללת בימין, והימין

לפני האדם, ואמרה, מי פתי יסור הנה וגו'. וכבר בארנו הדברים.

ד) וכד בר נש וכו': וכשארם עוסק בתורה ומתדבק בה, זוכה להתחזק בעץ החיים שהוא ז"א, שכתוב, עץ חיים וגו'. ובוא וראה, כשכן אדם מתחזק בעץ החיים בעולם הזה, הוא מתחזק בה לעולם הבא, וכאשר הנשמות תצאנה מעולם הזה, תתקנה להן מדרגות לעולם הבא.

ה) תא חזי אילנא דחיי וכו': בוא וראה, עץ החיים, בכמה מדרגות הוא מתחלק זה מן זה, וכולם אחד, כי בעץ החיים יש מדרגות אלו על אלו, ענפים, עלים, קליפות, גוף האילן, ושרשים, והכל הוא אילן, כעין זה, כל מי שמשתדל בתורה, הוא מתתקן ומתחזק בעץ החיים. דהיינו בנוסא דאילנא כמ"ש והולך.

ו) וכל בני דמהימנותא וכו': וכל בני האמונה, ישראל, כולם מתחזקים בעץ החיים, כולם נאחזים באילן ממש, אלא מהם בגוף שבו, מהם נאחזים בענפים, מהם בעלים, מהם בשרשים. ונמצא, שכולם נאחזים בעץ החיים. ואלו העוסקים בתורה, כולם נאחזים בגוף

(דפומי דף קצ"ג ע"א +) דף קצ"ג ע"ב

אלא כיון דאסתכל יוסף בחלמיה, אמר ודאי חלמא דזכירה איהו, ואיהו טעה בהאי, דהא ביה בקב"ה הוי כלא.

(ח) וע"ד אתר דהוה ביה נשיו קם קמיה, מה כתיב * ולא זכר שר המשקים את יוסף וישכחהו. כיון דאמר ולא זכר שר המשקים, מהו וישכחהו. אלא וישכחהו אתר דאית ביה שכחה, ודא הוא קץ דסטרא דחשך. שנתים ימים, מאי ה' שנתים. דתב דרגא, לדרגא דאית ביה זכירה.

(ט) ופרעה חולם והנה עומד על היאר, דא חלמא דיוסף הוה, בגין דכל נהר דיוסף הצדיק איהו, ורזא דא ד' הוי, האי מאן דחמי נהר בחלום, חמי שלום, דכתיב ד' הנני נוטה אליה כנהר שלום.

מסורת הוהר

(א) שם. (ב) שם מ"א. (ג) (ישעיה ס"ו) ח"ג ר"ו:

חלומי גרסאות ה' מוסיף שנתים ימים. ז' ל"ג הוי (אח"ל).

קץ שם לחשך

כתוב, ולא זכר שר המשקים את יוסף וישכחהו, ומקשה, כיון שאומר ולא זכר שר המשקים, למה לו לומר וישכחהו. ומשיב, אלא וישכחהו, מורה, על המקום שיש בו שכחה: וזה הוא שנקרא, קץ, של צד החשך. שנתים ימים, שואל, מהו שנתים, ומשיב, שהמדרגה דשכחה, חזרה בזה הזמן למדרגה שיש בה זכירה.

פירוש, כי כל עוד, שלא נעשה ההתכללות הב' למוחין דזכירה, עומדת קליפה דשכחה בקו שמאל הנקראת קץ הימים, כי בכח התכללות הב' חוזר מקום השכחה, ונעשה למקום הזכירה. וז"ש ועל דא, שכל דברי החלום היו בהקב"ה. דהיינו בהתכללות הא', אתר דהוה ביה נשיו קם קמיה. עמד לפניו המקום של שכחה, שבמקום זה מתגלה אחי"כ המוחין דזכירה כנ"ל, וז"ש, אלא וישכחהו, אחר דאית ביה שכחה, כי ניתנה השליטה אל הקליפה דשכחה, ודא הוא קץ דסטרא דחשך, והיא נקראת קץ שבצד החשך, דהיינו שבצד שמאל, שמטרים ההתכללות הוא חשך. שנתים ימים, מאי שנתים, דתב דרגא לדרגא דאית ביה זכירה. צירוף שלם של תקון, נקרא שנה, ובכדי שתחזור מדרגת השכחה ותעשה למדרגת הזכירה, צריכים לב' התכלליות, כנ"ל, שה"ס ב' שנים שאומר הכתוב, שאח"ז, ופרעה חולם, אשר החלום של פרעה כבר היה בבחינת התכללות הב' כמ"ש והולך.

(ט) ופרעה חולם והנה עומד על היאור: זה הוא חלום של יוסף היה, דהיינו חלום

של

הסולם

שולט, דהיינו שמאיר רק בחסדים מכוסים מחכמה, והוא מדרגת ז"א, שאע"פ שיש לו חכמה משמאל מ"מ אינו משתמש בו, כי חפץ חסד הוא. התכללות הב' הוא, ששניהם נכללים זה בזה, ושניהם שולטים בהתכללות אחת שהימין מאיר בהארת החכמה הנק' חסדים מגולים, והשמאל מאיר בהארת החסדים. והוא מדרגת יסוד דז"א, דהיינו קו אמצעי המאיר מחזה דז"א ולמטה, והיא מדרגת המוחין שבשליטת יוסף, ונק' מוחין דזכירה.

וזה אמרו, אלא כיון דאסתכל יוסף בחלמיה, אמר, ודאי חלמא דזכירה איהו, כיון שנסתכל יוסף שכבר נמשך קו האמצעי במוחין העליונים, כמו שגזרנו בהכתוב, ובגנפן שלשה שרינים, שה"ס ג' קוין, (כנ"ל וישב אות רס"ג) חשב שכבר יש כאן התכללות הב', הנ"ל, שנק' מוחין דזכירה, שהם המוחין השלמים המגלים שליטת יוסף, וע"כ אמר בדרך בטחון ויריעת העתידות, כי אם זכרתי אתך כאשר ייטב לך, כלומר שהמוחין דזכירה יתגלו בשוה עם קיום החלום של שר המשקים, שזו"ה כי אם זכרתי אתך, דהיינו ביחד עמו. אבל, ואיהו טעה בהאי, דהא ביה בקב"ה הוי כלא, אבל הוא טעה בזה, כי עוד לא היה כאן אלא בחינת התכללות הא', וכל דברי החלום, היה הכל בו בהקב"ה, דהיינו בז"א, שה"ס חסדים מכוסים, ועוד לא היה התכללות הב' שהיא מוחין דזכירה, שהם בחינת שליטתו של יוסף, כנ"ל.

(ח) וע"ד אתר דהוה וכו': ועל כן, המקום שהיה בו שכחה, קם כנגדו, מה

(דטו"י דף קצ"ג ע"ב)

(י) ויהי מקץ שנתים. רבי חייא פתח ואמר, * מלך במשפט יעמיד ארץ ואיש תרומות יהרסנה, תא חזי, כד ברא קב"ה עלמא עלאה, אתקין כלא כדקא יאות, ואפיק נהורין עלאין ^ה מנהרין לכל סטרין, וכלא איהו חד, וברא שמים דלעילא, וארץ דלעילא, לאתתקנא כלהו כחדא, לתועלתא ^ז דתתאי.

(יא) ת"ח, מלך במשפט יעמיד ארץ, מאן מלך. דא קב"ה. במשפט: דא יעקב, דאיהו ^ז קיומא דארעא, ועל דא ^ו אתון מן ה' עלאה, ה' ^ז תתאה ^ה אתונת מן ^ו, דקיומא דארעא איהו ^ו במשפט, דהא משפט יעמיד ארץ בכל תקונוי, וזן לה.

(יב) ד"א, מלך: דא קב"ה. במשפט: דא יוסף, יעמיד ארץ: דכתיב ^ז וכל הארץ באו מצרימה לשבור אל יוסף, ובגין דקב"ה אתרעי ביה ביעקב, עבד ליה ליוסף שליטא על ארעא.

(יג) רבי יוסי אמר, מלך: דא יוסף. במשפט יעמיד ארץ: ^ז דא יעקב, דהא עד לא אתא יעקב למצרים, לא הוה קיומא בארעא, מגו כפנא. כיון דאתא יעקב למצרים, בזכותיה אסתלק כפנא, ואתקיים ארעא.

(יד) ד"א מלך במשפט יעמיד ארץ: דא דוד מלכא, דכתיב ^ז ויהי דוד עושה משפט ^ח וצדקה לכל עמו, ואיהו קיים ארעא, ובזכותיה קיימא לבתר דנא. ^י ואיש תרומות יהרסנה: דא רחבעם.

מסורת הזהר

(א) (משלי כ"ט) ח"א רלב: רלו. ח"ג מ: (ב) בראשית מ"א. ג) (שמואל ב' ח') ח"ב רעה: (ד) (משלי כ"ט) לעיל ציון א.

חלוסי גרסאות ^ה מנהרין. ^ז דלתתאי; דלתתא (אה"ל). ^ו נ קיימא. ^ד ליג תתאה. ^ה אתון. ^ו משט. ^ז ליג דא יעקב. ^ח וצדקה וגו'.

מאמר

הסולם

ויהי מקץ

מן ה' עליונה דשם הויה, שהיא בינה. ה' תחתונה דשם הויה, שהיא הנוקבא ניוזנת מן ^ו שהוא ז"א שקיומה של הארץ הוא במשפט, שהוא ז"א, כי המשפט יעמיד ארץ בכל תקוניה ומזין אותה.

(יב) ד"א מלך וכו': פירוש אחר. מלך זה הקב"ה. במשפט זה יוסף, יעמיד ארץ שכתוב, וכל הארץ באו מצרימה לשבור אל יוסף, ומשום שהקב"ה חפץ ביעקב, עשה את יוסף מושל על הארץ.

(יג) ר' יוסי אמר וכו': ר"א, מלך זה יוסף. במשפט יעמיד ארץ זה יעקב, כי כל עוד שלא בא יעקב למצרים לא היה קיום לארץ מחמת הרעב. כיון שבא יעקב למצרים, בזכותו נסחלק הרעב ונתקיימה הארץ.

(יד) ד"א מלך וכו': פירוש אחר. מלך במשפט יעמיד ארץ זהו דוד המלך, שכתוב, ויהי דוד עושה משפט וצדקה

טו) תא חזי, קב"ה בגיניהון דצדיקיא, אע"ג דפורענותא אתגזר על עלמא, א מתעכבא בגיניהון, ולא שלטא על עלמא. כל יומי דדוד מלכא, אתקיימא ארעא בגיניה, לבתר דמית אתקיימא בזכותיה, דכתיב " וגנותי על העיר הזאת להושיעה למעני ולמען דוד עבדי. כגוונא דא, כל יומי דיעקב, וכל יומי דיוסף, לא שלטא פורענותא בעלמא.

טז) תא חזי מלך במשפט יעמיד ארץ: דא יוסף. ואיש תרומות יהרסנה: דא י פרעה, דהא בגין דאקשי לביה ג לגבי ד דקב"ה, חריב ארעא דמצרים. ו ובקדמיתא ו על ידא דיוסף אתקיים ארעא, בהווא חלמא דחלם, דכתיב ויהי מקץ שנתים ימים ו וגו'.

יז) ויהי מקץ ו וגו'. ר' אלעזר פתח ט ואמר, ב חי ה' וברוך צורי וירום אלהי ישעי. אלוהי כתיב, י בוי"ו. האי קרא אית לאסתכלא ביה, חי ה': דא חי צדיקא יסודא דעלמא, דאקרי חי יא דעלמין. וברוך צורי: דא י הוא דכתיב ב ברוך ה' צורי, ודא עלמא דאתקיים עליה צדיקא י דא. וירום אלהי ישעי. וירום: דא עלמא עלאה. אלוהי בוא"ו: דא שמים, כד"א י השמים שמים לה'.

מסורת הזהר

א) מלכים ב' כ'. ב) (תהלים י"ח) ח"א קסד. ג) שם קמד. ד) ב"א דף קצ"ג ציון ה.

חלופי גרסאות א מתעכבן. ב מוסיף פרעה בימי משה. ג לגביה. ד קביה. ה בקדמיתא. ו ועל. ז ל"ג וגו'. ח שנתים ימים ול"ג וגו'. ט ל"ג ואמר. י בוא"ו. יא עלמין. יב הוד. יג דא, אלהי ישעי דא עלמא (אה"ל).

ויהי מקץ

הסולם

מאמר

הארץ באותו החלום שחלם פרעה, שכתוב, ויהי מקץ שנתים ימים וגו'.

יז) ויהי מקץ וגו': ר' אלעזר פתח ואמר, חי ה' וברוך צורי וירום אלוקי ישעי. אלוקי כתוב עם ו'. מקרא זה יש להסתכל בו. חי ה', חי זה, הוא צדיק יסוד עולם, דהיינו יסוד דו"א, הנקרא חי העולמים. וברוך צורי, זהו שכתוב, ברוך ה' צורי, שהוא העולם, דהיינו הנוקבא, המתקיים על צדיק הזה, כלומר, שהצדיק שהוא יסוד דו"א משפיע לה, והיא מתקיימת. וירום אלוקי ישעי. וירום, זהו עולם העליון, דהיינו בינה. אלוקי עם ו', זהו שמים, דהיינו ז"א, כמש"א השמים שמים לה'.

פירוש. במקרא זה מבואר שלמות השפעת היסוד הנקרא חי העולמים, אל הנוקבא, הנקראת עולם ונקראת צור. שהוא בזמן שמתחברות ביסוד, ב' מדרגות העליונות, שהם בינה וז"א, שהבינה מתלבשת בז"א, עם מוחותיה, ואז הם משפיעים אל היסוד, והוא משפיע אל הנוקבא, שממנה מקבלים כל התחתונים. ושיעור תכתוב, חי ה' וברוך צורי,

מתי

לכל עמו. והוא קיים הארץ בחייו. ובזכותו היא עומדת לאחר מכאן, דהיינו לאחר פטירתו מן העולם. ואיש תרומות יהרסנה, זהו רחבעם. פירוש. שאיש תרומות, פירושו איש גאה, ורחבעם התגאה שאמר, אבי יסר אתכם בשוטים ואני בעקרבים (מלכים י"ב). ע"כ נקרעה ממלכתו.

טו) תא חזי קב"ה וכו': בוא וראה, הקב"ה, בשביל הצדיקים, אף על פי שהעונש כבר נגזר על העולם הוא מתעכב בשבילם, ואינו שולט על העולם. כל ימיו של דוד המלך נתקיימה הארץ בשבילו, לאחר שמת נתקיימה בזכותו, שכתוב, וגנותי וגו' למעני ולמען דוד עבדי. כעין זה, כל ימיו של יעקב וכל ימיו של יוסף, לא שלטו עונשים בעולם. כי מסק הרעב בשבילם, ונתעכב שעבור מצרים.

טז) תא חזי מלך וכו': בוא וראה, מלך במשפט יעמיד ארץ, זה יוסף, ואיש תרומות יהרסנה, זה פרעה כי משום שהקשה את לבו כנגד הקב"ה, נחרבה ארץ מצרים. ומקודם לכן, על ידי יוסף נתקיימה

(נפויי דף קצ"ג ע"ב)

מקץ

(ח) ת"ח א ברוך אדנ"י יום יום יעמס לנו, ברוך אדנ"י, באל"ף דל"ת נו"ן יו"ד, והאי קרא רזא דחכמתא איהו. יום יום: אלו שנתים ימים, כד"א * ויהי מקץ שנתים ימים. ופרעה חולם והנה עומד על היאור, רזא איהו, כמה דאתמר דא יוסף, י דנהר דא, יוסף הצדיק י הוא.

(ט) ונהנה מן היאור עולות שבע פרות יפות מראה ובריאות בשר ותרעינה באחו. והנה מן היאור, דהא מנהר דא י אתברכאן כל אינון דרגין דלתתא, בגין דהוא נהר דנגיד ונפיק, איהו אשקי וזן לכלא, ויוסף איהו נהר, לאתברכא כל ארעא דמצרים בגיניה.

(כ) ות"ח, ההוא נהר שבע דרגין אתשקיין ואתברכין ו מניה, ואלין אינון יפות מראה ובריאות בשר. ותרעינה גאחו: בחבורא באחוותא דלא אשתכח בהו פרודא, וכלהו לשבחא י קיימין, דהא כל הני דרגין שבע דקאמרן, רזא איהו, כד"א י ואת שבע הנערות הראויות לתת לה מבית המלך וגו'. ווע"ד שבע פרות יפות מראה, ולקבל דא כתיב, י שבעת הסריסים המשרתים את פני המלך י וגו'.

מסורת הזהר

(א) (תהלים ס"ח) ח"א רנא: ח"ב סב. ז"ח ח' טג שט. (ב) כראשית מא. (ג) (אכתר ב') ח"ב רס: ח"ג רנא. רנד. ת"ז בתקמה ט. (ד) שם א'.

חלוסי גרסאות א מוסיף כד"א ברוך. ב ליג ופרעה חולם. ג דכל נהר; ד כל נהר יוסף הצדיק. והנה (אה"ל) ד איהו. ה אתברכין; ו מתברכין. ו בגיניה. ז קיימי. ח ליג מן וע"ד עד ולקבל (אה"ל) ט ליג וגו'.

ויהי מקץ

הכולם

מאמר

הכתוב: ויהי מקץ שנתים ימים, היינו אחר שנתקנו שנתים הימים, שהם ב' המדרגות בינה וז"א, ופרעה חולם והנה עומד על היאור, אז נשלם היאור שה"ס יוסף שהוא יסוד, והוא משפיע אל הנוקבא, שה"ס ז' פרות, וז"ש והנה מן היאור, עולות שבע פרות וגו' שהוא הנוקבא. כמו שהזהר מפרש והולך.

מתי משפיע חי העולמים שהוא יסוד, והצורך שהוא הנוקבא מתברך ממנו, הוא, בעת וירום אלוקי ישעי, שז"א הנקי אלוקי עם וי מתרומם עם התלבשות הבינה בו. כי וירום רומז על בינה. כי כאשר היסוד מקבל מבי מדרגות הללו, יש לו היכולת להשפיע אל הנוקבא.

(יט) והנה מן היאור עולות וגו': והנה מן היאור, כי מנהר זה, שהוא יסוד, מתברכות כל המדרגות שלמטה, משום שאותו הנהר הנמשך ויוצא מעדן שהיא בינה, משקה ומזין לכל, ויוסף, שהוא יסוד, המקבל מבינה על ידי ז"א, כנ"ל, הוא נהר, שכל ארץ מצרים מתברכת בשבילו.

(יח) ת"ח ברוך אדנ"י יום יום וגו': ברוך אדנ"י, השם כתוב, באלף דלת גון יוד, הרימו על הנוקבא, ומקרא זה סוד החכמה הוא, יום יום, ה"ס שנתים ימים, שהם ב' המדרגות: בינה וז"א שאין הנוקבא מתברכת זולתם, כנ"ל בדבור המפורד, כמש"א, ויהי מקץ שנתים ימים, ופרעה חולם והנה עומד על היאור, הוא סוד כמו שלמדנו, (לעיל אות ט') שזהו יוסף, כי נהר הוא יוסף הצדיק.

(כ) ות"ח ההוא נהר וכי': ובוא וראה, נהר ההוא, דהיינו היסוד, ז' מדרגות, של הנוקבא, מחנ"ת נהי"מ שבה, המתפשטות ממנה ועומדות בעולם הכריאה, נשקות ומתברכות ממנו, ואלו הן שבע הפרות, יפות מראה ובריאות בשר, ותרעינה באחו, היינו בחבור באחוה, שלא נמצא בהן סירוד, וכולן לשבח הן עומדות, שאין משהו יניקה מהן לט"א, כי כל אלו שבע המדרגות

פירוש, כי מביא כאן ראייה שניה, שאין הנוקבא מתברכת מן היסוד, זולת בשעה שמתחברות בו ב' מדרגות עליונות בינה וז"א, כי הכתוב אומר ברוך אדנ"י, הוא מכה, יום יום, שמתחברים בה ע"י היסוד, בינה וז"א שה"ס שנתים ימים, ואז יעמס לנו האר, שהוא הנוקבא, ישועתנו סלה, ובוה מבאר (רס"ו דף קצ"ג ע"ב *) דף קצ"ד ע"א

(כא) רבי יצחק אמר, שבע פרות הטובות, דרגין ^ה אינון עלאין על אחרנין. ושבע הפרות הרעות, דרגין אחרנין דלתתא. אלן מסטרא דקדושה, ואלן מסטרא דמסאבא.

(כב) * שבע השבלים, רבי יהודה אמר, אלן קדמאי, אינון טבין. בגין דאינון מסטרא דימינא, דכתיב ביה כי טוב, ואלן ^י בישין אינון לתתא מנייהו. שבע השבלים אינון מסטרא דדכיו, ^י ואלן מסטרא דמסאבו, וכלהו דרגין קיימין אלן על אלן, ואלן לקבל אלן, וכלהו קא חמא פרעה בחלמיה.

(כג) א"ר ייסא, וכי להווא חייבא דפרעה אחזיין ליה כל ד הני. א"ל ר' יהודה, כגוונא דלהון חמא, דכמה דרגין על דרגין, אלן לקבל אלן, ואלן על אלן, ואיהו חמא באינון דרגין דלתתא.

(כד) והא תנינן, דהא כמה דאיהו בר נש, הכי אחזיו ליה בחלמיה, והכי חמי, ונשמתא הכי סלקת ^י לאשתמודעא, ^י כל חד וחד כפום דרגיה כדקא חזי ליה, ובגיכ פרעה חמא כדקא חזי ליה, ולא יתיר.

(כה) ויהי מקץ וגו', רבי חזקיה פתח ^ז ואמר ^י לכל זמן ועת לכל חפץ תחת השמים. ת"ח, כל מה דעבד קב"ה לתתא. לכלא שוי זמנא וזמן ^ה קצוב, זמן שוי לנהורא ולחשוכא, זמנא שוי לנהורא דשאר עמין, דאינון שלטין השתא על עלמא. וזמנא שוי לחשוכא, דאיהו גלותא דישראל, תחות

מסורת הזהר

(א) בראשית מ"א. (ב) (קהלת ג') ח"ג נח : ת"ז תס"ט.

חלופי גרסאות ^ה אלן (אה"י); ^ז עלאין אינון. ^ז אינון בישין. ^נ ושבע (אה"ל). ^ד האי. ^ס לאשתכחא (אה"י) ^ו מוסיף ואשתכחא כל. ^ז ליג ואמר. ^ח קציב.

ויהי מקץ

הסולם

מאמר

אלו. ואלו לעומת אלן. וכולן ראה פרעה בחלומו.

(כג) אמר ר' ייסא וכו': וכי לאותו רשע, לפרעה, הראו לו כל אלו המדרגות,

א"ל ר' יהודה. כדמיון שלהם ראה, ולא עצמות המדרגות. כי כמה מדרגות על מדרגות, אלו לעומת אלו ואלו על אלו, ופרעה ראה באלו המדרגות שלמטה.

(כד) והא תנינן וכו': וכן למדנו, כי כפי מה שהוא האדם, כן מראים לו בחלומו, וכך רואה, וכן עולה הנשמה להשיג, כל אחד ואחד כפי מדרגתו כראוי לו. וע"כ פרעה, ראה כראוי לו ולא יותר.

(כה) ויהי מקץ וגו': ר' חזקיה פתח ואמר, לכל זמן ועת לכל חפץ תחת השמים. בוא וראה, כל מה שעשה הקב"ה למטה, שם לכל זמן, וזמן קצוב. זמן שם לאור וחשך. זמן שם לאור שאר העמים. חוץ מישראל, שהם שולטים עתה על העולם, וזמן שם לחשך.

שהוא

שאמרנו, הן סוד, כמש"א, ואת שבע הנערות הראויות לתת לה וגו', שה"ס ז' היכלות רביראה שכולן לשבת, וכן הן שבע פרות יפות מראה, כולן לשבת. ולעומת זה כתוב, שבעת הסריסים המשרתים את פני המלך וגו', שז' הללו אינם כולם לשבת, אלא שיש בהם חלק לבחות הטומאה, שה"ס שבע פרות הרעות.

(כא) ר' יצחק אמר וכו': רי"א, שבע פרות הטובות, הן מדרגות העליונות על מדרגות אחרות, ושבע פרות הרעות, הן מדרגות אחרות שלמטה, אלו העליונות הן מצד הקדושה, ואלו התחתונות הן מצד הטומאה.

(כב) שבע השבלים: ר' יהודה אמר, אלו ז' שבלים הראשונות הן טובות, משום שהן מצד ימין שכתוב בו כי טוב. ואלו ז' שבלים הרעות הן למטה מהן. שבע השבלים הטובות הן מצד הטהרה, ואלו הרעות הן מצד הטומאה. וכולן הן מדרגות העומדות אלו על (דמויי הן קציר ע"א)

שלטנותא דלהון. זמנא שוי קב"ה לכלא, בג"כ לכל זמן ועת לכל חפץ. מאי ועת לכל חפץ. זמנא ועדן הוא לכלא, לכל ההוא רעותא דאשתכח נ לתתא.

(כו) ד"א ועת לכל חפץ, מאי נ עת. כדכתיב * עת לעשות ליי הפרו תורתך. וכתיב ואל יבא בכל עת אל הקדש. ואיהו דרגא ממנא, והא אוקמוה. ובג"כ עת ואיהו ממנא, לכל חפץ תחת השמים. ויהי מקץ שנתים ימים, מסטרא דההוא קץ דחשך, חמא פרעה ז בחלמיה, ומתמן ידע ואתגלי ליה ההוא חלמא.

(כז) ויהי בבקר ותפעם רוחו וישלח ויקרא את כל חרטמי מצרים ואת כל חכמיה וגוי. ותפעם רוחו. מאי ותפעם. רבי יוסי אמר, הא אוקמוה בפרעה כתיב ותפעם, ובנבוכדנצר כתיב ותתפעם, ואוקמוה דהא בפרעה כתיב ותפעם, בגין דהוה ידע חלמא, ופשרא לא הוה ידע, אבל נבוכדנצר, חמא חלמא, וחמא פשרא, ואתנשי ה כלא מניה.

(כח) אבל ת"ח, ותפעם רוחו, כד"א לפעמו, דהוה אתי רוחא ואזיל, ואתי ואזיל ולא הוה מתישבא עמיה עדיין כדקא יאות, ועל דא כתיב ו ותחל רוח יי לפעמו, ו דכדין הוה שירותא. אוף הכא רוחיה אתער ביה, ואזיל ואתער, ולא הוה מתישבא עמיה למנדע. נבוכדנצר ו ותתפעם רוחו, ו באתערותא הוה אתער על חד פ תרין, ו ואזלין, ותייבין, ודא הוא כד"א ו כפעם בפעם, פעם בהאי, * ופעם בהאי, ולא מתישבא ו דעתיה ו ורוחיה.

מסורת הזהר

(א) וירא ק"ל ציון א'. (ב) לך ל"ב ציון א'. (ג) בראשית מ"א. (ד) (שופטים י"ג) ח"א רמג : (ה) דניאל ב'. (ו) וישלח דף ס' ציון ו'.

חלופי גרסאות א עת הוא ולי"ג זמנא ועדן. ב לי"ג לתתא (אה"ל). ג ועת. ד חלמיה. ה מניה כלא. ו כדין. ז אתער באתערותא תרין; אתער באתערותא תבין; באתערותא אתער תרין. ח תבין. ט מוסף תייבין ואזלין; באתערותא הוה אתער תבין ואזלין ותבין (אה"ל). י לי"ג דעתיה, יא לי"ג ורוחיה; ורוחיה ולי"ג דעתיה.

ותפעם רוחו

הסולם

מאמר

ראה פרעה בחלומו, ומשם ידע ונגלה לו החלום. (ועי' לעיל פ' נח דף כ"ח ד"ה קץ).

מאמר ותפעם רוחו

(כו) ויהי בבקר ותפעם רוחו וישלח וגוי: שואל מהו ותפעם. ר' יוסי אמר הרי בארוה, בפרעה כתוב, ותפעם, ובנבוכדנצר כתוב ותתפעם ובארוה, שע"כ כתוב בפרעה ותפעם, משום שהיה יודע החלום ורק הפתרון לא היה יודע, אבל נבוכדנצר ראה החלום וראה הפתרון, והכל נשכח ממנו. ע"כ כתוב ותתפעם.

(כח) אבל ת"ח, ותפעם רוחו: הוא כמש"א, ותחל רוח ה' לפעמו. שהרוח היה בא והולך, בא והולך, ועוד לא היה מתישב בו כראוי, וע"כ כתוב, ותחל רוח ה' לפעמו, כי אז עוד היה בהתחלה של השראת הרוח. אף כאן

חרוח

שהוא גלות ישראל תחת שליטתם, זמן שם הקב"ה לכל, וע"כ לכל זמן, ועת לכל חפץ, שואל מהו ועת לכל חפץ, ומשיב, שמירושו, זמן ועת לכל, לכל חפץ שנמצא למטה. כלומר, לכל הטוב שנמצא למטה יש עת וזמן קבוע.

(כו) ד"א. ועת לכל חפץ: שואל מהו עת, ומשיב הוא כמו שכחוב, עת לעשות לה' הפרו תורתך, וכחוב. ואל יבא בכל עת אל הקדש. והיא מדרגה הממונה על הנהגת העולם, דהיינו הנוקבא, וכבר בארוה, וע"כ פירוש הכתוב הוא, עת, שהיא הנוקבא היא ממונה לכל חפץ תחת השמים.

ויהי מקץ שנתים ימים: מצד אותו קץ דחשך, כי שם זמן קצוב לאור חשך כנ"ל, (דסרי דף קצ"ד ע"א) * דף קצ"ד ע"ב)

(כט) * וישלח ויקרא את כל חרטומי מצרים, אלץן חרשין. ואת כל חכמיה, אלץן (ב) חכמינ בטיירא, וכלהו הוו י מסתכלן למנדע (ג) ולא יכילו י לאדבא.

(ד) אמר רבי יצחק, אע"ג דאתמר דלא אחזיין ליה לבר נש אלא בהווא דרגא דיליה, שאני י למלכים, דאחזיין י לון מלץן עלאין. ומשניין מבני נשא אחרנין, כמה דמלכא דרגיה עלאה על כל שאר אחרנין, הכי נמי אחזיאו ליה בדרגא עלאה על כל שאר אחרנין, כד"א י את אשר האלהים עושה הראה את פרעה. אבל לשאר בני נשא לא גלי לון קב"ה, מה דאיהו י עבד, בר לנביאי, או לחסידי, או לחכמי דרא, והא אוקמוה.

(לא) ת"ח, כתיב י אותי השיב על כני ואותו תלה, מכאן דחלמא אזיל בתר פישרא, השיב על כני י מאן, אלא י דא יוסף. ואותו תלה, בהווא פישרא דקא פשר ליה, י וכתיב י ויהי כאשר פתר לנו כן י היה.

(לב) ה וישלח פרעה ויקרא את יוסף ויריצהו מן הבור וגו'. רבי אבא פתח י ואמר י רוצה יי את יראיו את המיחלים לחסדו. כמה י קב"ה, אתרעי בהו בצדיקיא, בגין דצדיקיא אינון י עבדין י שלמא לעילא, י ועבדי

מסורת הזהר

(א) חכמים חזו ככניס שכן בפסיקתא דפרה מה היטה
 (ב) שם. (ג) (שם) ח"א קמג.
 (ד) שם. (ה) (שם) ח"א קצה. (ו) (תהלים קמ"ז)
 ח"ב סב:.

דרך אמת

חלופי גרסאות ח מוסיף אינון חכמינ (אח"ל). ז מסתכלין. נ לאתרבא. ד למלכין. ס להו. ו עבדי.
 ז מוסיף מאן אם בפרעה תליא השבת ואותו תלית מבעי ליה. ח מוסיף השיב דא. ט דכתיב.
 מוסיף היה וגו'. יא ליג ואמר. יב דקב"ה. יג עברי; עאלין שלמא לעילא ועברי שלמא לתתא (אה"ל). יד מוסיף שלמא ועברי שלמא; עברי שלמא לעילא ותתא. קו ליג ועברי שלמא.

ותפעס רוחו

הסולם

מאמר

על כל שאר האחרים, כמש"א, את אשר אלקים עושה הראה את פרעה. אבל לשאר בני אדם אין הקב"ה מגלה מה שהוא עושה, חוץ מלנביאים או לחסידים, או לחכמי הדור, ובארוה.

(לא) ת"ח כתיב וכו': בוא וראה כתוב, אותי השיב על כני ואותו תלה. מכאן

נשמע, שהחלום הולך אחר הפתרון. השיב על כני, מי השיבו, אלא זהו יוסף, וכן ואותו תלה הוא יוסף, דהיינו בכח הפתרון ההוא שפתר לו שהיה מוכרח להתקיים כך, וכתוב ויהי כאשר פתר לנו כן היה.

מאמר ויריצהו מן הבור

(לב) וישלח פרעה ויקרא את יוסף וגו': רבי אבא פתח ואמר, רוצה ה' את

יראיו וגו'. כמה חפץ הקב"ה בצדיקים, משום שהצדיקים עושים שלום למעלה, כא"א, ועושים

שלום

הרוח העיר בו והלך, ושוב העיר, ולא היה מתישב בו, להבין ולדעת. נבוכדנצר, שכתוב בו ותתפעם רוחו, כי ההתעוררות שהיה הרוח מתעורר היה כפול, משום שלא היה ידע לא החלום ולא הפתרון כנ"ל, והרוחות הולכים ושבים, וזהו כמש"א, כפעם בפעם, פעם בזה ופעם בזה, ולא התישב דעתו ורוחו.

(כט) וישלח ויקרא את כל חרטומי מצרים: אלו הם המכשפים. ואת כל חכמיה, אלו הם החכמים במזלות, וכולם היו מסתכלים לדעת ולא יכלו להשיג.

(ל) אמר ר' יצחק וכו': אר"י, אעפ"י שלמדנו שאין מראים לאדם אלא לפי המדרגה

שלו, אבל למלכים אינו כן, כי מראים להם דברים עליונים ומשונים, משמראים לאנשים אחרים. כמו שהמלך, מדרגתו עליון על כל שאר בני אדם כן מראים לו במדרגה עליונה

(רמ"י רף קצ"ד ע"ב)

מקץ

שלמא לתתא, ה' ואעלין כלה בבעלה, ובגין כך קב"ה אתרעי בהו, באנון דדחלין ליה ועבדין רעותיה.

ג) למיחלים לחסדו, מאן אינון מיחלים לחסדו, הוי אימא אינון דמשתדלי באורייתא בלידיא, ואשתתפו בהדי שכינתא, וכד אתי צפרא, אינון י' מחכאן לחסדו, והא אוקמוה, בזמנא דבר נש אשתדל באורייתא בלידיא, חוטא דחסד י' אתמשיך עליה ביממא, ד כדכתיב " יומם יצוה יי' חסדו ובלילה שירה עמי. מאי טעמא יומם יצוה יי' חסדו. משום דבלילה שירה עמי. ובגין כך, רוצה יי' את יראיו כתיב, ולא ביראיו, כ' כמאן דרעי ברעותיה לאחרא, ואתרעי ליה לאתפייסא בהדיה, ובגין כך רוצה יי' את יראיו, ולא ביראיו.

ד) כגוונא דא, יוסף הוה עציב בעציבו דרוחא, ו' בעציבו דלבא, דהוה אסיר תמן, כיון דשדר פרעה בגיניה מה כתיב, ויריצוהו ז' אתפייסו ליה, ואהדרו ליה מלין ח' דחדוה, מלין למחדי לבא, בגין דהוה עציב מן בירא. ת"ח, בקדמיתא נפל בבירא, ס' בבירא אסתלק לבתר. לה) רבי שמעון אמר, עד לא אירע י' ליוסף ההוא עובדא, לא אקרי צדיק, כיון דנטר ההוא ברית י"א קיימא, אקרי צדיק, וההוא דרגא דברית

מסורת הזוהר

א) לך נ"ד ציון א.

חלופי גרסאות ה' עאלין. ז' מחכאן. ג' אתמשך. ד' דכתיב. ס' מאן; כמאן ד"א. ו' ולבא וליג בעציבו. ז' אפייסי (אה"ל). ח' דחרון. ט' ולבחר בבירא אסתלק. י' מוסיף ליה ליוסף. י"א מוסיף אח קיימא.

ויריצוהו מן הכור

הסולם

מאמר

כי פירושו הוא, לא לבד שחפץ בהם עצמם, אלא, כמי שפונה את רצונו לאחר, וחפץ להתפייס עמו. דהיינו שרוצה, הוא גם לשון ריצוי ופיוס ועל כן, אומר הכתוב, רוצה זו' את יראיו, כלומר שמרצה ומפייס אותם, ולא כתוב ביראיו. שהיה משמע שחפץ בהם עצמם, ולא היה משמע שנס מרצה ומפייס אותם.

שלום למטה בזו"ן, ומביאים את הכלה לבעלה, ומשום זה, חפץ הקב"ה באלו המתיראים אותו, ועושים רצונו. פירוש שעי"י המ"ן שהם מעלים לזו"ן, מעלים גם זו"ן מ"ן לאו"א, ונעשה זיוג למעלה באו"א ולמטה בזו"ן, והכלה שה"ס הנוקבא, הם מביאים לבעלה, שהוא ז"א, להזדווג. ומשום זה הקב"ה, שהוא ז"א, חפץ בהם, כי זולתם לא היה שלום, דהיינו זיוג, לא למעלה באו"א ולא למטה בזו"ן.

ד) כגוונא דא יוסף וכו': כעין זה, יוסף, היה עצב בעצבת רוח ובעצבת לב, מחמת שהיה אסור שמה. כיון ששלח פרעה אחריו, מה כתוב, ויריצוהו, שפירושו, שפייס אותו, והשיבו לו דברי שמחה, דברים המשמחים את הלב, משום שהיה עצב מן שיבתו בכור. כוא וראה, בתחילה נפל בכור, ומן הכור עלה אח"כ לגדולה.

לג) למיחלים לחסדו: שואל מי הם המיחלים לחסדו, ומשיב, הוי אומר, אלו העוסקים בתורה בלילה ומשתתפים עם השכינה, וכשהגיע הבוקר הם מיחלים לחסדו.

והא אוקמוה, בזמנא וכו': הרי בארוה, שבזמן שהאדם עוסק בתורה בלילה, חוט של חסד נמשך עליו ביום, שכתוב, יומם יצוה ה' חסדו ובלילה שירה עמי. שפירושו, מה הטעם יומם יצוה ה' חסדו, משום שבלילה שירה עמי, ועל כן, רוצה ה' את יראיו כתוב, ולא כתוב ביראיו, (דפ"י דף קצ"ד ע"ב)

לה) רבי שמעון אמר וכו': מטרם שקרה ליוסף אותו מעשה לא נקרא צדיק, כיון ששמר ברית קודש, שלא גבשל כאשח סוטיטר, נקרא צדיק, ואותה מדרגה דברית קודש שהיא

קדישא אתעטר ^א בהדיה, ^ב ומאי דהוה ^ג בבור בקדמיתא, אסתלק בהדיה, וכתוב ויריצהו מן הבור, ^ד אסתלק מן דא, ואתעטר בכאר מים חיים.

לז) וישלח פרעה ויקרא את יוסף, לקרא ליוסף מבעי ליה. אלא ויקרא את יוסף: דא ^ה קב"ה, ודכתיב * עד עת בא דברו אמרת יי' צרפתהו. עד עת בא דברו, הה"ד ויקרא את יוסף, כתיב הכא ויקרא את יוסף, וכתוב התם ^ו ויקרא אל משה. ^ז ויגלח ויהלף שמלותיו, בגין יקרא ודמלכא, והא אוקמוה.

לז) ר' אלעזר פתח, ^י ויבא ישראל מצרים ויעקב גר בארץ חם. ת"ח, דקב"ה מגלגל גדגולין בעלמא, ומקיים אסרין וקיומין, בגין לקיימא קיומא וגזרה דאיהו גזיר.

לח) דהא תנן, אלמלא חביבו ורחימו דרחים קב"ה ^י לאבהו, הוה אתחזי לנחתא יעקב למצרים ^ט בשלשלי דפרזלא, וברחימו דלהון, שלטיה ליוסף בריה, ועבד ליה מלכא דשליטא על כל ארעא, ונחתו כלהו שבטין ביקרא, ויעקב כמלכא.

לט) ת"ח, מה כתיב ויבא ישראל מצרים ויעקב גר בארץ חם, ^י כיון דכתיב ויבא ישראל מצרים, לא ידענא דיעקב גר בארץ חם, אמאי אצטרין יא הא. אלא ויבא ישראל מצרים: דא קב"ה. ויעקב גר בארץ חם: דא יי' יעקב, דהא בגיניה דיעקב ובנוי, ^י אתא שכינתא למצרים, וקב"ה גלגל

מסורת הוהר

(א) (תהלים ק"ה) ח"ג נה. (ב) וירא מ"ה ציון ג'. (ג) בראשית מ"א. (ד) תהלים ק"ה.

חלוסי גרסאות ^א ביה. ^ב ומאן; ומאן דהוה בור (אה"ל). ^ג מוסיף עכיר בבור. ^ד ואסתלק (אה"ל). ^ה מוסיף קב"ה דקרי ליה. ^ו הה"ד. ^ז דמלכותא. ^ח לישראל. ^ט בשלשלי. ^י ל"ג מן כיון עד אמאי. יא הא. יב מוסיף יעקב ובנוי. יג אתאת; נחתא (אה"ל).

מאמר

הסיכום

לז) ר' אלעזר פתח וכו': רא"פ. ויבא ישראל מצרים ויעקב גר בארץ חם. בוא וראה, הקב"ה מגלגל גלגולים בעולם, ומקיים אסרים ושבועות, כדי לקיים השבועה והגזרה שגזר.

לח) דהא תנן וכו': כי למדנו, לולא החביבות והאהבה, שאהב הקב"ה את האבות, ראוי היה יעקב לרדת למצרים בשלשלאות של ברזל, ובאהבתו אותם, המשיל את יוסף בנו, ועשהו מלך המושל על כל הארץ. וירדו אז כל השבטים בכבוד, ויעקב היה כמלך.

לט) ת"ח מה כתיב וכו': בוא וראה מה כתוב, ויבא ישראל מצרים ויעקב גר בארץ חם. ושואל: כיון שכתוב, ויבא ישראל מצרים, איני יודע שיעקב גר בארץ חם, למה נצרך לומר זה, ומשיב, אלא ויבא ישראל מצרים, זהו הקב"ה, דהיינו דא המכונה ישראל, ויעקב גר בארץ חם, זהו יעקב, כי בשביל

שהיא יסוד, נתעטר עמו, ומה שהיה בתחילה נתון בבור שהוא קליפה, נתעלה עמו. פירוש, שלא יקשה, כיון שזכה על ידי מעשה זו להקרא צדיק, א"כ למה שמוהו בבור בניה האסורים, וע"ז משיב, מה שהיה מתחילה בבור, הרי נתעלה למלכות משום זה. וכתוב, ויריצוהו מן הבור, שנסתלק מזו, מן הקליפה, ונתעטר בכאר מים חיים, שהיא השכינה.

לז) וישלח פרעה ויקרא את יוסף: שואל, היה צדיק לומר לקרא ליוסף ולא ויקרא, שפוסק באמצע המשפט, ומשיב, אלא ויקרא את יוסף זהו הקב"ה, שקראו להוציאו מן הבור, שכתוב, עד עת בא דברו וגו', עד עת בא דברו, זהו שכתוב, ויקרא את יוסף. שהקב"ה קראו, כתוב כאן ויקרא את יוסף, וכתוב שם ויקרא אל משה, מה שם קראו הקב"ה אף כאן קראו הקב"ה, ויגלח ויהלף שמלותיו, הוא משום כבוד המלך, כי היה צריך להתניב לפני פרעה.

(רש"י דף קצ"ד ע"ב)

גלגולין, *) ו אחית ליה ליוסף ב בקדמיתא, דבזכותיה אתקיים ברית בהדיה, ושדטיה על כל ארעא.

מ) מה כתיב, * שלח מלך ויתירוהו מושל עמים ויפתחהו. ר' שמעון אמר, כתיב ב"י מתיר אסורים וגו', ו והכא כתיב, שלח מלך ויתירוהו, ד אמאי מושל עמים ויפתחהו. אלא שלח מלך: דא קב"ה. ו מושל עמים: דא קב"ה. שלח מלך, מלך עלאה שלח ויתירוהו, ומאן איהו ו דשלח, דא מלאך הגואל, ו דאיהו מושל עמיב, דאיהו מושל על תתאי. וכלא ה מעם קב"ה איהו.

מא) ו ויריצהו חסר וא"ו, ומאן איהו, ו דא קב"ה. בגין יב דהא לית מאן דאסיר ופתח, יב בר קב"ה, דכתיב ב' יסגור על איש ולא יפתח. וכתיב י והוא ישקיט ומי ירשיע ויסתר פנים ומיישורנו ועל גוי ועל אדם יחד, דהא כלא ביה, וכתיב ה' וכמצביה עבד בחיל שמיא. ודארי ארעא ולא איתי די ימחי בידיה ויאמר ליה מה עבדת, ובגין כך כתיב ו ויריצהו מן הבור וגו'.

מב) מאי ויריצהו. כד"א ו יעתר אל אלוה ויריצהו, כגוונא דא ויריצהו מן הבור, ולבתר ויבא אל פרעה. ד"א ויריצהו, דאמשיך עליה חוטא דחסד, למיהב ליה יב חנא יד קמיה דפרעה. טו ה' אלהים יענה את שלום פרעה, בגין דאקדמא ליה שלום, ולמפתח בשלום.

מסורת הזהר

א) (שם) ח"ג נה. ב) שם קמ"ו. ג) (איוב י"ב) ח"ב רמח: ד) (שם לר) ח"ג לו: ה) (דניאל ד') ח"א יוד. יא: ח"ב ז. לו. ח"ג רכה. רנו. ז"ח ט"ו טא שטו. ל"ד סד שכג. ו) לעיל דף ט' ציון ה. ז) איוב ל"ג. ח) בראשית מא.

חלופי גרסאות ה' ואחרי. כ מקדמיתא. ג והא; והכא כתיב שלח מלך ויתירוהו אלא שלח מלך דא קביה מלך עלאה שלח ויתירוהו מאן איהו דשלח ליה; דא מלאך הגואל דאיהו מושל עמים דאיהו מושל על תתאי וכלא קביה איחו (אה"ל). ד ל"ג אמאי מושל עמים ויפתחהו. ה ל"ג מושל עמים דא קביה. ו מוסיף רשלח ליה. ז דא; דא הוא. ח איהו מעם קביה. ט מוסיף ויריצהו מן הבור ויריצהו. י ל"ג דא (אה"ל). יא דלית וליג דהא. יכ אלא. יג חנא קדס פרעה. יד קדס. טו מוסיף מה כתיב אלקים.

<p>מאמר</p> <p>יעקב ובניו באה השכינה למצרים, והקב"ה גלגל גלגולים, והוריד את יוסף מתחילה, שבזכותו נתקיים עמו הכרית, והמשילו על כל הארץ.</p> <p>מ) מה כתיב שלח מלך ויתירוהו מושל וגו': ר' שמעון אמר. כתוב ה' מתיר אסורים, וכאן כתוב, שלח מלך ויתירוהו. ולמה הכפיל לומר, מושל עמים ויפתחהו. ומשיב, אלא שלח מלך, זהו הקב"ה, מושל עמים, זהו הקב"ה, ופירוש הכתוב הוא, שלח מלך, זהו מלך העליון, שהוא ז"א, שלח ויתירוהו, ואת מי שלח. היינו את מלאך הגואל, שהוא הנוקבא, שהוא מושל עמים, שהוא המושל למטה בעולם התחתון, והכל מעם הקב"ה הוא.</p>	<p>הסולם</p> <p>מא) ויריצהו: חסר ו', שיורה לשון יחיד, שהיה צריך לומר ויריצוהו, לשון רבים. ומי הוא, שהריץ אותו מן הבור, זהו הקב"ה משום שאין מי שיאסור, ויתיר מבית האסורים, חוץ מהקב"ה, שכתוב, יסגור על איש ולא יפתח, וכתוב, והוא ישקיט ומי ירשיע וגו', כי הכל תלוי בו, וכתוב וכמצביה עביד וגו', ועל כן כתוב ויריצהו מן הבור וגו', דהיינו שהקב"ה הריצו מן הבור כנ"ל.</p>
--	--

(דפו"י דף קצ"ד ע"ב ט) דף קצ"ח ע"א

(מג) רבי אבא אמר, ת"ח, בההוא רשע דפרעה, דאיהו אמר, "לא ידעתי את ה', ופרעה חכים הוה מכל חרשוי, אלא ודאי שמא דאלהים הוה ידע, דהא כתיב ב' הנמצא כזה איש אשר רוח אלקים בו. ובגין דמשה לא אתא לגביה אלא ה' בשמא דה', ולא בשמא דאלקים, ודא ב' הוה קשיא קמיה מכלא, דאיהו הוה ידע דהא שמא דא איהו שליט בארעא, ובשמא דה' לא הוה ידע, ועל דא ב' קשיא קמיה שמא דא.

(מד) ודא הוה דכתיב ב' ויחזק ה' את לב פרעה, דמלה דא ד' הוה אתקין לביה, ואקשי ליה, ועל דא משה לא אודע ליה מלה דשמא אחרא, אלא שמא דה' בלחודוי, ואוקמוה.

(מה) פתח ואמר י' מי כה' אלקינו המגביהי לשבת ב' וגו' ו' מי כה' אלקינו המגביהי לשבת, דאסתלק י' מעל כרסי ת' יקריה, ולא אתגלי לתתא, בשעתא דלא אשתכחו זכאין בעלמא, הא איהו אסתלק מנייהו, ולא אתגלי להו. המשפילי לראות, בשעתא דזכאין אינון ב' דאשתכחו בעלמא. קב"ה נחית בדרגוי לקבלהון דתתאי, לאשגחא על עלמא, לאוטבא להו. (מו) דהא כד זכאין לא אשתכחו בעלמא, איהו אסתלק, ואסתיר אנפין מנייהו, ולא י' אשגח עלייהו, בגין דצדיקיא אינון יסודא וקיומא דעלמא, דכתיב ה' וצדיק יסוד עולם.

מסורת הזהר

(א) (שמות ה') ח"ב נב: גג. סד. ת"ז בהקדמה טו. תס"ג צד: (ב) בראשית מא. ג) (שמות ט') ח"ב נב: (ד) (תהלים קי"ג) ח"ב לו. (ה) ב"א דף רס"ו ציון ג'.

חלומי גרסאות ה' מוסיף בשמא עלאה. ז הוא. כ מוסיף הוה קשיא. ד ל"ג הוה. ס המשפילי לראות בשמים ובארץ וליג וגו'. ו ל"ג מן מי ער דאסתלק. ז על. ת מוסיף יקריה דלעילא; דלעילא. ט אשתכחא. י אשגחא.

ויריזהו מן הכור

הסוכים

מאמר

הוי"ה, היתה מחזקה את לבו ומקשה אותו, ועל כן לא הוריע לו משה מלה משם אחר, אלא את השם הוי"ה בלבד. ובארוה.

חוט של חסד לתת לו חן לפני פרעה. אלקים יענה את שרום פרעה, אמר לו זה, כדי להקדים לו שלום, ולהתחיל דבריו עם המלה שלום.

(מה) פתח ואמר, מי כה' אלקינו ונ"י: מי כה' אלקינו המגביהי לשבת, פירושה שנתעלה מעל כסא כבודו, ולא נגלה למטה, כי בשעה שצדיקים אינם נמצאים בעולם הרי הוא מסתלק מהם ואינו נגלה להם. המשפילי לראות, פירושה, בשעה שצדיקים נמצאים בעולם, הקב"ה יורד במדרגותיו אל התחתונים להשגיח על העולם להטיב להם.

(מג) ר' אבא אמר וכו': רא"א, בוא וראה, באותו רשע פרעה, שהוא אמר, לא ידעתי את הוי"ה, והוא היה חכם יותר מכל חרטומיו, ואיך לא ידע את הוי"ה. ומשיב, אלא ודאי, שאת השם אלקים היה יודע, שהרי כתוב, הנמצא כזה איש אשר רוח אלקים בו. ומשום שמשה לא בא אליו זולת בשם הוי"ה, ולא בשם אלקים, היה קשה לפניו להבין דבר זה יותר מן הכל, שהוא היה יודע שהשם אלקים הוא השולט בארץ, ובשם הוי"ה לא היה יודע, ועל כן היה קשה לפניו, שם הזה.

(מו) דהא כד זכאין וכו': כי כשצדיקים אינם נמצאים בעולם, הוא מסתלק ומסתיר פנים מהם, ואינו משגיח עליהם. משום שהצדיקים הם יסוד וקיום העולם, שכתוב וצדיק יסוד עולם.

(מד) ודא הוה דכתיב וכו': וזהו שכתוב, ויחזק הוי"ה את לב פרעה, כי מלה זו

(רמ"ז דף קצ"א ע"א)

מוז ועל דא קב"ה לא גרי שמיה קדישא, בר לישראל בלחודוי, דאינון חולק עדביה ואחסנתיה, ועלמא ב פליג ליה קב"ה, (ב) לממנן תריסין, והא אתמר דכתיב * בהנחל עליון גוים וגוי. וכתיב ב כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו.

מח) רבי חייא ורבי יוסי הוו אזלי בארחא, א"ר יוסי לרבי חייא תוהונא על האי דקאמר שלמה, כל מלוי ג סתימין ורא ד אתיידעון, דהא ב קהלת סתימין וסתימין.

מט) פתח ואמר ג כל הדברים יגעים לא יוכל איש לדבר לא תשבע עין לראות ולא תמלא און משמוע, כל הדברים יגעים. וכי כל הדברים יגעים אינון למלא, דקאמר לא יוכל איש לדבר. ולא תשבע עין לראות. ולא תמלא און משמוע, מ"ט אלין. אלא בגין דתרין ז מנהון, ואינון עיינין ח ואודנין, לא ס קיימין ברשותיה דבר נש, ופומא איהו ברשותיה, וכל י אלין תלת יב לא יי יכלין לאשלא כלא, (ג) ולאדבקא כלא.

נ) אמר ר' חייא, הכי הוא, דדבורא דבר נש לא יכיל למלא, ועיינין למחמי, ואודנין למשמע, י ואין כל חדש תחת השמש. ות"ח אפי' ג) בריין (ד) וקסטורין, דעבד קב"ה תחת השמש, לא יכלין למלא כל מלין דעלא, ועינא לא יכיל. * למשלט ולמחמי, ואודנא למשמע. ובג"כ שלמה דהוה ידע יי כל מלה, הוה אמר דא.

דרך אמת

(א) מתונים בעלי חסיון. (ב) ולהשיג הכל. (ג) כריות (ד) סס רוחות כלא גוסות שכלא קב"ה לא יכולים לדבר כל הדברים שנסולס.

מסורת הזהר

(א) לעיל וישלח דף ע"א ציון א. (ב) בראשית א' קצ"ד ציון ד'. (ג) (קהלת א') ח"ב קיא: (ד) לך קי"ז ציון ג'.

חלוסי גרסאות ח בלחודייהו. כ סלג. ג מלין סתימין. ד אתידעו. ה בקהלת. ו מוסיף מלין סתימין; ומלוי; ומלוי מלין סתימין (אה"ל). ז אלין וליג מן מנהון עד לא. ח ואודנין. ט קיימי. י מוסיף מח אלין; מה דאלין; דא אלין (אה"ל). יא לאו. יב יכלי. יג מלה דא הוה אמר דא; כל דא הוה אמר מלה דא.

מאמר

הסולם

ויריצהו מן הכור

מוז ועל דא קב"ה וכו': ועל כן הקב"ה לא גילה שמו הקדוש רק לישראל בלבד, שהם חלק גורלו ונחלתו. ואת העולם חלק הקב"ה לממונים גבורים, דהיינו לע' שרים, וכן למדנו, שכתוב, בהנחל עליון גוים וגוי. וכתוב, כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו.

מח) ר' חייא ור' יוסי וכו': ר"ח ור"י היו הולכים בדרך, אמר ר' יוסי לר' חייא, תמיהני על זה שאמר שלמה, שכל דבריו סתומים ואינם נודעים, וקהלת, סותם הדברים, ודבריו סתומים.

מט) פתח ואמר, כל הדברים יגעים לא וגוי: שואל כל הדברים יגעים, וכי כל הדברים יגעים לדבר, הלא יש גם דברים קלים, ועוד, שאומר, לא יוכל איש לדבר ולא תשבע עין לראות ולא תמלא און משמוע. מהו הטעם

(נ) אמר ר' חייא וכו': אר"ח, כן הוא, שהדבור של אדם לא יוכל לדבר והעינים לראות והאזנים לשמוע, ואין כל חדש תחת השמש, פירוש, שאין לחשוב שישתנו פעם מצמצום הזה, וע"כ מסיים, מה שהיה הוא שיהיה ומה שנעשה הוא שיעשה ואין כל חדש תחת השמש.

ותא חזי אפילו וכו': ובוא וראה אפילו שדים ורוחות

(נא) ות"ח, כל עובדין דעלמא, בכמה (ב) ה' קסטרין ת"יין, וכל בני עלמא לא ידעין, ולא י משגיחין על מה קיימי בעלמא. ואפילו שלמה מלכא, דהוה חכמים מכל בני עלמא, לא י יכול לקיימא בהו,

(נב) פתח ואמר, * את הכל עשה יפה בעתו גם את העולם, נתן ל בלבם מבלי אשר לא ימצא האדם את המעשה אשר עשה האלקים * וגו'. ת"ח, זכאין אינון י דמשתדלי באורייתא, וידעי לאסתכלא י ברוחא דחכמתא. את הכל עשה יפה בעתו, כל עובדין דעבד קב"ה בעלמא, בכל עובדא ועובדא, אית דרגא ממנא על ההוא עובדא בעלמא, הן לטב הן לביש. מנהון דרגין לימינא, ומנהון דרגין לשמאלא, אזיל בר נש * לימינא, ההוא עובדא דעביד, * ההוא דרגא * ממנא לההוא סטרא, י* ועביד ליה סיועא, וכמה אינון דמסייעי ליה. י* אזל בר נש לשמאלא, ועביד עובדוי, ההוא עובדא דעביד, י* ממנא י* איהו לההוא סטרא, י* וקא מקטרג ליה, ואוביל ליה לההוא סטרא, ואסטי ליה. ובג"כ, ההוא עובדא דעביד בר נש כדקא חזי, ההוא ממנא דסטרי ימינא, קא מסייע ליה, ודא הוא בעתו, יפה בעתו, דההוא עובדא מתקשרא בעתו, כדקא חזי ליה.

(נג) גם את העולם נתן בלבם. כל עלמא, וכל עובדוי דעלמא, לאו אינון

מסורת הזוהר

דרך אמת

(ה) רוחו תלוים שהם שלוחי מעלה להשגיח בדברי העולם. (א) (קהלת ג') ח"ב יא. לו. ח"ג נח:

חלופי גרסאות א' קסטורין; קסרין; קסירין (אה"ל). ב' משגיחין. ג' מוסיף הוה יכיל. ד בלבם וגו'. ה מראש וער סוף ול"ג וגו'. ו דתשתדלי. ז ברוא. ח בימינא. ט ל"ג ההוא; הוא. י מוסיף דימינא ממנא (אה"ל). יא עביד (אה"ל). יב אזיל. יג דרגא דשמאלא; מוסיף דרגא דשמאלא ממנא (אה"ל). יד דאיהו. טו קא (אה"ל).

ווירצוהו מן הבור

הסולם

מאמר

י"ד עתים לטובה הן בימין וה"ס השכינה, י"ד עתים לרעה הן בשמאל, והן בס"א להעניש בני אדם, כמ"ס והולך. מנהון דרגין לימינא וכו': מהם, מדרגות לימין ומהם מדרגות לשמאל, הולך האדם לימין, אותו המעשה שעושה, מדרגה הממונה לצד ההוא, לימין, עושה לו עזרה. והרבה יש שעוזרים לו. הלך האדם לצד שמאל ועושה מעשיו, הנה אותו המעשה שעושה, הממונה שהוא לאותו הצד, לשמאל, מקטרג עליו, ומוליך אותו לצד ההוא ומשטה אותו, וע"כ אותו המעשה שעושה האדם כראוי, ממונה ההוא שלצד ימין עוזר אותו, וזהו בעתו, שאומד הכתוב, יפה בעתו, כי מעשה ההוא נתקשר בעתו כראוי. שהוא הנוקבא הנקראת ערה. שה"ס י"ד עתים לטובה שהן בימין. וע"י העונשים שבי"ד עתים לרעה הוא בוחר בי"ד עתים שבימין ומתקשר בהשכינה. ונמצא, את הכל עשה יפה בעתו.

ורוחות שעשה הקב"ה תחת השמש, לא יוכלו לדבר כל דברי העולם, והעין לא יוכל למשול ולראות, והאזן לשמוע, וע"כ שלמה, שהיה יודע כל דבר, אמר זה.

(נא) ות"ח כל עובדין וכו': ובוא וראה, כל מעשי העולם, בכמה ממונים תלוים. שאין לך כל עשב למטה, שאין לו ממונה למעלה שמכה אותו ואומר לו גדל, וכל בני העולם אינם יודעים ואינם משגיחים על שורשם למה הם נמצאים בעולם. ואפילו שלמה המלך, שהיה חכם מכל האדם, לא יכול לעמוד עליהם.

(נב) פתח ואמר, את הכל עשה יפה וגו': בוא וראה, אשרי הם שעוסקים בתורה, ויודעים להסתכל ברוח החכמה. את הכל עשה יפה בעתו, פירושו, כל המעשים שעשה הקב"ה בעולם, בכל מעשה ומעשה, יש מדרגה הממונה על מעשה ההוא, בעולם, הן לטוב והן לרע, שה"ס כ"ח עתים שחושב שם קהלת:

(נג) גם את העולם נתן בלבם: היינו, שכל העולם וכל מעשי העולם, אינם נקשרים

בקדושה

(דפוסי דף קצ"ה ע"ב)

אלא ברעותא דלכא, כד סליק ב ברעותא דבר נש. זכאין אנון צדיקא דאמשיכו עובדין טבין, לאוטבא לון, ולכל עלמא, ואינון ידעין לאתדבקא בעת שלום, ובחילא דצדקה דעבדין לתתא, אינון משכין לההוא דרגא דאקרי כל, לאנהרא י בעתו.

נד) ווי לון לחייביא, דלא ידעין עת י דההוא עובדא, ולא משגיחין למעבד עובדיהון בעלמא על תקונא דאצטריך ליה י לעלמא, ולא תקנא עובדא בההוא דרגא דאתחזי ליה, ס מאי טעמא, בגין דלא ידעין.

נה) ועל דא אתייהב כלא ברעותהון דבני נשא, דכתיב מבלי אשר לא ימצא האדם את המעשה אשר עשה ו האלקים מראש ועד סוף. ובגין י כך דאינון עובדין לא אתעבידו לאתקנא בדרגייהו כדקחזי, דיתכליל עובדא דא בדרגא דא, ס כלא כתקונא אלא כפום רעותא דבר נש, מה כתיב בתריה ס א ידעתי כי אין טוב במ כי אם לשמוח ולעשות טוב בחייו. ידעתי כי אין טוב במ, באינון עובדין, דלא אתעבידו כדקא יאות, כי אם לשמוח, בכל מה דייתי עלוי, י ולמיהב הודאה לקביה, ולעשות טוב בחייו, דהא אי ההוא עובדא גרים ליה בישא, בגין ההוא דרגא דקא ממנא עלוי, אית ליה למחדי ביה, ולאודאה עליה, דאיהו גרים ליה לנפשיה, ואיהו אזיל בלא ידיעא, ס) יא כציפרא דא בגו י קוסטירא.

דרך אמת

ה) כספור הזה כאלו וחזר שהוא נאלץ ויולד לו כספה. (הכס"ב).

מסורת הזהר

א) שם.

חלופי גרסאות ה מוסיף ברעותא דלכא וכד סליק ברעותא. כ לייג בעתו. ג לההוא (אה"ל). ד עלמא (אה"ל). ה לייג מן מ"ט עד ועל. ו האלקים וגו'. ז לייג כך. ח דלאו. ט לייג מן ידעתי עד ידעתי י ולמיתן. יא כצטרא. יב קסטירא; טטירא (אה"ל).

מאמר

הסולם

ויריזוהו מן הבור

בקדושה, אלא ברצון הלב, כשעולה ברצון, האדם. שה"ס הכתוב, וירדת היום והשבות אל לבבך וגו'. אשרי הם הצדיקים שממשיכים ברצון לבם מעשים טובים להטיב לעצמם ולכל העולם. והם יודעים להתדבק בעת שלום, והיינו בעת שיש זווג העליון, שנקרא שלום, ובכח הצדקה שעושים למטה, הם מעלים מ"ן, והם ממשיכים לאותה המדרגה שנקראת כל שהוא יסוד, להאיר, בעתו שהוא הנוקבא.

נד) ווי לון לחייביא וכו': אוי להם לרשעים שאינם יודעים העת דהיינו העת שלום של המעשה, ואינם משגיחים לעשות מעשיהם בעולם על תקון הנצרך לעולם, ולתקן המעשה במדרגה היא הראויה לה, דהיינו שאינם מעלים מ"ן ע"י מעשיהם לזווג עליון שה"ס עת שרום, מהו הטעם, משום שאינם יודעים את זה.

נה) ועל דא אתייהב וכו': וע"כ ניתן הכל (נמו"י דף קצ"ה ע"ב)

נו) וכל דא מנלן, דכתיב * כי גם לא ידע האדם את עתו, כדגים הנאחזים במצודה רעה וכצפרים האחוות בפח כהם יוקשים בני האדם לעת רעה כשתפול עליהם פתאום. כי גם לא ידע האדם את עתו, מאי עתו. עתו דהוא עובדא דקא עביד, כמה י דאת אמר, את הכל עשה יפה בעתו, ובג"כ אינון כצפרים האחוות בפח. ובג"כ זכאין אינון דמשתדלי באורייתא, וידעי אורחוי ושביילוי דאורייתא דמלכא עלאה, למיהך בה בארע קשוט.

נו) ותא חזי, לעולם י אל יפתח בר נש פומיה לביש, דאיהו לא ידע מאן נטיל ד ההיא מלה, וכד לא ידע בר נש אתכשל בה, וצדיקא כד פתחי פומיהו כלהו ס שלם. ת"ח, יוסף כד שרא למלכא לפרעה, מה כתיב, י אלהים יענה את שלום פרעה. אמר רבי יהודה, הא אתמר, דקב"ה חס על שלמא דמלכותא, כד"א י ויצום אל בני ישראל ואל פרעה מלך מצרים * ואוקמוה.

נח) רבי חייא אמר, פרעה בעא לנסאה ליה ליוסף, ואחלף ליה חלמא,

מסורת הזהר

(א) (שם ט') ח"א ריו. ח"ג נב: נב. (ב) בראשית מא. (ג) (שמות ו') ח"ב כו. חלוסי גרסאות א ליג וכל. י דאתמר; דאתמר אפר (ד"א). ג לא. ד הוא. ס בשלם.

ויריזהו מן הבור

הסולם

מאמר

וגו', כיון שאין האדם מסוגל להשיג הכל, כנ"ל שאומר, כל הדברים ינעים לא יוכל איש לרבר וגו', על כן ניתן לו הבירוד ברב, הבורח מעונש המר ומתקשר בטוב וחסד שבימין, וז"ש ידעתי כי אין טוב כם, היינו בי"ד עתים שבשמאל, אבל הן סכה בטוחה, כי אם לשמוח ורעשות טוב כדחיו.

נו) ותא חזי לעולם וכו': ובוא וראה, לעולם אל יפתח אדם פיו לרע, כי הוא אינו יודע מי מקבל המלה, וכשאדם אינו יודע הוא נכשל בה. (וענין זה נחבאר בזהר, ח"ג ל"א ע"ב, ופ"ה ע"א ע"ש). והצדיקים כשפותחים פיהם, כולם שלום. בוא וראה, יוסף כשהתחיל לדבר לפרעה, מה כתוב, אלקים יענה את שלום פרעה.

אמר ר' יהודה וכו': למדנו, שהקב"ה חס על שלום המלכות, כמש"א ויצום אל בני ישראל ואל פרעה מלך מצרים ובארנוהו. היינו בזהר ח"ב כו: שאומר ואל פרעה לאנהגא ביה יקר.

מאמר אחרי הודיע אלקים אותך את כל זאת

נח) ר' חייא אמר וכו': רח"א, פרעה רצה לנסות את יוסף החליף לו רבי החלום,

ויוסף

השיג יריעה מחמת העונש, כבר ידע לעשות טוב כדחיו. על כן יש לו לשמוח ולהודות על העונש.

נו) וכל דא מנלן וכו': שואל, מאין לנו כל זה, והיינו שהאדם הוא בלי ידיעה, ומשיב, כי כתוב, כי גם לא ידע האדם את עתו, כדגים הנאחזים במצודה רעה, וכצפרים האחוות בפח וכו'. ושואל, כי גם לא ידע האדם את עתו, מהו עתו. ומשיב, עתו, של אותו מעשה שעשה, כמש"א את הכל עשה יפה כעתו, (לעיל אות נ"ב ע"ש), וע"כ הם כצפרים האחוות בפח. וע"כ אשריהם העוסקים בתורה, ויודעים ארחות ושביילים של תורת מלך עליון, ללכת בה בדרך האמת.

ושיעור הכתובים הוא, את הכל עשה יפה בעתו, שכל כ"ח עתים שחושב שם, כולם טובות, כל אחת בעתה, כי אפילו י"ד עתים שבשמאל, הן טובות, להיותן מקרבות את האדם להתקשר בי"ד עתים שבימין, שה"ס השכינה, גם את העולם נתן בלבם, שעי העונשים הקשים שבי"ד עתים שבשמאל, נקבעים בלבם, י"ד עתים המתוקות שבימין. שמחמת העונש המר שמקבל בשמאל הוא בורח משמאל ובא לימין. והוצרך לעצה זו, מסעם, מבלי אשר לא ימצא האדם את המעשה

(רמיוי דף קציה ע"ב *) דף קציו ע"א

ויוסף בגין דהוה ידע דרגין, אסתכל ה בכל מלה ומלה, ואמר כך חמיתא, כל מלה ומלה כדקא ב חזי.

(נט) הה"ד, * ויאמר פרעה אל יוסף אחרי הודיע אלהים אותך את כל זאת אין נבון וחכם כמוך. אחרי הודיע אלהים, אחרי הוית בההיא שעתא דחלמית חלמא, תמן הוית שכית. ובגין כך אמר י את כל זאת ידעת חלמא היך הוה וידעת פשריה.

(ס) א"ר יצחק, אי הכי יוסף אמר כלא, חלמא ד ופשרא, כדניאל דאמר חלמא ופשריה. א"ל לאו האי כהאי, י יוסף אסתכל מגו מלולא דפרעה, דהוה אמר י בדרגין ידיען, וחמא ליה דקא טעה, י וא"ל לאו הכי, אלא הכי הוא, בגין דדרגין כסדרן אתיין. אבל דניאל, לא אסתכל מגו מלולא דנבוכדנצר כלום. ה וכלא קאמר ליה חלמא ופשריה.

(סא) מה כתיב בדניאל, ב אדין לדניאל בחזוא די ליציא רזא גלי. בחזוא די ליציא, מאן חזוא די ליציא, (ב) דא גבריאל, דאיהו פ חזוא חזו מן חזו.

(סב) ת"ח, מה כתיב י והנה כבוד אלקי ישראל בא מדרך הקדים וקולו כקול מים רבים. והארץ האירה מכבודו, מה כתיב בתריה, י וכמראה המראה אשר ראיתי בבאי לשחת את העיר ומראות כמראה

דרך אמת

(ה) לעיל קמ"ט ע"ב.

מסורת הזהר

(א) (בראשית מ"א). (ב) (דניאל ב'). (ג) (יחזקאל מ"ג). (ד) (שם).

חלוסי גרסאות ה במלה ולג בכל. כ מוסיף חזי ליה; לה (אה"ל). ג אמת את כל זאת ידעת ואיך ידעת. ד ופשריה. ה מוסיף דהא יוסף. ו דרגין (אה"ל). ז א"ל. ח דלא; ולא. ט ל"ג חזוא. י וכמראה המראה אשר ראיתי כמראה אשר ראיתי.

מאמר

הסולם

אחרי הודיע אלקים אותך את כל זאת

דניאל, לא הסתכל מתוך דברי נבוכדנצר כלום. והכל אמר לו, את החלום ופתרונו.

(סא) מה כתיב בדניאל וכו': מה כתיב בדניאל אדין לדניאל בחזוא די ליציא. ושואל, מהו חזוא די ליציא. ומשיב, זהו גבריאל, שהוא חזוא, שהוא חזו מן חזו.

פירוש, לילה הוא הנוקבא הנקראת לילה. והיא סוד חזו, דהיינו מראה, שפירושו הארת חכמה, ולפי שאין הארת חכמה בשום פרצוף זולתה. ע"כ נקראת הנוקבא מראה. או חזו. ולפי זה השם לילה ה"ס חזו, וחזוא די ליציא, הוא כמו שאומר חזו מן חזו, שהוא המלאך גבריאל, שבחינת החזו שבו, גמשך מחזו שהיא הנוקבא, וע"כ נק. גבריאל חזוא די ליציא.

(סב) ת"ח מה כתיב וכו': בוא וראה מה כתוב, והנה כבוד וגו'. מה כתוב אחריו, וכמראה המראה וגו' ומראות כמראה

אשר

ויוסף, משום שהיה מכיר במדרגות המרומות בחלומי, הסתכל בכל דבר ודבר, ואמר כך ראית, וסידר כל דבר ודבר כראוי.

(נט) הה"ד, ויאמר וגו' אחרי הודיע אלקים אותך וגו': אחרי הודיע אלקים,

פירושו, אחרי היית, באותה שעה שחלמתי החלום היית נמצא שמה, ומשום זה אמר, את כל זאת, ידעת איך היה החלום, וידעת פתרונו.

(ס) א"ר יצחק אי הכי וכו': אר"י, אם כן, אמר יוסף הכל, החלום והפתרון, כמו דניאל, שאמר החלום ופתרונו. אמר לו אין זה כזה. יוסף הסתכל מתוך דברי פרעה, שהיה אומר דברי החלום במדרגות ידועות, וראה שהוא טעה, כי דבריו לא היו באותו הסדר שנוהג באותן המדרגות של החלום. ואמר לו לא כך ראית אלא כך. כי המדרגות באות כסדרן. אבל (דברי דף קצ"ו ע"א)

אשר ראיתי על נהר כבר ואפול על פני, כל אלין ^א מראות, אינון שית, דאינון מראות, וחיוז ^ב דחזוא, חיוז אית ליה, לאתחזאה ביה גוונין דלעילא, ואתחזון בההוא חיוז, ^ג ואית חיוז לחיוז, וחיוז לחיוז, דא על דא, וכדהו קיימין בדרגין ידיען ושלטי, ואקרונ חיוז דלייא, ובהו ^ד מתפרשין כל חלמין דעלמא, ואלין אינון כגוונא דלעילא, עליהו.

(סג) ובגין כך, דניאל בחזוא דלייא רזא גלי. ^ה אתגלי לא כתיב, אלא רזא גלי, חד מאלין דרגין, גלי ליה ההוא חלמא ופשריה. אבל יוסף, מגו מלוי דפרעה, אסתכל בדרגין ^ו עלאין וקאמר.

(סד) ובגין כך פקדיה על כל ארעא דמצרים, בגין דקב"ה, מדיליה דיוסף קא יהיב ^ז ליה, פומא דלא נשק לעבירה, כתיב ^ח ועל פיך ישק כל עמי. ידא דלא קריב לעבירה, כתיב ^ט ויתן אותה על יד יוסף. צואר דלא קריב לעבירה, כתיב ^י וישם רביד הזהב על צוארו. גופא דלא קריב לעבירה, ^{יא} וילבש אותו בגדי שש. רגל דלא רכיב לעבירה, כתיב ^{יב} וירכב אותו במרכבת המשנה אשר לו. המחשבה דלא חשב, נקרא נבון וחכם. לב שלא הרהר, ויקראו לפניו אברך. וכלא ^{יג} מדיליה נטל.

מסורת הזהר

(א) (בראשית מ"א). ח"א רפנ. ז"ח ס' טב שכ. (ב) שם. (ג) שם. (ד) שם. (ה) (שם) ח"ב ריג. חלופי גרסאות ^א אינון משית דרוין דאינון מראות; שית דרגין דאינון מראות (אה"ל). ^ב דחיוז. ^ג דחיוז. ^ד אית לחיוז (אה"ל). ^ה ד מתפשטי; מתפשטין. ^ו מוסיף ואתמר רזא אתגלי ליה. ^ז מוסיף יוסף לאו הכי אלא (אה"ל). ^ח ז ליג עלאין. ^ט מוסיף ליה ליוסף (אה"ל). ^י מוסיף כתיב וילבש. ^{יא} נטל מדיליה.

אחרי - את כל זאת

הסולם

מאמר

(סג) ובגין כך דניאל וכו': ומשום זה, דניאל, בחזוא דלייליא, רזא גלי, לא כתוב, אתגלי, אלא, רזא גלי, כי אחת מאלו המדרגות דחזוא דלייליא, גילה לו החלום ופתרונו. אבל יוסף, מתוך דבריו של פרעה, הסתכל במדרגות העליונות שהחלום הראה עליהן, ואמר פתרונו לפרעה.

אשר ראיתי וגו'. כל אלו המראות שבמקרא הזה, הם שש מדרגות שהם מראות. פירושו, כי וכמראה המראה הן שתיים, וכמראה, לשון רבים הן ג"כ שתיים, והן ארבע. כמראה, ראיתי, הן שתיים, והן שש מראות, דהינו שש הסמיות חג"ת נה"י של הנוקבא.

(סד) ובגין כך פקדיה וכו': ומשום זה, הפקיד אותו על כל ארץ מצרים, משום שהקב"ה, משלו, משל יוסף נתן לו, הפה שלא נשק לעבירה, כתוב ועל פיך ישק כל עמי. היד שלא קרב לעבירה, כתוב, ויתן אותה על יד יוסף. צואר שלא קרב לעבירה, כתוב, וישם רביד הזהב על צוארו. הגוף שלא קרב לעבירה, וילבש אותו בגדי שש. רגל שלא רכב על עבירה, כתוב, וירכב אותו במרכבת המשנה. המחשבה, שלא חשב בעבירה, נקרא נבון וחכם. הלב, שלא הרהר בעבירה, ויקראו לפניו אברך. והכל קבל משלו.

וחיוז דחזוא חיוז וכו': וחיוז דחזוא, שהוא גבריאל כנ"ל, יש לו מראה, שנראים בה הגוונים של מעלה, שהם שש מראות שבנוקבא. והן נראות בחיוז הזה, שהוא גבריאל, הנקרא חיוז מן חיוז, ויש חיוז לחיוז וחיוז לחיוז זה על זה. כלומר, שיש בחיוז לחיוז, שהוא גבריאל, הרבה מדרגות הנבחנות כל אחת לחיוז רחיוז; שפירושו מראה מעלה העליונה שהיא הנוקבא, כנ"ל. שהן שש בחינות חיוז דחיוז זה על זה הנמשכות משש מראות שבנוקבא. וכולן נמצאות במדרגות ידועות, דהיינו חג"ת נה"י, ושולטות, ונקראים חיוז דלייליא, ובהם נפתרים כל החלומות שבעולם. ואלו הן כעין שלמעלה מהן. כעין שש מראות שבנוקבא.

סה) מה כתיב, * ויצא יוסף מלפני ה פרעה ויעבר בכל ארץ מצרים. אמר רבי חזקיה, מאי טעמא ויעבור בכל ארץ מצרים. בגין לשלטאה, דמכרזי קמיה הכי, ובגין ב) למכנש עבורא, בכל אתר ואתר. רבי אלעזר אמר, כנש יוסף עיבור, בכל אתר, בגין דלא יתרכב. סו) אמר רבי שמעון, כל מה דעבד קב"ה, כלא איהו לגלגלא גלגולין, בגין דבעי לקיימא י קיומא. ת"ח, כד ברא קב"ה עלמא, אייתי כל מה דאצטריך עלמא בקדמיתא, ולבתר אייתי ליה לב"נ י עלמא, ואשכח מזונא.

סז) י כגוונא דא, קב"ה אמר לאברהם, י ידוע תדע כי גר יהיה י זרעך בארץ לא להם וגו', ואחרי כן יצאו ברכוש גדול, כד אתא יוסף לארעא דמצרים, לא אשתכח בה רכוש גדול, גלגל גלגולין, ואייתי כפנא על עלמא, וכל עלמא הוו מייתין כספא ודהבא למצרים, ואתמלי כל ארעא דמצרים כספא ודהבא. לבתר דאתתקן כלא ורכוש גדול, אייתי יעקב למצרים.

סח) דהכי י ארחי דקב"ה, בקדמיתא י בארי אסוותא, ולבתר מחי, כך בקדמיתא אתקין רכוש גדול, ולבתר * אייתי לון לגלותא, וע"ד גלגל גלגולין, ואייתי כפנא על כל עלמא, בגין דליהוו מייתין כספא ודהבא כל עלמא למצרים.

סט) תא חזי, ט בגין יוסף דאיהו צדיק, י איהי גרים עותרא כספא

דרך אמת

ו) לחסוף תבולה.

מסורת הזהר

א) שם. ב) וישב רף נ"ט ציון ב'.

חלומי גרסאות ה פרעה וגו'. כ קיימא. ג על עלמא; בעלמא. ד מוסיף ת"ח כגוונא. ה זרעך וגו' וליגן ין כארץ עד כד. ו ברכוש. ז ארחי. ח אקדים. ט מוסיף בגין כך. י איהו.

מאמר

הסולם

אחרי — את כל זאת

סז) כגוונא דא וכו': כעין זה הקב"ה אמר לאברהם, ידוע תדע וגו' ואחרי כן יצאו ברכוש גדול. כשבא יוסף למצרים לא נמצא בה רכוש גדול. גלגל הקב"ה גלגולים, והביא רעב על העולם, וכל העולם הביאו כסף וזהב למצרים, ונתמלא כל ארץ מצרים כסף וזהב. ואחר שנתקן רכוש גדול בכל השיעור, הביא את יעקב למצרים.

סח) דהכי ארחי דקב"ה וכו': כי כך דרכיו של הקב"ה, שבתחילה בורא הרפואה, ואחר כך הוא מכה, כן, בתחילה התקין רכוש גדול במצרים, ואחר כך הביא אותם לגלות. ועל זה גלגל גלגולים והביא רעב על כל העולם, כדי שיהיו מביאים כסף וזהב של כל העולם למצרים.

סט) תא חזי בגין וכו': בוא וראה, בשביל יוסף

סה) מה כתיב, ויצא וגו' ויעבר בכל ארץ מצרים: אמר ר' חזקיה, מה הטעם, ויעבור בכל ארץ מצרים, ומשיב שהיה, כדי למשול עליהם, שהיו מכריזים לפניו כך, כי קראו לפניו אכרך. ועור, כדי לקבץ תבואה בכל מקום ומקום, ר' אלעזר אמר, קבץ יוסף התבואה בכל מקום, כי אוכל שרה העיר אשר סביבותיה נתן בתוכה, ולא נתן תבואת מקום זה במקום אחר, כדי שלא תרכב. כי מטעם כל מקום ששומר על הפירות שגדלו בו.

סו) אמר ר' שמעון וכו': אר"ש, כל מה שעשה הקב"ה, הכל הוא, לגלגל גלגולים, והיינו לגלגל ולהקדים סבוח לסוכה ישראל, משום שרצה לקיים הבטחתו. בוא וראה, כשברא הקב"ה את העולם, הביא מתחילה כל מה שצריך העולם, ואחר כך הביא את האדם לעולם, ומצא לו מזונות.

(רמרי דף קצ"ו ע"א * דף קצ"ו ע"ב)

ודהבא, לנטלא ישראל, כדכתיב * ויוציאם בכסף וזהב ואין בשבטיו כושל. ומן ידא דצדיק אתא דא לישראל, וכדא למזכי לון לעלמא דאתי.

(ע) פתח ואמר י ראה חיים עם אשה אשר אהבת וגו'. תא חזי, האי קרא ברזא עלאה איהו, ואוקמוה. ראה חיים: אלין חזין דעלמא דאתי, דזכאה ה הוא בר נש דזכי י ביה כדקא יאות.

(עא) עם אשה י אשר אהבת: דא כנסת ישראל, בגין דבה כתיב אהבה, דכתיב י ואהבת עולם אהבתיך, אימתי. בשעתא י דסטרא דימינא אחיד בה, דכתיב על כן משכתיך חסד.

(עב) כל ימי חיי הבלך, בגין דאיהי אתקשרת בחיים, ואיהי עולם דחזין שריין ביה. דהא עלמא דא, לא שריין ביה חיים, בגין דאינון תחת השמש, ולא מטאו הכא אינון נהורין דההוא שמשא, ואסתלקו מעלמא, מיומא דאתחריב בי מקדשא, דכתיב י חשך השמש בצאתו וגו'. מאי חשך השמש. דסליק נהוריה, ולא נהיר, כד"א ה הצדיק אבד וגו'.

(עג) כי הוא חלקך בחיים, דא הוא שמשא בסיהרא, ובעינן ה למיעל ו סיהרא בשמשא ושמשא בסיהרא, דלא לאפרשא לון, ודא הוא חולקא דב"נ, למיעל בהו י לעלמא דאתי.

מסורת הזהר

(א) תהלים קה. (ב) (קהלת ט') ח"ג קעו. ת"ז תי"ד ל: תכ"א מט: תנ"ו צא. תס"ט ק: ז"ח ג' טג שכא. (ג) (ירמיה ל"א) ח"ג רמח: רנו. ת"ז בהקדמה יור. תל"ג עו. ת"ע קכד: ז"ח צ"ט טב של. תק"ח ק"ג טג שו. (ד) וירא ע"ג ציון ג'. (ה) פרשת נח ס"ג ציון ב'.

חלוסי גרסאות א איהו. ב בה. ג ל"ג אשר אהבת. ד ל"ג דסטרא. ה למיעל. ו שמשא בסיהרא וסיהרא בשמשא. ז בעלמא.

אחרי הוריע — את כל זאת

הסולם

מאמר

ששורים בו חיים, כי עולם הזה שהוא הנוקבא אין חיים שורים בו. מבחינה עצמותה, וע"כ נק' חיי הבל, משום, שהוא תחת השמש, שהוא ז"א, וצריך לקבל ממנו, ואין אורותיו של השמש מגיעים כאן לעולם הזה, ונסתלקו מן העולם כיום שנחרב בית המקדש, שכתוב, חשך השמש בצאתו. מהו, חשך השמש. היינו שאורו עלה למעלה, ואינו מאיר למטה. כמ"ש א הצדיק אבד וגו'. שהוא היסוד ר"א המשפיע למטה, לעולם הזה. שהיא הנוקבא. ולפיכך צדיכים להמשיך לה חיים מבינה. כמ"ש ראה חיים וגו'.

(עג) כי הוא חלקך בחיים: זה הוא זווג השמש שהוא ז"א, עם הלבנה, שהיא הנוקבא. כי הנוקבא נקראת חלק, ואור השמש הוא חיים. וצדיכים לבוא השמש בלבנה והלבנה בשמש. שלא להפריד ביניהם. וזה הוא חלקו של האדם דהיינו שיגרום כמעטיו את זווג העליון, לבוא בהם לעולם הבא.

יוסף שהיה צדיק. גרם, שיקבלו ישראל עושר, כסף, וזהב, שכתוב, ויוציאם בכסף וזהב וגו'. ומירו של הצדיק בא זה לישראל. והכל לזכות אותם לעולם הבא.

(ע) פתח ואמר, ראה חיים עם אשה וגו': בוא וראה, מקרא זה בסוד עליון הוא, ובארוהו. ראה חיים, הוא חיים של עולם הבא. כי אשרי הוא האדם הזוכה בו כראוי להיות.

(עא) עם אשה אשר אהבת: זו היא כנסת ישראל, שהיא הנוקבא, משום שבה כתוב אהבה, שכתוב, ואהבת עולם אהבתיך. מתי, הוא בעת שצד הימין אוהז בה שכתוב, על כן משכתיך חסד. וחסד, הוא צד ימין.

(עב) כר ימי חיי הבלך: משום שהיא, הנוקבא בנדרותה הנקראת כנסת ישראל, נקשרה בחיים, דהיינו בכינה הנקרא חיים, והיא, עולם (רמזי דף קצ"ו ע"ב)

עד) מה כתיב בתריה, " כל אשר תמצא ידך לעשות בכחך עשה כי אין מעשה וחשבון ודעת וחכמה בשאול אשר אתה הולך שמה, האי קרא אית לאסתכלא ביה, כל אשר תמצא ידך לעשות, וכי הותרה רצועה, למעבד בר נש כל מה א דיכיל. אלא, לעשות בכחך כתיב, מאי בכחך. דא נשמתיא דב"נ, דאיהי חילא דב"נ, למזכי בה לעלמא דין, ולעלמא דאתי.

עה) ד"א בכחך: דא ס' היא אשה דקאמרן, דאיהי חילא לאתתקפא בה, בעלמא דין, ובעלמא דאתי, ובעי בר נש למזכי בה בהאי עלמא, ובהאי חילא, בגין דיתתקף ו בה בההוא עלמא.

עו) מאי טעמא. בגין דלבתר דיפוק בר נש מהאי עלמא, לית ביה חילא למעבד מדי, ולומר השתא מכאן ולהלאה אעביד עובדין טבין, דודאי אין מעשה וחשבון ודעת וחכמה בשאול אשר ו וגו'. אי לא זכי בר נש בהאי עלמא, לא יזכי ביה לבתר ב בההוא עלמא, ואוקמוה א) מאן דלא אתקין ווודין למיהך מ מהאי עלמא, לא ייכול בההוא עלמא, ואית עובדין טבין דעביד בר נש בהאי עלמא, דייכול מנייהו מ הכא, וכלא אשתאר לעלמא דאתי, ו ולאתזנא מנייהו.

דרך אמת

מסורת הזהר

ה) מי שאינו מכוין לזה כעשהו אין לו מה לאכול א) (קהלת ט') ח"ג קעז: קעה. רכ. תק"ח צ"ו טג נכסה"ב והוא מעשים טובים וטובה ומנוח.

חלופי גרסאות א) רבעי (אה"ל). ב נשמתא דבינ דאיהו חילא לאתתקפא בה בעלמא דין ובעלמא דאתי ובעי בינ למזכי בה לעלמא דאתי. ג בעלמא. ד ובעלמא. ה איהי. ו ל"ג בהאי חילא. ז ל"ג בה. ח ל"ג השתא. ט ל"ג עובדין טבין. י ודאי. יא אתה הולך שמה ול"ג וגו' יב ל"ג ביה (אה"ל). יג לעלמא דאתי: עלמא דאתי ול"ג בההוא. יד ל"ג למיהך. טו בהאי. טז מוסיף הכא בתאי עלמא. יז לאתזנא (אה"ל).

מאמר

הסולם

אחרי - כל זאת

עד) מה כתיב בתריה וכו': מה כתוב אחריו, כל אשר תמצא ידך לעשות בכחך עשה וגו'. מקרא זה יש להסתכל בו, שאומר, כל אשר תמצא ידך לעשות, וכי הותרה הרצועה, כלומר שאין עוד פחד מרצועה המענשת, שיכול האדם לעשות כל מה שיכול, ומשיב, לעשות בכחך כתוב, מהו בכחך, זה הוא נשמתו של האדם, שהוא כחו של האדם, לזכות לעולם הזה ולעולם הבא, ופירוש הכתוב הוא, כל אשר תמצא ידך כחך נשמתך לעשות מעשים טובים, תעשה ואל תתעצל, כי אז תזכה לב' העולמות.

עה) ד"א בכחך וכו': פירושו אחר, בכחך זו היא האשה שאמרנו (לעיל אות ע"א) שהיא כנסת ישראל, שהיא הכח להתגבר בה, בעולם הזה ובעולם הבא, וצריך האדם לזכות בעולם הזה באותו הכח, כדי שיתגבר בה

בעולם הבא. ועיור הכתוב, כל אשר תמצא ידך בכחך היא הנוקבא, לעשות מעשים טובים בעולם הזה, עשה, ותזכה לעולם הבא.

עו) מאי טעמא בגין וכו': מהו הטעם שצריכים להתגבר במעשים טובים בעולם הזה. הוא משום, שלאחר שהאדם יוצא מעולם הזה, אין בו כח לעשות משהו, שיאמר, עתה, מכאן ולהלאה, אעשה מעשים טובים. כי ודאי אין מעשה וחשבון ודעת וגו'. ואם לא זכה האדם בעולם הזה, לא יזכה אחר כך בעולם הבא, ובאדרה, מי שלא הכין צרה לדרך ללכת מעולם הזה לא יאכל בעולם הבא. ויש מעשים טובים שעושה האדם בעולם הזה, שאוכל מהם כאן בעוה"ז, וכל השכר נשאר לעולם הבא, ליוון מהם. כמ"ש במשנת אלו דכרים, שכתפלת שחרית.

ת"ח

עז) תא חזי, יוסף זכה בהאי עלמא, א זוכה י בעלמא דאתי, בגין דבעא לאתאחדא באשה יראת יי, כד"א * וחטאתי לאלהים, ובגין כך זכה למשלט בהאי עלמא, וזכה לון לישראל.

עח) מה כתיב י וילקט יוסף את כל הכסף, והכי אתחזי, דהא ההוא נהר דנגיד ונפיק, איהו לקיט כלא, י וכל עותרא ביה קיימא. ודא י היא רזא דכתיב, י ויתן אותם אלהים ברקיע השמים, י וכלא איהו כדקא יאות, ודאי יוסף בעי למשלט על מלכותא.

עט) ות"ח, כתיב י וירכב אותו במרכבת המשנה, מאן מרכבת המשנה. י קב"ה עביד ליה לצדיק שליטא, בגין דהא מניה אתון עלמא, ואצטריך לאתזנא, וקב"ה אית ליה רתיכא י עלאה, י ואית ליה רתיכא תתאה, י רתיכא תתאה איהי מרכבת המשנה, ויוסף י צדיק אקרי י וליה אתחזי למהוי רכיב על מרכבת המשנה אשר לו לקב"ה, וכלא איהו ברזא עלאה, למהוי כגוונא דלעילא.

פ) ת"ח, י ויקראו לפניו אברך, מאי אברך. קשירו דאתקשר שמשא בסיהרא, וכלא כרעין לקבל אתר דא. ונתון אותו י על כל עלמא, י וכלהו אודן לגביה, * ובגיד כלא ברזא עלאה איהו.

מסורת הוהר

א) בראשית ל"ט. ב) שם מז. ג) בראשית א' קי"ז ציון א'. ד) בראשית מ"א. ה) שם. חלופי גרסאות א' ל"ג וזכה. ב' ובעלמא. ג' מוסיף ובג"כ יוסף לקיט כלא וכל (אה"ל). ד' הוא (אה"ל). ס' מוסיף ובג"כ יוסף לקיט כלא וכל עוברא ביה קיימא וכלא (הרמ"ק). ז' מוסיף ודאי קב"ה. ח' אית; י' ל"ג ואית ליה. ט' ל"ג רתיכא תתאה. י' הצדיק; הצדיק הכי אצטריך למהוי רכיב (אה"ל). י"א הכי אצטריך. י"ב ל"ג על כל עלמא. י"ג כלהו עלמא.

אחרי— כל זאת

הסולם

מאמר

עשה את הצדיק, מושל, משום שממנו ניוון העולם, שהוא הנוקבא, וממנו הוא צריך להיות ניוון. והקב"ה, יש לו מרכבה עליונה, שה"ס חג"מ שמחה ולמעלה דו"א. ויש לו מרכבה תחתונה, שה"ס הנוקבא, כנ"ל (ע"י לעיל וירא דף ה' אות ט"ז ובהסולם שם). והמרכבה התחתונה בקראת מרכבת המשנה. ויוסף נקרא צדיק, דהיינו יסוד, וראוי לו להיות רוכב על מרכבת המשנה אשר לו להקב"ה. והכל הוא בסוד העליון, להיות כעין של מעלה.

עז) ת"ח יוסף וכו': בוא וראה, יוסף, זכה בעולם הזה וזכה בעולם הבא, משום שרצה להתיחד באשה יראת ה', שהיא הנוקבא שה"ס עולם הזה, כמו שאתה אומר, וחטאתי לאלקים, שהוא הנוקבא הנקראת אלקים, ומשום זה זכה למשול בעולם הזה, וזיכה את ישראל.

עח) מה כתיב, וילקט יוסף וגו': שכן ראוי להיות, כי אותו הנהר הנמשך ויוצא מעדן, שהוא יסוד הנקרא יוסף, מלקט הכל, שהוא כלול ומקבל מכל הספירות, וכל העשירות נמצא בו, וזהו סוד שכתוב, ויחן אותם אלקים ברקיע השמים, כי היסוד נקרא רקיע, המאיר לארץ שה"ס הנוקבא, והכל הוא כמו שראוי להיות, כי ודאי שיוסף, שה"ס יסוד, היה צריך למשול על המלכות, שהיא הנוקבא, ולהשטיע לה.

עט) ת"ח ויקראו לפניו אברך: מהו אברך, ומשיב, הוא ההתקשרות שנקשר השמש בלבנה, שה"ס יסוד, המיוחד ז"א ונוקביה, והכל כורעים כנגד מקום זה, כי כונת הכריעות שכתפילה הן בסוד היסוד שנקרא ברוך. וע"ש הכריעות קראו לפניו אברך, שהוא מלשון ויברך את הנמלים, ונתון אותו על כל העולם, שהוא הנוקבא, וכל בני העולם מודים לו על השמע שמשטיע להם. ועל כן, הכל הוא בסוד העליון.

עט) ות"ח כתיב וירכב וגו': ושואל, מהו מרכבת המשנה, ומשיב, הקב"ה

ת"ח

(נמוי דף קצ"ו ע"א * דף קצ"ז ע"א)

(פא) ת"ח, קב"ה עבד מלכותא דארעא, כעין מלכותא דרקיעא, וכלא דא כגוונא דא. וכל מה דאתעביד בארעא קיימא קמי קב"ה בקדמיתא. ת"ח, מלכותא קדישא, לא קביל מלכותא שלימתא, עד דאתחבר באבהן, בגין דקב"ה עבד לה למלכו עלאה, לאתנהרא מרוא דאבהן.

(פב) וכד יוסף הצדיק נחת למצרים בקדמיתא, איהו משיך לה לשכינתא ד לבתר עמיה, דהא שכינתא לא אזלא אלא י בתרא י דצדיק, ובג"כ אתמשך יוסף למצרים בקדמיתא, ונטיל כל עותרא דעלמא כדקא יאות, ולבתר נחת שכינתא למצרים, וכלהו שבטין בהדה.

(פג) ובגיני כך, יוסף דנטר ליה לברית, זכה לאתעטרא באתריה, וזכה למלכותא דלעילא, ולמלכותא דלתתא, ועל דא כל מאן דנטר (ה) ברית קדישא, כאילו קיים אורייתא קדישא ו כולה, דהא ברית שקיל ככל אורייתא.

(פד) " וירא יעקב כי יש שבר במצרים ויאמר יעקב לבניו ווגו. ר' חייא פתח ט ואמר, י משא דבר יי על ישראל נאם יי נוטה שמים ויוסד ארץ ויוצר רוח אדם בקרבו, האי קרא אית לאסתכלא ביה, משא דבר יי, בכל הני אתר דקאמר משא, משא אמאי. אלא, בכל אתר דאיהו על דינא דשאר עמין ואמר משא, לטב. בכל אתר דאיהו על ישראל ואמר משא, לביש.

דרך אמת

(ה) פ"י תורה עס הכולל כמנין ברי"ס.

מסורת הוהר

(א) (בראשית מ"ב) ח"א קצח. רד: ריא: ריב. ח"ג צב: ז"ח פ"א טג שכג. ב) זכריה יב.

חלופי גרסאות ה דאעביד. ז ליג לבתר (אה"ל). נ אבתריה (אה"ל). ד צדיק. ה לברית. ו כלא. ז ליג מן ויאמר עד ר'. ח למה תתראו וליג וגי. ט ליג ואמר.

מאמר

הסולם

אחרי - את כל זאת

(פג) ובגיני כך יוסף וכו': ומשום זה יוסף שמר את הברית קודש, זכה להתעטר במקומו, דהיינו שנעשה מרכבה ליסוד דז"א. וזכה למלכות של מעלה, ולמלכות של מטה, ועל כן כל מי ששומר ברית קודש, הוא כאלו קיים תורה הקדושה כולה. כי הברית שקול כנגד כל התורה.

מאמר וירא יעקב כי יש שבר במצרים

(פד) וירא יעקב כי יש שבר וגי': הוקשה לה, כיון שנסתלקה ממנו שכינה כמכירת יוסף, איך ראה שיש שבר במצרים (כלהן אות צ"ג). ר' חייא פתח ואמר, משא דבר ה' על ישראל וגי'. מקרא זה יש להסתכל בו, משא דבר ה', ושואל, בכל אלו המקומות שאומר משא, למה משא. ומשיבו, בכל מקום שהוא על דין של שאר העמים, ואומר משא, הוא לטוב. בכל

מקום

(פא) ת"ח, קב"ה עביר וכו': בוא וראה, הקב"ה עשה מלכות הארץ כעין מלכות הרקיע, והכל עשה זה כנגד זה, שכל מה שיש בארץ יש לו כנגדו שורש ברקיע, וכל מה שנעשה בארץ, היה לפני הקב"ה בתחילה, למעלה ברקיע. בוא וראה, מלכות הקדושה, לא קבלה מלכות שלמה, עד שנתחברה באבות, כי הקב"ה עשה את מלכות העליונה שתאיר מסוד האבות, וכיאור הדברים תמצא לעיל וירא רף ה' ד"ה ת"ח ע"ש.

(פב) וכד יוסף וכו': וכאשר ירד יוסף הצדיק למצרים תחילה, המשיך עמו אחר כך את השכינה, כי השכינה אינה הולכת אלא אחר הצדיק, ועל כן נמשך יוסף תחילה למצרים, וקבל כל עשירות שבעולם כראוי, ואחר כך ירדה השכינה למצרים וכל השבטים עמה.

(רטויי דף קצ"ז ע"א)

פה) בכל אתר דאיהו על דינא דשאר עמין, לטב, בגין דמשא מטולא איהו, כביכול מטולא איהו עליה דקב"ה, שלום י דעמין עכו"ם, וכד י אתגזר דינא ד עליהו י מעבר י מניה ההוא מטולא דאיהו סביל י עליהו. ח בכל אתר י דדינא אתגזר עליהו דישראל, ואמר משא, כביכול מטולא איהו עליה דקב"ה, ובגין כך, משא מהאי גיסא, ומהאי גיסא, מטולא איהו. פו) י כיון דאמר נוטה שמים ויוסד ארץ, אמאי אצטריך ויוצר רוח אדם בקרבו, וכי לא הוינא י ידעי, דאיהו יוצר רוח אדם, אלא לאחזאה דרגא י ידיעא, דכל רוחין ונשמתין דעלמא, בההוא דרגא קיימין.

פו) ר"ש אמר, האי קרא קשיא, אי אמר ויוצר רוח אדם ולא יתיר יאות, אבל בקרבו מהו. אלא רזא איהו בתרין סטרין, דהא מההוא נהר דנגיד ונפיק, מתמן נפקי ופרחי נשמתין כלהו, ואתכנישו באתר חד, וההוא דרגא איהו יוצר רוח אדם בקרבו, י והאי כאתתא י דאתעברא מן דכורא, וההוא ולדא, י צרת לה במעהא. עד י דאצטייר כלא בצירא שלימו במעהא, כך ויוצר רוח אדם בקרבו, בקרבו קיימא, עד דאתברי בר נש בעלמא י ויהב ליה.

חלופי גרסאות א הוה. ב דשאר עמין. ג אתגבר. ד מוסיף עליהו דישראל. ה למעבר; מעכיר דינא. ו ל"ג מניה. ז מוסיף עליהו דישראל; ל"ג עליהו. ח ובכל אתר דאיהו עליהו דישראל אמר משא דדינא אתגזר עליהו דישראל וכביכול מטולא. ט דינא. י נאם ה' נוטה שמים ויוסד ארץ וכי (אה"ל). יא ידעי. יב ידיעה. יג ודאי (אה"ל). יד דמתעברא; מוסיף דא דמתעברא. טו ציירת. טז דאתצר בלא; דכלא אתצירי. יז ויהיב.

מאמר

הסולם

מאמר

מקום שהוא על ישראל, ואומר משא, הוא לרע.
פה) בכל אתר דאיהו וכו': ומפרש דבריו, בכל מקום שהוא על דין דשאר עמים, לטוב הוא, משום שמשא, פירושו, מעמסה, כפשוטו, כי כביכול, מעמסה היא על הקב"ה שלום העמים עובדי כו"ם, וכשנגזר עליהם הדין, מעכיר מעל עצמו אותו המעמסה שהיה סובל בשבילם, וע"כ כשנאמר בהם משא, הוא לטוב. בכל מקום שהדין נגזר על ישראל, ואומר משא, כביכול הוא מעמסה על הקב"ה להעניש את ישראל, והוא משא, מצד זה ומצד זה הוא משא, דהיינו הן אם יענישם והן אם לא יענישם הוא משא עליו כביכול. כי אם לא יענישם ישארו בוהמת החטא, ואם יענישם הוא מצד כביכול בצרת ישראל, וע"כ כשנאמר בהם משא הוא לרע.

פו) כיון דאמר נוטה וגו': שואל, כיון שאמר נוטה שמים ויוסד ארץ, למה נצרך עוד לומר, ויוצר רוח האדם בקרבו, וכי לא היינו יודעים, שהוא יוצר רוח האדם, אם לא

היה נאמר, ומשיב, אלא להורות בזה מדרגה ידועה, שכל הרוחות והנשמות שבעולם עומדים באותה המדרגה. דהיינו הנוקבא, שבה עומדים כל הרוחות והנשמות בסוד העיבור, וממנה מקבלים התחוננים

פו) ר"ש אמר וכו': ר' שמעון אמר, מקרא זה קשה אם אמר, ויוצר רוח האדם, ולא יותר, היה טוב, אבל בקרבו, מה פירושו, ומשיב, אלא סוד הכתוב הוא בשני צדדים, דהיינו ביסוד ונוקבא, כי מאותו הנהר הנמשך ויוצא מעדן, שהוא יסוד, משם יוצאות ופורחות כל הנשמות, ומתקבצות למקום אחד, דהיינו בנוקבא, ומדרגה ההוא, דהיינו יסוד, יוצר רוח האדם, בקרבו, שהיא הנוקבא, וזו, דהיינו הנוקבא, דומה כאשה שנתעברה מן הזכר, שהולד מיצר לה במעיה, עד שנצטייר כולו בציר השלם במעיה. כך ויוצר רוח האדם בקרבו, שבקרבו, דהיינו בהנוקבא עומד הרוח ומצטייר שם, עד שנברא האדם בעולם, והיא נותנת לו הרוח, פי' שדורש ויוצר, מלשון ציור, שמצטייר בה רוח האדם. ולפי שמטרים

שנגמר

(וטויי דף קציו ע"א)

פח) ד"א, ויוצר רוח אדם בקרבו, בקרבו ה' דאדם ממש. י בגין דכד אתברי ב"ג, וקב"ה יהב ליה נשמתיה, ונפיק לאוירא דעלמא, ההוא רוחא דבגויה, לא אשכח גופא לאתפשטא י בגויה, וקיימא י בסטרא חד בגויה. פט) וכד בר נש ה' אתפשט גופיה, ההוא רוחא אתפשט, ויהיב ביה חילא, וכן כגוונא דגופא אתרבי, הכי רוחא יהיב י חילא ביה, לאתתקפא בר נש בהדיה, ובגין כך יוצר רוח אדם בקרבו ממש.

צ) ואי תימא י יוצר ה' רוח אדם מהו, בגין דההוא רוחא, אצטריך חילא דלעילא יתיר לאסתיעא בהדיה, ועל דא קב"ה איהו יוצר רוח אדם ה' בקרבו, ויהיב ליה סיועא כבר נש.

צא) ת"ח, כד ההוא רוחא אצטריך סיועא, כגוונא י דאיהו י' ההוא בר נש, וכגוונא דההוא גופא אתתקן, הכי נמי ההוא רוחא מתקנין ליה, ואוספין ליה רוחא לאתתקנא, ודא הוא יוצר רוח אדם בקרבו.

צב) ות"ח כיון דאתאביד יוסף מאבוי, יעקב אביד ההוא תוספת רוחא דהוה ליה, ואסתלקת מניה שכינתא, לבתר מה כתיב * ותחי רוח יעקב י' אביהם, וכי עד השתא * מית הוה. אלא ההוא תוספת רוחא י' אסתלק

מסורת הזוהר

(א) וישב דף ט' ציון ג.

חלוסי גרסאות א' ל"ג דארם. ב מוסיף מ"ט בגין. ג בית (אח"ל). ד בסטרא ה' גופיה אחפשט. ז חיליה. ז ל"ג יוצר. ח ל"ג רוח אדם. ט מוסיף בקרבו ממש. י ל"ג דאיהו. יא דההוא. יב ל"ג אביהם. יג אסתלק; אתאביד.

הסולם

מאמר

וירא יעקב כי יש שבר כמצרים

צא) ת"ח כד ההוא וכי: בוא וראה, כאשר רוח ההוא צריך עזרה, כפי מה שהוא אותו האדם, וכפי מה שאותו הגוף הוא מתוקן, כן מתקנים לו מלמעלה אותו הרוח, ומוסיפים לו רוח להתתקן. כי כפי מה שבא לטהר כן מסייעים אותו. וזו יוצר רוח אדם בקרבו. דהיינו, שנותן לו תוספת רוח, שיוכל להתפשט בגוף האדם. פירוש, כי בעת שהאדם נולד ויוצא לאויר העולם, לא יוכל הרוח להתפשט בו, ועוסד בו בצד אחד (כנ"ל באות פ"ח) דהיינו שאינו כלול משמאל, וע"כ הוא בחוסר ג"ר. וכשמגדל ומטיב מעשיו נותנים לו תוספת רוח, דהיינו הג"ר, כי הוי"ק נבחנים לעיקר הרוח, והג"ר לתוספת רוח. ואז יש לו התפשטות בגוף האדם בכל הצדדים.

פח) ד"א ויוצר רוח אדם בקרבו: פירושו, בקרבו דאדם ממש, ולא בנוקבא השליונה, כי כשנברא האדם, ותקב"ה נתן לו נשמתו, ויצא לאויר העולם, אותו הרוח שבתוכו, אינו מוצא הגוף מסטיק שיחפשט בתוכו ועומד בו בצד אחד. דהיינו בימין, ולא יחפשט לימין ושמאל.

פט) וכד בר נש וכי: וכשגוף האדם מתפשט, מתפשט גם הרוח, ונותן בו כח. וכן כפי שהגוף נתגדל, כן נותן הרוח כח אל האדם שיתחזק על ידו. ומשום זה יוצר רוח אדם בקרבו, ממש.

צ) ואי תימא יוצר וכי: ואם תאמר, יוצר רוח אדם, מה פירושו. ומשיב, הוא משום שהרוח צריך לתוספת כח מלמעלה להעזר על ידו. ועל כן תקב"ה, הוא יוצר רוח האדם בקרבו, שנותן לו עזרה שיוכל להתפשט בתוך האדם.

(דפ"ו דף קצ"ו ע"א *) דף קצ"ו ע"ב

מניה ה שכינתא, ולא הוה בגויה, בגין דעצבונא דהוה ביה גרמא ליה, י לא הוה רוחיה בקיומיה, ובג"כ ותחי רוח יעקב אביהם.

צג) והכא י כתיב וירא יעקב, דעד כען לא אתבשר, י מנא הוה ידע, אלא וירא יעקב, דחמא לכל דיירי ארעא דאזלי למצרים, ומייתן עבורא. ה

צד) ו ר' יצחק אמר, ת"ח, דוד מלכא, זכה לאתחברא באבהן, ו וירית דוכתיה בגווייהו. הה"ד, * אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה.

צה) ר' מייסא ור' חזקיה הוו אזלי מקפוטקיא ללוד, והוה עמהון חד יודאי, ה) ב מטול י דקפטירא דחמרא, עד דהוו אזלי אמר ר' י"ב ייסא לר' חזקיה, אפתח פומך, ואימא חד מלה, מאינון י מידי מעלייתא דאורייתא, דאת י אמר בכל יומא קמי בוצינא קדישא.

צו) פתח ואמר, י דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום. דרכיה דרכי נעם, אלין י ארחין דאורייתא, דמאן דאזיל יו בארחי דאורייתא, קב"ה אשרי עליה נעימותא דשכינתא, יו די לא תעדי מניה לעלמין. וכל נתיבותיה שלום, י דכלהו נתיבין דאורייתא יו כלהו שלם, שלם ליה לעילא, שלם ליה לתתא, שלם ליה בעלמא דין, יו שלם ליה בעלמא דאתי.

מסורת הזהר

דרך אמת

א) במשוי מלכוים על החמור למוכרם כלוד כי מלת במטול פ"י במשוי וקפטירא פ"י מלכוים מלשון מקסטר בקפטוי המכר פ"י וישלח.

חלומי גרסאות א) ל"ג שכינתא. ב מוסיף ואי גרמא ליה הא לא. ג ל"ג כתיב וירא יעקב. ד מנין (אה"ל) ה מוסיף [התמיד] וירא יעקב. ו ל"ג ר' יצחק. ז ל"ג וירית דוכתיה בגווייהו. ח יוסי; ח"א. ט במשי. י דקפטירא; דקסטירא. יא יוסי. יב מלי. יג אמרת. יד אורחין. טו באורחיה. טז דלא ול"ג די; די דלא. יז הכל שביבין. יח כלהון. יט ושלם.

הסוכים

מאמר

וירא יעקב כי יש שבר במצרים הבונים היתה לראש פנה, (חסר ההמשך והוא כח"ב לא.)

שהיה בו גרם, שרוחו לא היה בקיומו, דהיינו שנסתלק ממנו הג"ר, שהן קיומו של הרוח, ומשום זה, אומר הכתוב, ותחי רוח יעקב אביהם. כי הג"ר חזרו לתחיה.

צה) ר' ייסא ורבי חזקיה וכו': ר"י ור"ח היו הולכים מקפוטקיא ללוד, והיה עמהם יהודי אחד. שהיה נושא נוד יין. בעוד שהיו הולכים אמר ר' ייסא לר' חזקיה, פתח פיך ואמור דבר אחד, מאלו דברי תורה היפים, שאתה אומר בכל יום לפני המאור הקדוש.

צג) והכא כתיב וכו': וכאן כתוב וירא יעקב כי יש שבר במצרים, שפירושו, שראה ברוח הקודש. ושואל, הלא עד עתה עוד לא נתבשר שיוסף חי, ועוד היה בהסתלקות השכינה. ומאין היה יודע שיש שבר במצרים. ומשיב, אלא וירא יעקב, פירושו שראה לכל יושבי הארץ הולכים למצרים, ומביאים תבואה. ולא שראה ברוח הקודש.

צו) פתח ואמר דרכיה וכו': דדכיה דרכי נועם, אלו, דרכי התורה, כי מי שהולך בדרכי התורה, הקב"ה משרה עליו נעימות השכינה, שלא תסור ממנו לעולמים. וכל נתיבותיה שלום, כי כל נתיבות התורה כולם שלום: שלום לו למעלה, שלום לו למטה, שלום לו בעולם הזה, שלום לו בעולם הבא.

צד) ר' יצחק אמר וכו': ר"א, בוא וראה, דוד המלך זכה להתחבר באבות, וירש מקום בתוכם, וזהו שכתוב, אבן מאסו (דטריי דף קצ יז ע"ב)

(צו) אמר ההוא יודאי, (ה) א' איסירא ב' בקיסטרא בהאי קרא אשתכח, אמרו ליה מנין דך, אמר לון מאבא שמענא, ואוליפנא הכא בהאי ג' קרא ד מלה. פתח ואמר, האי קרא בתרין גוונין איהו, ובתרין סטרין, קרי ביה ד דרכים, וקרי ביה נתיבות, קרי ביה נעם, וקרי ביה שלום. מאן ד דרכים. ומאן נתיבות. מאן נעם. ומאן שלום.

(צח) אלא דרכיה דרכי נעם. היינו דכתיב * הנותן בים דרך, דהא בכל אתר דאקרי באורייתא דרך, הוא ז' אורח פתיחא לכלא, כהאי ס' ארחא, ס' דאיהו י פתיח לכל בר נש, כך דרכיה י' דרכי נעם, אילין דרכים דאינון פתיחון מאבהן, י' דכראן בימא רבא, ועאלין בגויה, י' ומאינון י' אורחין מתפתחין לכל עיבר ולכל ס' סטרי עלמא.

דרך אמת

מסורת הזהר
(א) ב"א דף רנ"ב ציון ג'.

(ה) איסירא בלגיונא ר"ל כמו מסכנות מועטים המונחים יחידים נכים שמשמיעים קול להודיע שמסכנות מונחים נכים אף כן כאן יש אלה עניינים נכמעים בספוק זה מה שיש לעיין בו וכים כמנהג בו התפענע נקרא ג"כ קיסטרא ספ"י אהל כי הכים הוא אהל והיכל שלו.

חלוסי גרסאות א' איסרא; א' איסרא; א' איסורא; ב' בקיסטרא (אה"ל). ג' ל"ג קרא. ד מוסיף מלה טבא. ה דרכיה. ו דרכיה. ז ארת; אורחא. ח אורחא. ט דהוא. י פתיחא. יא ל"ג דרכי נעם. יב דרכין; דנסקין מימא; דכרן (ד"א); דררכאן (אה"ל). יג ואינון; מאינון. יד ארחין; אורחים. טו סטר.

הסולם

מאמר

וירא יעקב כי יש שבר במצרים

נשאר בחדרים מכוסים מחכמה. ובג"ר דפרצופין. כגון, עתיק או"א עלאין וזו"ן הגדולים משמשת המנעולא ע"כ הם בחדרים מכוסים. ובו"ק דפרצופין, כגון, א"א וישסו"ת וזו"ן הקטנים משמשת המפתחא. וע"כ מתגלה בהם הארת החכמה (כמ"ש כל זה לעיל בהקדמת ספר הזהר דף מ"ד, ד"ה וטעם הדברי, ובכל ההמשך של המאמר. עש"ה כי אין להכפיל אריכות כזה).

(צו) אמר ההוא יודאי וכו': אמר אוחו היהודי, כמטבע בכים נמצא במקרא הזה. כלומר, שטמון כאן בפנימיות המקרא סוד יקר. אמרו לו מאין תדע זה. אמר להם מאבי שמעתי ולמדתי דבר, במקרא הזה. פתח ואמר וכו': פתח ואמר מקרא זה הוא בשני אופנים דהיינו דרכים ונתיבות, ובשתי בחינות, דהיינו נועם ושלום. קרא בו דרכים, וקרא בו נתיבות. קרא בו נעם, וקרא בו שלום. ושואל, מהו דרכים ומהו נתיבות, מהו נעם ומהו שלום.

והנה המפתחא נקראת דרך או אורח, מטעם היוחה דרך להשפעת המוחין דחכמה המאירים לכל הצדדים בחינת ג"ר. והמנעולא, מכונה שביל או נתיב, דהיינו דרך צר שאינו פתוח לכל, כי רק הנשמות שהן מבחינת מחזה ולמעלה דזו"ן, יכולים לקבל מהם ג"ר, משום שאינם צריכים חכמה, להיותם בסוד חסך חסד. אבל הנשמות שהן מחזה ולמטה דזו"ן שהן צריכות חכמה, אינם יכולים לקבל משם רק ו"ק חסד ראש. ונמצא שאינו פתוח להנשמות שהן מחזה ולמטה, שהם רוב הנשמות, וע"כ מכונה בשם שביל ונתיב, שאינו פתוח אלא ליחידים. ובאויא עלאין משמשת המנעולא, הנקראת נתיב, ולפיכך הם תמיד בחדרים מכוסים מחכמה. וכישסו"ת משמשת המפתחא הנקראת דרך וע"כ הם בהארת

(צח) אלא דרכיה וגו': ומשיב אלא דרכיה דרכי נועם הוא כמו שכתוב, הנותן בים דרך. כי בכל מקום שכתוב בתורה דרך, הוא דרך פתוח לכל, כדרך הזה הנשמי שהוא פתוח לכל אדם, כך דרכיה דרכי נועם, הם דרכים, שהם פתוחים מן האבות דהיינו הג"ת, המכונים אברהם יצחק יעקב, אשר כרו בים הגדול ובאו בתוכו. ומאלו הדרכים נפתחים האורות להאיר לכל צד ולכל רוחות העולם. פירוש, ב' מלכיות הן, שבהם מתוקן המסך להזדווג עם אור העליון, ומכונים מפתחא ומנעולא, או עטרת יסוד ומלכות עצמה. ואין הארת החכמה אלא במקום שיש שם המפתחא, אבל במקומות שיש שם המנעולא, (דפו"י דף קצ"ו ע"א)

צט) והאי נעם: א הוא נעימו ב דנפק מעלמא ג דאתי, ד ומעלמא דאתי
 ס נהרין ו כל ז בוצינין, ס ומתפרשן לכל עיבר, וההוא טיבו פ וההוא י נהורא
 דעלמא דאתי, יא דינקין אבהן, אקרי נעם. ד"א, עלמא דאתי אקרי נעם, וכד
 אתער עלמא דאתי, י כל חדו, וכל טיבו, וכל נהורין, וכל חירו דעלמא
 אתער, ובגיני כך אקרי נעם.

ק) ועל דא תנינן, חייבין י דגיהנמ, בשעתא דעאל שבתא, י נייחין
 כלהו, ואית להו טו חירות ונייחא. ט בשעתא י דנפיק שבתא, אית לן
 לאתערא י חידו עלאה עלנא, דנשתזיב מההוא עונשא דחייביא י דאתדנו
 מההיא שעתא ולהלאה. ואית לן לאתערא ולימא, א ויהי נעם יי אלקיננו
 עלינו, דא הוא נעם עלאה, כ חידו דכלא, וע"ד דרכיה דרכי נעם.

מסורת הזהר

(א) תולדות נ"ח ציון א'.

חלוסי גרסאות א ההוא. ב דנסיק. ג דין. ד ונהיר לכל בוצינין ולסיג ומעלמא דאתי נהרין. ס נהורי; ז יג
 מן נהרין עד דינקין (אה"ל). ו לכל; ז בוצינין. ט מוסיף ומתפרשן נהורין. ט ל"ג
 וההוא. י ונהירו; ונהורא. יא דירתיין. יכ כל טיבו וכל חידו. יג בגיהנמ; מוסיף ריהן בגיהנמ. יד כלהו
 נייחין. טו חירו; חירו. טז בשבתא כיון דנסיק. יז מוסיף דנסיק לון (אה"ל). יח וחירו; חרות וניחא
 עלאה. יט דאהרורן; דאהרורן ואתרנו (אה"ל). כ חירו.

מאמר

הסולם

הבינה. ואחר כך משפיעים לה גם ב' הנקודות
 שורק חירק, מן ב' קוין, שמאל ואמצעי דבינה,
 ואז יש לה כל ג' הקוין שבחג"ת דז"א.
 שקבלו מג' הקוין שבבינה, ואז ועאלין כנויה
 שג' קוין דז"א, חג"ת, נכנסים בהנוקבא.

זוה אמרו. ומאינון אורחין מתפתחין
 לכל עיבר וכו': כי מהמפתחא המכונה דרך
 או אורח, מושפעת הארת החכמה המאירה
 ומשלמת לכל הצדדים ולכל רוחות העולם,
 ואפילו לאותן הנמשכים מחזה ולמטה דז"ן
 כנ"ל, משא"כ הנתיבות שהם ממנעולא. אינם
 משפיעים אלא ליחידים, דהיינו להנמשכים מחזה
 ולמעלה דז"א. ואינם פתוחים לכל.

צט) והאי נעם וכו': ונעם זה הוא נעימות
 היוצאת מעולם הבא. שהוא יסו"ת,
 ומעולם הבא מאירים כל המאורות ומתחלקים
 לכל צד, דהיינו לג' קוין ימין ושמאל ואמצע, ואותו
 הטוב והאור של עולם הבא, שיורשים האבות,
 שהם חג"ת דג"א, שיורשים מוחין הללו מיסו"ת,
 שנקרא עולם הבא, נקראים נעם. פירוש אחר,
 עולם הבא עצמו שהוא יסו"ת, נקרא נעם, כי
 כשנתעורר עולם הבא, להאיר, כל שמחה, כל
 טוב, כל האורות, וכל חירות שבועולם,
 מתעוררים, ומשום זה נקרא נעם.

ק) ועל דא תנינן וכו': ועל כן למדנו,
 הרשעים שבגיהנמ, בשעה שנכנס
 השבת

מאמר

החכמה. (כמ"ש כל זה באורך לעיל בראשית א'
 דף רנ"א ד"ה נחית עלאה ע"ש כל ההמשך).

וזה אמרו, ככל אתר דאקרי באורייתא
 דרך, הוא אורח פתיחא לכלא, כי דרך יורה
 על המלכות דמפתחא, שעל זווגה מתגלה
 הארת החכמה, שהארה זו משלמת לכל
 הנשמות, גם לאותן שנמשכות מחזה ולמטה
 דז"ן, שהן רוב הנשמות שבעולם, וז"ש,
 דרכים דאינון פתיחן, מאבהן דכראן בימא
 רבא ועאלין כנויה, כי אחר שז"א מקבל ג'
 קוין דיסו"ת, בסוד תלת נפקי מחד, חד
 בתלת קיימא, (כנ"ל ב"א דף רפ"ו ד"ה תלת),
 הוא משפיע אותן אל הנוקבא, ונעשית רביעי
 לאכות, בסוד מלכותא דדוד, (עי' ב"א דף ק"י
 ד"ה ואלו), וכשמשפיע לה מקו ימין דבינה,
 שה"ס נקודת החולם, אז נמשכים לה אתוון
 אליה דבינה, שבהם סוד המפתחא, ונבחן אז
 שחג"ת דז"א כרו בה, ועשו בה בית קיבול,
 שהיא המפתחא, כמ"ש לעיל בהקדמת הזהר
 דף כ' בסוד אמא אוזיפת לברתא מאנהא,
 וזו"ה באר חפרוה שרים, ה"ס יסו"ת,
 כרוה נדיבי עם היינו חג"ת דז"א, וז"ש
 דרכים דאינון פתיחן מאבהן, שהם חג"ת
 דז"א, דכראן בימא רבא, שהוא הנוקבא.
 דהיינו שמשפיעים לה הכלי דמפתחא מן

(דפו"י דף קצ"ו ע"ב)

קא) וכל נתיבותיה שלום, מאן נתיבותיה. אלין אינון ⁶ שבילין דנפקין מלעילא, ⁷ וכלהו: נקיט לון ברית יחידאי, ⁷ דאיהו ⁸ אקרי שלום, שלמא דביתא, ואעיר לון לימא רבא, כד איהו בתוקפיה, וכדין יהיב ⁹ ליה ¹⁰ שלמא, הה"ד * וכל נתיבותיה ¹¹ שלום. ת"ת, יוסף ברית שלום הוה, והוה במצרים מלכא, ושליט על ארעא, ¹² ויעקב בגין דאסתלק מניה שכינתא, לא הוה ידע.

קב) ועם כל דא, יעקב הוה ליה תברא, בגין למזבן עבורא ¹³ במצרים, וחמא דאיהו תבירא על תבירא, דיחתון בנוי למצרים, ויאמר יעקב לבניו

חלופי גרסאות ¹⁴ מוסיף נתיבות ושכילין. ¹⁵ נ דכלהו. ¹⁶ נ נקט. ¹⁷ ל ל"ג דאיהו. ¹⁸ ס דאקרי. ¹⁹ ו ל"ג ליה. ²⁰ ז שלם. ²¹ ח מוסיף שלום ע"כ; מוסיף שלום וכתיב הנהוון בים ורך ובמים עוים נתיבה ע"כ. ²² ט ויעקב לא הוה ידע בגין דאסתלק שכינתא מניה. ²³ י למצרים.

מאמר הסולם וירא יעקב כי יש שבר במצרים

דנעם, שהסויה דרכיה דרכי נעם, אב המנעולא, אינו ממשיך המוחין, וכל תקונו הוא, לעשות שלום. פירוש, כי כל כחו של קו אמצעי ליחד ב' הקוין ימין ושמאל זה בזה הוא על ידי התכללות בתחילה באותו המסך דמנעולא. (כנ"ל לך דף י"ג ד"ה ונתבאר) וז"ש וכלהו נקיט לון ברית יחידאי, וכולם, דהיינו ב' המסכים ביחד, דהיינו הדרך והנתיב, אוחו אותם רק הברית בלבדו, שהוא יסוד דגדלות, הנקרא יוסף. כלומר, אש"ס שיעקר קו אמצעי הוא ת"ת, אמנם הוא אינו נושא את שני המסכים ביחד, כי להיותו למעלה מחזה דז"א, אין בחינת הדינים דמנעולא ניכרים בו, כי אינם ניכרים לבחינת דין רק מחזה ולמטה. וע"כ רק יסוד שהוא מחזה ולמטה אוחו שניהם יחד.

וז"ש ועאיל לון לימא רבא, שהיא הנוקבא, כד איהו בתוקפיה, בעת שהיא בגבורות שליטת השמאל, שאינו רוצה להכלל בימין, שאז נקפאים כל האורות שבו, בסוד ימא דקאפו (כנ"ל ב"א דף רמ"ז אות ש"ב ע"ש בסולם) וכדין יהיב ליה שלמא, ואז נותן היסוד לו שלום דהיינו שעל ידי המסך דמנעולא, שה"ס המסך דחירק, מכניע את השמאל ומחברו עם הימין, ואז נעשה שלום בין ימין ושמאל, והאורות נפתחים. הה"ד וכל נתיבותיה שלום, כי הנתיבות, שה"ס מנעולא, אינם עומדים להמשיך מוחין כמו המפתחא הנק' דרך, אלא לעשות שלום בין קו ימין לקו שמאל הוא עומד.

קב) ועם כל דא יעקב וכו': ועם כל זה יעקב היה לו שבר כדי לקנות תבואה במצרים, וראה שהוא שבר על שבר, שירדו

בניו

נחים כולם, ויש להם חירות ומנוחה. בשעה שיצא השבת, יש לנו לעורר עלינו את השמחה העליונה, שנמצא מאותו העונש של הרשעים, הנדונים משעה ההוא ולהלאה, ויש לנו להתעורר ולומר, ויהי נעם ה' אלקינו עלינו, זה הוא נעם העליון שמחת כל דהיינו המוחין דישסו"ת כנ"ל. ועל זה נאמר דרכיה דרכי נעם.

פירוש ביום השבת מאירים המוחין דאו"א עלאין, שה"ס אוירא דכיא, והם מכוונים לעתיד לבא, ואז כל דינין מתעברים מן העולם, ואפילו הרשעים שבגיהנם נחים. וביציאת השבת, שוב מתעוררים הדינין והקליפות, ואין להם ביטול אלא על ידי מוחין דתארת חכמה הנמשכים מישסו"ת שנקראים נעם, ולפיכך בצאת השבת מחויבים אנו לומר הפסוק, ויהי נעם וגו' כדי לעורר עלינו המוחין דתארת חכמה, המבטלים כל הדינים.

קא) וכל נתיבותיה שרום: מה הם נתיבותיה, ומשיב, אלו הם השבילים היוצאים מלמעלה. מאו"א, דהיינו המנעולא שהוא משמט באו"א, שעליה אומר הכתוב, ושכילך במים רבים, (כנ"ל ב"א דף רנ"א ר"ה נחית ע"ש) ונקראים כן משום שאינם נפתחים לכל אדם אלא ליחידים בלבד, (כמ"ש לעיל דף כ"ט ד"ה ווה) וכולם, אוחו אותם הברית בלבדו, שהוא יסוד, שהוא נקרא שלום, שלום בית, ומכניסם לים הגדול, בעת שהוא בגבורתו, שאז נותן לו שלום, ווהו שכתוב, וכל נתיבותיה שלום. בוא וראה, יוסף היה ברית שלום, דהיינו שוכה לנתיבות הג"ל והיה מלך במצרים ומושל על הארץ, ויעקב, משום שנסתלקה ממנו השכינה, לא היה יודע.

פירוש כי המפתחא, שה"ס מסך הנמשך מבינה, הנקרא דרך הוא הממשיך את המוחין (דמו"י דף קצ"ז ע"ב)

למה תתראו, בגין דלא תחמון גופייכו, אלא כרעבין, כגוברין דלית לון שבעא.

קג) אמר ר' חזקיה, ודאי רזא הכא, דהא ה' בכל זמנא דצערא איהו בעלמא, לא בעי בר נש, לאחזאה גרמיה בשוקא, בגין דלא יתפס בחובוי, ועל דא אמר למה תתראו, ו' והא אתמר.

קד) ד"א * וירא יעקב כי יש * שבר ב' במצרים, עבור ממש, ד' דהא קב"ה ע"ד שדר כפנא בעלמא, בגין לנחתא ליעקב וכנוי לתמן, ועל דא חמא בני ארעא, דהוו מיייתין מתמן עבור.

קה) וירא יעקב כי יש שבר במצרים, ב' בשעתא דמית יצחק, אתו יעקב ועשו למפלג, ו' ועשו נפק ו' מחולקיה דארעא ומכלא, ויעקב דיסכול גלותא יטול כלא, ועל דא חמא, ה' ההוא תבירא דהוה ליה במצרים, הוא ובנוי, למסבל גלותא, ועל דא ויאמר יעקב לבנוי למה תתראו. מקמי דינא דלעילא, דלא ישתכח עלייכו מקטרגא. ו' ויאמר הנה שמעתי כי יש שבר במצרים רדו שמה, הא אוקמוה רד"ו, חושבן דא הו' ישראל במצרים.

מסורת הזהר

(א) לעיל דף כ"ד ציון א'. (ב) (שם) ח"א ריב.

חלופי גרסאות ה' ל"ג בכל. ז ל"ג והא אתמר. ג ל"ג במצרים. ד דקב"ה. ה מוסיף האי בשעתא; ח"ח בשעתא (אה"ל). ו עשו. ז מחולקא. ח דההוא; ט בההוא (אה"ל).

מאמר	הסולם	וירא יעקב כי יש שבר במצרים
<p>בניו למצרים. וע"כ ויאמר יעקב לבניו למה תתראו, אלא שתדאו את עצמכם כרעבים, כאנשים שאין להם שובע.</p> <p>פירוש. אע"פ שנסתלקה השכינה מיעקב, עם כל זה היה לו שבר שה"ס המסך דמפתחא, שמבחינת הדינים שבו נקרא שבר, כדי לקנות תבואה במצרים. דהיינו להמשיך עליו סוד הארת החכמה דישו"ת. המכונה חכמת מצרים. אמנם המסך דמנעולא לא היה ניכר בו לבחינת דין, להיותו בחינת ת"ת שהוא מחזה ולמעלה, כנ"ל. אבל בניו שהם מבחינת מחזה ולמטה, יהיו ניכר בהם גם מנעולא אם ירדו למצרים. וז"ש וחמא דאיהו תבירא על תבירא דיהתון בנוי למצרים, כי יתגלה בהם גם שבר הב', שהוא המסך דמנעולא, וע"כ ויאמר לבניו ונ"ו, אלא כרעבין, היינו מכח המסך דמפתחא, הרעב אחר המוחין. כנוכרין דלית להון שבעא, היינו מכח מסך דמנעולא, שאין לו שובע בשלמות לפני גמר התיקון.</p> <p>קג) א"ר חזקיה וכו': אד"ח, ודאי סוד הוא כאן, כי בכל זמן שיש צער בעולם,</p>	<p>אין האדם צריך להראות עצמו בשוק, שלא יתפש בעונותיו, כלומר, שבעלי הדין יראוהו, ויקטרו עליו, ויגלו עונותיו, כדי להענישו. ועל כן אמר להם יעקב למה תתראו. כי יש להם לפחוד מטני המקטריגים, וכבר נתבאר.</p> <p>קד) ד"א וירא יעקב ונ"ו: פירוש אחר. וירא יעקב כי יש שבר וגו'. שבר, פירושו תבואה ממש, ולא שבירה כמ"ש מקודם. כי על כן שלח הקב"ה רעב בעולם, כדי להוריד יעקב ובניו שמה, ועל כן ראה בני הארץ שהיו מביאים משם תבואה.</p> <p>קה) וירא יעקב כי יש שבר במצרים: בשעה שמת יצחק, באו יעקב ועשו לחלק בירושה, ועשו, יצא מחלקו בארץ, ומהכל, שיצא ונפטר גם מגלות, ויעקב שיסכול גלות יקח הכל, כלומר שהתסרו כן, ועל כן ראה יעקב, שבירה היא, שהיה לו במצרים, הוא ובניו, לסבול הגלות, ועל כן, ויאמר יעקב לבניו למה תתראו, לפני הדין שלמעלה, ואינכם מסתירים, שלא ימצא עליכם מקטרג, ויאמר וגו' רד"ו שמה, הנה בארוה, אשר רד"ו שהוא בנימטריא ר"י, חשבון זה היו ישראל במצרים.</p>	<p>ויוסף</p>

קו) * ויוסף הוא השליט על הארץ וגו', ר' א' ייסא פתח ב' ואמר, ב' ועתה ירום ראשי על אויבי סביבותי ואזבחה באהל זבחי ב' תרועה אשירה ואזמרה ליי'. ת"ח, כד קב"ה אתרעי ביה בבר נש, זקיף ליה על כל בני עלמא, ועביד ליה רישא דכלא, וכלהו שנאווי אתכפיין תחותי.

קז) דוד מלכא, שנאו ליה אחוי, דחו ליה מנייהו, קב"ה ארים ליה, על כל בני עלמא, אתא חמוי ערק מקמיה, קב"ה ארים ליה, על כל מלכותיה, וכלהו הוו כרעין וסגדין קמיה. ויוסף ו דחו ליה אחוי, לבתר כלהו כרעו וסגידו קמיה, הה"ד ויבאו אחי יוסף וישתחוו לו אפים ו ארצה.

קח) ד"א, ועתה ירום ראשי, מאי ועתה, כמו ואתה. ר' יהודה אמר, הא אתמר, עת דאיהו דרגא עלאה, ומאן איהו ההוא עת. דא ה"א, ו ואקרי עתה, ועתה: דא איהו ובי דיניה.

קט) ירום ראשי, י לארמא י" לה, ביקרא ומלכותא. על אויבי י" סביבותי, אלין שאר מלכי ארעא. י ואזבחה באהל, דא ירושלם, י באהל דא אהל מועד. זבחי תרועה, למשמע כל עלמא. אשירה ואזמרה, מההוא סטרא דתרועה י" היא, דהא מתמן, מההוא י" סטרא דתרועה, י" היא אתיא י" שירה ותושבחתא.

קי) י" ד"א, ועתה ירום ראשי, דא כנסת ישראל. על אויבי סביבותי,

מסודת הזהר

(א) (שם) ח"א קצט: רנו. ח"ב קיז: ז"ח כ"ט טב שנא. (ב) תהלים כ"ז.

חלופי גרסאות א' יוסי. ב ל"ג ואמר. ג תרועה וגו'. ד מלכותא. ס מוסיף ויוסף הינ. ו סנו (אה"ל). ז מוסיף ארצה וגו'. ח ל"ג ד"א. ט ואקרי. י לארמה. יא ליה. יב סביבותי דא ירושלים וליג מן אלין עד דא (הרמ"ק). יג ל"ג מן ואזבחה עד באהל. יד ל"ג באהל. טו ל"ג היא. טז סטר. יז ל"ג היא. יח שיר. יט ל"ג ד"א.

ויוסף הוא השליט

הכולם

מאמר

קו) ויוסף הוא השליט וגו': ר' ייסא פתח ואמר, ועתה ירום ראשי וגו'. בוא וראה, כשהקב"ה חפץ באדם, מנשאו על כל בני העולם, ועושה אותו ראש על כל, וכל שונאיו נכנעים תחתיו.

קז) דוד מלכא וכו': דוד המלך, שנאו אותו אחיו ודחו אותו מהם. הקב"ה הרימו על כל בני העולם. בא חמוי שאל, וברח מפניו, והרימו הקב"ה על כל הממלכות, וכולם היו כרעים ומשתחיים לפניו, ויוסף, דחו אותו אחיו. לאחר כך כולם כרעו והשתחוו לפניו, וי"ש ויבואו אחי יוסף וישתחוו לו אפים ארצה. קח) ד"א ועתה ירום ראשי: שואל, ועתה, מה פירושו, ואמר שהוא כמו ואתה, פירושו, כמו ואתה הוא שם השכינה, כך ועתה הוא שם השכינה. דהיינו שהתפלל שהשכינה תרום ראשו.

קי) ד"א ועתה ירום ראשי: זהו כנסת ישראל דהיינו הנוקבא הנקראת עתה כנ"ל. על אויבי סביבותי, זהו עשו וכל השרים

ב דאית לי למדחל * מאינון ימי רע, כדקאמרן. י עון עקבי יסבני, י מאן עקבי, ז אלין אינון ברזא ה דמהימנותא, דכתיב, * וידו אוחות בעקב עשו, דא הוא י עקיבא, ואינון י עקיבין דמסתכלין בהו תדיר, בהווא חובא דדש ביה ב"ג ה תדיר ט בעקבוי.

קכח) ת"ח, מה כתיב י הוי מושכי העון בחבלי השוא וכעבות העגלה חטאה. בחבלי השוא: דדש ביה בעקבא, ולא חייש י עליה, ולבתר אתתקף ואתעביד י כעבות העגלה, י ואתתקף ההוא חטאה, ואסטי ליה בהאי עלמא, ובעלמא דאתי.

קכט) זכאין אינון צדיקיא, דידיעין לאסתמרא מחוביהון, ואינון מפשפשיין תדיר י בעובדייהו, בגין דלא ישתכח עלייהו מקטרגא בהאי עלמא, ולא יסטון עלייהו לעלמא דאתי, דהא אורייתא מתקנא להו ארחין ושבילין למיהך בהו, דכתיב י דרכיה דרכי נעם וכל נתיבותיה שלום.

קל) י ויזכור יוסף את החלומות אשר חלם להם וגו'. רבי י חייא פתח ואמר, ה בנפול אויבך אל תשמח ובכשלו אל יגל לבך. ת"ח, קב"ה עבד ליה לב"ג, טו דיזכי ליקרא דיליה, ולשמשא קמיה תדירא, ולאשתדלא באורייתא יממא ולילי, בגין דקב"ה אתרעי בה באורייתא תדיר.

מסורת הזהר

א) (בראשית כ"ה) ח"ב קיא. ת"ז תנ"ו צא. ב) ב"ב רי"ד ציון ד'. ג) וישב דף ס"ז ציון ב' ד) (בראשית מ"ב. ה) משלי כ"ד.

חלוסי גרסאות ה דלית; מוסיף אלא דאית. נ אלא מאי עון עקבי יסבני אלא אלין אינון דכתיב וידו אוחות בעקב עשו דא הוא עקיבא אלין ואינון עקיבין דמסתכלין תדיר בהווא חובא דדש ביה ב"ג בעקבוי (אה"ל). נ ל"ג מאן עקבי. ד מוסיף אלא אלין. ה ל"ג דמהימנותא (אה"ל). ו עקבא. ז עקבין. ח ל"ג תדיר. ט בעקבוי. י עלייהו. יא מוסיף בחבלי השוא וכעבות. יב דאתתקף. יג בחובייהו. יד חזקיה (אה"ל). טו ל"ג דיזכי (אה"ל).

ויכר יוסף את אחיו

הסולם

מאמר

קכח) ת"ח מה כתיב וכו': בוא וראה מה כתוב. הוי מושכי העון בחבלי השוא וכעבות העגלה חטאה. בחבלי השוא, היינו העון. שרש בו בעקב, ואינו מחשיב אוהו. ולאחד זה הוא מתחזק ונעשה כעבות העגלה. ומתגבר אותו העון, ומשטה אותו בעולם הזה ובעולם הבא.

קכט) זכאין אינון צדיקיא וכו': אשרי הם הצדיקים, שירעים להשמר מעונותיהם, והם מתפשים תמיד במעשיהם כדי שלא ימצא עליהם מקטרג בעולם הזה ולא ישטין עליהם לעולם הבא. כי התורה מתקנת להם דרכים ושבילים ללכת בהם, שכתוב, דרכיה דרכי נעם וכל נתיבותיה שלום.

מחירא, הוא, כי אמר, שיש לי לירא תמיד מאלו ימי רע, כמו שאמרנו, עון עקבי יסבני, שואל, מי הם עקבי. ומשיב, אלו הם בסוד האמונה, דהיינו בקדושה, שכתוב, וידו אוחות בעקב עשו, הרי שהעקב של עשו היה בסוד האמונה, בקדושה, כי יעקב אוהו בו, וזהו עקב שעליו נאמר, עון עקבי יסבני, והן עקבות המסתכלים תמיד באותה העבירה, שהאדם דש בעקביו תמיד.

סירוש. שמפרש הכתוב, עון עקבי יסבני, שהן הקליטות הנק' עקב, המעורבים בקדושה, על דרך הכתוב, וידו אוחות בעקב עשו, והם ממונים להסתכל ולהעניש את האדם על אלו העבירות שדש בעקביו, וז"ש רור, עון עקבי יסבני, שמסכבים אותו ומסתכלים בו, אם יש בו עון, מאלו העבירות שאדם דש בעקביו, וע"כ היה מתירא תמיד.

(דפו"י דף קצ"ה ע"ב * דף קצ"ט ע"א)

מאמר ויזכור יוסף את החלומות

קל) ויזכור יוסף את החלומות וכו': ר' חייא פתח ואמר, בנפול אויבך אל תשמח

קלא) וכיון דברא קב"ה לאדם, יהב קמיה אורייתא, ואוליף ליה בה
 למנדע ארחהא. מנלן, דכתיב " אז ראה ויספרה הכינה וגם חקרה.
 ולבתר, ויאמר לאדם הן יראת ה' היא חכמה וסור מרע בינה. כיון דאסתכל
 בה, ולא נטיר לה, עבר על פקודא דמאריה, ואתפס בחוביה.
 קלב) וכך אינון דעברו על מלה חדא דאורייתא, אתפסו בה. שלמה
 מלכא, דאתחכם על כל בני עלמא, עבר על מלה חדא דאורייתא, וגרים ליה
 דאתעברא מלכותיה מניה, ולא תפלא מלכותא מן בנוי, מאן דאעבר על
 אורייתא עאכ"ו.

קלג) ויוסף דהוה ידע אורייתא, ואחוי נפלו בבידיה, אמאי גלגל
 עליהו כל גלגולא דא, והא ג' איהו ידע אורייתא דאוליף ליה אבוי. אלא,
 ח"ו דיוסף גלגל עליהו גלגולין לנקמא מנייהו, אלא כל דא לא עבד, אלא
 דאייתאה לאחיה בנימן לגביה, דתיאובתיה הוה לגביה, ואיהו לא שבק לאחוי
 למנפל, דהא כתיב ג' ויצו יוסף וימלאו את כליהם בר וגו', וכל דא בגין דלא
 ינפלון.

קלד) ר' יהודה אמר, כד ברא קב"ה לסיהרא, הוה ג' אסתכל בה תדיר,
 דכתיב, ג' תמיד עיני ה' אלהיך בה, ה' אשגחותא דיליה בה תדיר, וכתיב
 אז וראה: דהא שמשא באשגחותא דיליה בה, ז' אתנהיר. ויספרה, ח' מאי
 ויספרה, כד"א י' מקום ספיר אבניה.

מסורת הזהר

א) בהקס"ז ס"ו ציון ג'. ז"ח מ"ה טא שלב. צ"א טב שכה. ב) (בראשית כ"ה) ח"א ר: ג) (דברים
 י"א) ז"ח ס"ו טג שיט. פ"ו טב שכו. ד) (איוב כ"ה) ח"א רמט: ח"ב כד. רסו. ח"ג לר: ז
 חלופי גרסאות ח' תיה יוסף קב"ה [דקב"ה] יהיב ליה מלכותא ואחיו [ואחיו] (רמ"ק ואה"ל). ז בידוי. ג מוסיף
 איהו הוה. ד מסחכל. ה ליג מן אשגחותא עד וכתיב. ו מוסיף ראה ויספרה או ראה. ז אתנהיר
 (אה"ל). ח מהו.

ויזכור יוסף את החלומות

הסולם

מאמר

על דברים הרבה שבתורה, על אחת כמה
 וכמה.

קלג) ויוסף דהוה ידע וכו': שואל ויוסף שהיה
 יודע התורה, שכתוב בה, לא תקום
 ולא תסור, ואחיו נפלו בידיה, למה גלגל עליהם
 כל גלגול הזה. והרי הוא ידע התורה שלימדוהו
 אביו, ומשיב, אלא חס ושלום, לחשוב, שיוסף
 גלגל עליהם גלגולים לנקום מהם. אלא לא
 עשה כל זה, רק להביא בנימין אחיו אליו,
 שתשקתו היתה אליו, והוא לא עזב את אחיו
 לנפול. שהרי כתוב, ויצו יוסף וימלאו וגו'.

קלד) ר' יהודה אמר וכו': רי"א, בניאור הכתוב,
 אז ראה וגו'. כאשר ברא קב"ה את
 הלבנה, שהיא הנוקבא, היה מסתכל בה תמיד,
 שכתוב, תמיד עיני ה' אלקיך בה. שהשגחתו
 בה הוא תמיד, וכתוב, אז ראה, כי השמש,
 שהוא ז"א, עם השגחתו בה, בהנוקבא, הוא. כי

תשמח וגו'. בוא וראה, הקב"ה עשה את האדם,
 שיזכה לכבודו, ולשרת לפניו תמיד, ולעסוק
 בתורה יום ולילה. משום שהקב"ה חפץ תמיד
 בתורה.

קלא) וכיון דברא וכו': וכיון שהקב"ה ברא
 את האדם נתן לפניו התורה,
 ולימד אותו לדעת דרכיה. מאין לנו זה, כי
 כתוב, אז ראה ויספרה וגו'. כיון שנסתכל
 בה ולא שמרה, ועבר על מצות רבונו, נתפס
 בעונו.

קלב) וכל אינון וכו': וכל אלו שעוברים על
 רבו אחד שבתורה נתפסים בה.
 שלמה המלך שנתחכם על כל בני העולם, עבר
 על דבר אחד שבתורה, שהרבה לו נשים, וגרם
 לעצמו שעברה ממנו מלכותו. דהיינו שגעשה
 הריוט ע"י אשמדאי, כמ"ש חז"ל. (גיטין
 סח:) ושתחלק המלכות מבניו, מי שעובר
 (דפו"י דף קצ"ט ע"א)

קלה) הכינה: דאיהי יתבא בתקונא, (ב) בתריסר תחומין, (ג) מתפלגא בשבעין (ד) קסירין, אתקין לה (ה) בשבעה סמכין עלאין, לאתנהרא וליתבא על שלימו. וגם חקרה: לאשגחא עלה תדיר, זמנא בתר זמנא, דלא יפסיק לעלמין. קלו) ולבתר אזחר ליה לב"נ, ואמר, ויאמר לאדם הן יראת ה' היא חכמה וסור מרע בינה, דהאי מתעטרא ד על תתאי, לדתלא, ולמנדע ליה לקביה בגינה. וסור מרע בינה, ברירו ה מפסלותא, דלא למקרב בהדיה, וכדין י אשגחוא דבינה, למנדע ולאסתכלא ביקרא דמלכא עלאה.

קלו) רבי יוסי קם י בלידיא חד, לאשתדלא באורייתא, והוה תמן עמיה חד יודאי, ה דאערע ביה בההוא ביתא. פתח ר' יוסי ואמר, " לא יועילו אוצרות רשע וצדקה תציל ממות. ה לא יועילו אוצרות רשע, אלין אינון דלא משתדלי באורייתא, ואזלי בתר מלי דעלמא, ולמכנש אוצרין דחיובא, מה כתיב י ואבד העושר ההוא בענין רע, בגין דאינון אוצרות רשע. קלח) וצדקה תציל ממות, י אלין יא דמשתדלי באורייתא, יכ וידעין

מסורת הזוהר

(א) משלי יוד. (ב) קהלת ה'.

דרך אמת

(א) זי"ב גבולי אלכסון לייב שבטי ישראל. (ב) חוקן י"ב גבולי אלכסון מחשפסס לכנעים אומות ומלת קסירין הוא מלשון קיסר ופלגו קיסר נסי חלק ורמז לשי' אומות אשר להם נחלקה כל הארץ ולהם למעלה שרים דהיינו עי' שרים לשי' אומות והיינו אומרו חקקין לה בשבעין סמכין עלאין פי' השנעים עמודים עליונים שהם שני מעלה כאמור.

חלופי גרסאות ח מתכלא. כ בשבעין. ג פסק. ד עם (אה"ל). ה מסכלותא. ו אשכחותא. ז ליליא. ח דאערא. ט לייג לא יועילו אוצרות רשע. י לייג מן אילין עז דא צדקה ממש. יא מוסיף אינון דמשתדלי. יכ ידעין.

יזכיר יוסף את החלומות

הסולם

מאמר

קלו) ולבתר אזחר ליה וכו': ואחר זה הזוהיר את האדם ואמר, ויאמר לאדם הן יראת ה' היא חכמה, וסור מרע בינה. כי זו דהיינו יראת ה' שהיא הנוקבא, מתעטרת על התחתונים כדי ליראה ולדעת את ה', בכחה, וע"כ היא חכמה, וסור מרע בינה, הברור מפסולת, שלא לקרב עמה, אל הקדושה, דהיינו סור מרע, הוא מציאות הכינה, דהיינו לדעת ולהסתכל בכבוד מלך העליון.

אינו מקבל ראייה, שה"ס חכמה, אלא בעת זיווג עם הנוקבא. ויספרה, שואל מהו ויספרה, ומשיב שהוא כמו שאתה אומר מקום ספיר אבניה. דהיינו מלשון ספירות והארה.

קלו) רבי יוסי קם וכו': ר"י קם בלילה אחד, לעסוק בתורה, והיה שם עמו יהודי אחר, שפגש אותו בבית ההוא, ופתח ר' יוסי ואמר, לא יועילו אוצרות רשע וצדקה וגו'. לא יועילו אוצרות רשע אלו הם, שאינם עוסקים בתורה והולכים אחר קניני העולם, ולאסוף אוצרות רשע, מה כתוב, ואבד העושר ההוא בענין רע, משום שהם אוצרות רשע.

קלה) הכינה: שהכין אותה עם תקונים, שהיא יושבת בתקון ייב גבולים ומתחלקת לע' מלאכים, כלומר שי"ב גבולים המחלקים ונעשים לע' מלאכים, שענינם נתבאר היטב לעיל (פרשת וירא דף ע"ח ר"ה אלין ע', עשיה) ועי' פרשת לך דף ז' ד"ה נו נסיען, ששם נתבאר סוד ייב גבולי אלכסון, ותקן אותה בשבעה עמודים עליונים, שהם תג"ת נהי"מ דבינה, בסוד אמא אוזיפת לברתא מאנהא, (כנ"ל בהקס"ז דף כ' ד"ה ואמא) לקבל בהם האורות ולהמצא בשלימות. סירוש, כי כל שלימות הנוקבא הוא, מחמת שנתקנה בז' עמודים עליונים, שהם הכלים תג"ת נהי"מ דבינה, שלולא זה לא היתה דאוייה לקבל האורות כמי"ש בב"א דף ז' ר"ה וכבר, וגם חקרה: היינו שחקר אותה, להשגיח עליה תמיד זמן אחר זמן, שלא תהיה יניקה לס"א ממנה, בלי הפסק, לעולם.

קלח) וצדקה תציל ממות: אלו הם העוסקים בתורה ויודעים דרכיה להשתדל

(ומדוי' דף קצ"ט ע"א)

מקץ

אורחהא ^א לאשתדלא בה, דהא אורייתא עץ ^ב חיים ^ג אקרי, ^ד ואתקריאת צדקה, דכתיב וצדקה תהיה ^ה לנו. דבר אחר, וצדקה תציל ממות, דא צדקה ממש, ובתרין גוונין איהו, ובתרין סטרין, קרי ביה ^ו אורייתא, ^ז וקרי ביה צדקה, וכלא חד.

קלט) אמר ההוא יודאי, וקרי ביה שלום, אמר רבי יוסי, הכי הוא ודאי דאקרי שלום. קם ההוא יודאי, ואשתתף בהדיה, פתח ההוא יודאי ואמר, ^א עובד אדמתו ישבע לחם ומרדף רקים ישבע ריש. האי קרא קשיא, וכי שלמה מלכא ^ב דאיהו חכים מכל בני עלמא, היך אמר דישתדל בר נש למפלח ארעא, ולאשתדלא ^ג אבתריה, וישבוק חיי עלמא.

קמ) אלא רזא איהו. פתח ואמר, ^א ויקח ה' אלקים את האדם ויניחהו בגן עדן לעבדה ולשמרה, ואוקמוה ^ב ברזא דקרננין איהו. ת"ח, לעבדה: דא מלכא עלאה. ולשמרה: דא מלכא תתאה. עלמא עלאה, ועלמא תתאה. לעבדה ברזא זכור, ^ג ולשמרה ברזא דשמור.

קמא) ובג"כ, עובד אדמתו דא גן עדן, דאצטריך למעבד ולמפלח, ולאמשכא ^א י"ה ברכאן מלעילא, וכד אתברכא ואתמשכא ^ב י"ה ברכאן מלעילא, איהו נמי אתברך ^ג בהדה. ת"ח, ^ד דכהנא דמברך, מתברך. ^ה כד"א ^ו ואני

מסורת הזהר

(א) משלי י"ב. (ב) ב"א רכ"א ציון א' ז רכ"ב ציון א'. (ג) (במדבר ו') ח"ב סו. ח"ג לח. קמו: רמה. חלופי גרסאות ^א ל"ג לאשתדלא בה. ^ב חתיים (אה"ל). ^ג נ היא. ^ד ואקרי. ^ה מוסיף לנו כי נשמור לעשות. ^ו ו צדקה וקרי ביה אורייתא. ^ז והוה. ^ח אבתריה. ^ט דרזא. ^י מוסיף לעבדה לזכורא. ^{יא} מוסיף ולשמרה לנוקבא; לאתחא. ^{יב} ינ ליה. ^{יג} ינ ליה. ^{יד} בהדיה. ^{טו} כהנא. ^{טז} קו דכתיב.

האמר

בה. כי התורה נקראת עץ חיים. ונקראת צדקה, שכתוב, וצדקה תהיה לנו כי נשמור את דברי התורה וגו'. דבר אחר, וצדקה תציל ממות, זהו צדקה ממש שנותן לעני. ובשני אופנים הוא ובשתי בחינות: קרא בו כהמלה צדקה. תורה, וקרא בו צדקה ממש, והכל אחד. פירושו. אם הוא תורה, תציל ממות על שם שהתורה היא עץ חיים. ואם הוא צדקה ממש תציל ממות על שם המצוה שהחיה את העני, והיינו ב' בחינות. תורה וצדקה ממש הן ב' אופנים. וטעמי הצלתן ממות. הן ב' בחינות.

קלט) אמר ההוא יודאי: אמר אותו היהודי, קרא בו כהמלה צדקה גם את השם שלום. אמר ר' יוסי כן הוא ודאי, שנקראת שלום. קם אותו היהודי ונשתתף עמו בתורה.

פתח ההוא יודאי וכו': פתח אותו היהודי ואמר. עובד אדמתו ישבע לחם ומרדף רקים ישבע ריש. מקרא זה קשה, וכי שלמה המלך, שהוא חכם מכל העולם. איך אמר שהוא ישתדל לעבוד ארמה, וישתדל אחריה ויניח חיי עולם.

(דפו"י דף קצ"ט ע"א *) דף קצ"ט ע"ב

ויזכור יוסף את החלומות

קמ) אלא רזא איהו וכו': ומשיב, אלא הוא סוד. פתח ואמר, ויקח ה' אלקים את האדם וגו' לעבדה ולשמרה. ובארוהו שהוא בסוד עבודת הקרבנות. בוא וראה. לעבדה זהו מלך העליון. והיינו להמשיך שפע ברכות ממלך העליון, שהוא ז"א. ולשמרה זהו מלך התחתון. והיינו לשמור השפע שקבל מלך התחתון, שהוא הנוקבא. שהכתוב מרבר, כנגד עולם העליון שהוא ז"א, ועולם התחתון, שהוא הנוקבא. ומפרש יותר, לעבדה פירושו, בסוד זכור. שה"ס ז"א. ולשמרה, פירושו בסוד שמור, שה"ס הנוקבא. שמשעם זה בלוחות הראשונות, שהיו בכחי' ז"א, כתוב, זכור את יום השבת לקדשו. ולוחות האחרונות, שהן כחינת הנוקבא, כתוב, שמור את יום השבת לקדשו.

קמא) ובג"כ עובד אדמתו: זהו גן עדן, שהוא הנוקבא, שהאדם צריך לעשות ולעבוד ולהמשיך לה ברכות מלמעלה, מז"א, וכאשר מתברכת ונמשכות לה הברכות מלמעלה, גם האדם מתברך עמה, בוא וראה, שכהן המברך מתברך, כמו שאתה אומר, ואני

אברכם. ובגין כך, עובד אדמתו ישבע לחם, דא הוא מזונא דלעילא. ומרדף
 ח רקים: מאן דיתדבק בסטרא אחרא, דאיהו מרדף רקים. ג ישבע ריש ודאי.
 אמר רבי יוסי, זכאה אנת, דזכית להאי מלה.

קמב) תו פתח ג ואמר קרא ד אבתריה, * איש ה אמונות רב ו ברכות, דא
 הוא בר נש, דמהימנותא דקב"ה ביה, כגון ו רבי ח ייסא סבא, דאע"ג דהוה
 ליה מיכלא ס דההוא יומא למיכל, לא הוה מתקין ליה. עד דשאל מזוניה קמי
 מלכא קדישא, לבתר דצלי צלותיה, יא ושאל מזוניה קמי מלכא, כדין הוה
 י מתקין, והוה אמר תדיר, לא נתקין, עד דינתנון מבי מלכא.

קמג) ואץ להעשיר לא ינקה, בגין דלא בעא לאשתדלא באורייתא,
 דאיהי חיינ דעלמא דין. וחיינ דעלמא דאתי, השתא דאיהי שעתא לאשתדלא
 באורייתא, נשתדל.

קמד) פתח ההוא גברא ברזא דחלמא ואמר, ויזכור יוסף את החלומות
 אשר חלם להם וגו'. י ויזכור יוסף את החלומות, וכי יוסף י אמאי אדכר לון
 אינון חלומות דחלם להו. ומה יו סגיא ליה יו אלו לא אדכר להו, דהא יוסף
 חכים הוה, וכתוב ג כל ערום יעשה בדעת ח וכסיל יפרוש אולת.

קמה) אבל, כיון דחמא דאינון אתו, וסגדי ליה אפין על ארעא, כדין
 אדכר ממה דחלם להו, כד הוה עמהון, דכתיב ג והנה קמה אלמתי וגם נצבה
 והנה תסבינה יח אלמותיכם ותשתחוינה לאלמתי, י בשעתא דחמא ג דכרעין

מסורת הזהר

(א משלי כח. ב) שם י"ג. ג) (בראשית ל"ז) ח"ב קכ. ח"ג רמכ:

חלופי גרסאות ח מוסיף רקים ישבע ריש. ג מוסיף איהו ישבע. ג ליג ואמר. ד מוסיף אבתריה ואמר
 ה אמונות וגו' איש אמונות רב ברכות (אה"ל). ו מוסיף ברכות וגו'; ברכות וגו' איש אמונות.
 ז רב. ח ייבא ט למיכל ההוא יומא (אה"ל). י מקמי. יא ושאל. יב מתקן. יג ליג ויזכור יוסף את החלומות.
 יד אמר או; אי. טו אכפת. טז אלא. יז ליג וכסיל יפרוש אולת. יח אלמותיכם וגו'. יט מוסיף אמר
 יוסף. כ מוסיף דהוה כרעין; דהוה (אה"ל).

ויזכור יוסף את החלומות

הסוכם

מאמר

קמג) ואץ להעשיר לא ינקה: הוא משום
 שלא רצה לעסוק בתורה, שהיא
 חיי עולם הזה וחיי עולם הבא. עתה, שהוא
 זמן לעסוק בתורה, נעסוק.

קמד) פתח האי גברא וכו': פתח אותו אדם
 בסוד החלום, ואמר, ויזכור יוסף
 את החלומות אשר חלם לרם. שואל, ויזכור
 יוסף את החלומות, וכי יוסף למה זכר אלו
 החלומות שחלם להם. ומה היה יוצא לו אלו
 לא זכר אותם. הרי יוסף חכם היה, וכתוב, כל
 ערום יעשה בדעת וגו'.

קמה) אבל כיון דחמא וכו': ומשיב, אבל
 כיון שראה יוסף, שהם באים
 ומשתחויים לו אפים ארצה, אז נזכר ממה
 שחלם להם כשהיה עמהם, שכתוב והנה קמה
 אלמתי

אברכם. ומשום זה, עובד אדמתו, דהיינו
 שעובד כשכיל להמשיך שפע לניקבא, ישבע לחם,
 זהו מזונות שלמעלה, שמקבל חלף עבודתו, כי
 המכרך מתכרך. ומרדף רקים, מי שהוא מתדבק
 בסטרא אחרא שהוא מרדף רקים. ישבע ריש,
 בודאי. אמר ר' יוסי, אשריך שזכית לדבר זה.

קמב) תו פתח ואמר וכו': עוד פתח ואמר,
 המקרא שלאחר המקרא, עובד אדמתו
 איש אמונות רב ברכות, זהו אדם שיש בו
 אמונת הקב"ה. כגון רבי ייסא הזקן, שאף על
 פי, שהיה לו סעודת אותו היום לאכול, לא היה
 עורך השלחן עד שבקש על מזונותיו לפני מלך
 הקדוש. לאחר שהתפלל תפלתו, ובקש על
 מזונותיו לפני המלך, אז היה עורך השלחן.
 והיה אומר תמיד, לא נערוך השלחן עד שינתנו
 המזונות מבית המלך.

(דפו"י דף קצ"ט ע"ב)

אחוי קמיה, דכתיב * ויבאו אחי יוסף וישתחוו לו אפים ארצה, כדין ויזכור יוסף את החלומות אשר חלם, דהא חמא דהוּו קיימי.

קמו) תו, ויזכור יוסף את החלומות אשר חלם, אדכר לון, בגין דלית נשיו ^א קמי קב"ה, דהא חלמא דאיהו טבא. בעי ב"נ לאדכרא ליה, דלא יתנשי, וכדין ^ב אתקיים, דהא כמה דאתנשי ^ג קמיה דב"נ, הכי אתנשי עליה.

קמו) ת"ח, חלמא דלא אתפשר, כאגרתא דלא מתקריא, ות"ח, ^ד בגין דלא אדכר, כמאן דלא ידע ^ה ליה, ועל דא, מאן דאתנשי מניה חלמא, ולא ידע ליה, לא קיימא עליה לאתקיימא, ובגין דא, יוסף הוה ^ו דכיר חלמיה, בגין לאתקיימא, בגין דלא יתנשי חלמא מניה לעלם, והוה מחכה ליה תדיר. ^ז ויאמר אליהם מרגלים אתם, איהו ^ח דכיר חלמא, אבל ^ט מלה לא אמר לון, אלא מרגלים אתם.

קמח) פתח ר' יוסי ואמר, ^י כי בא החלום ברוב ענין וקול כסיל ברוב דברים. כי בא החלום ברוב ענין, הא אוקמוה דכמה אינון ^{יא} סמיכין בחלמא, וממנן דרגין על דרגין, עד דחלמין מנהון קשוט כלהו, ומנהון דאית בהון קשוט וכדיבנו. אבל ^{יב} לאינון ^{יג} זכאי קשוט, לא אתגלי לון מלין כדיבן כלום אלא כלהו קשוט.

קמט) ת"ח, דניאל מה כתיב ביה, ^{יד} אדין לדניאל בחזוא די ליליא * רזא יג גלי, יג וכתיב ^{יה} דניאל חלם חזה וחזוי ראשה על משכביה באדין חלמא כתב. ואי אית ביה מלין כדיבן, אמאי ^{יז} איכתיב בין כתובים. אלא ^{יח} אינון זכאי

מסורת הוהר

(א) לעיל דף ל"ב ציון ב'. (ב) (שם מ"ב). (ג) קהלת ה'. (ד) לעיל י"ח ציון ב'. (ה) דניאל ז'. חלומי גרסאות א קמיה. ב יתקיים. ג עליה. ד כיון. ה ליג ליה. ו דכר. ז ד"ג מלה. ח סמכין (אה"ל). י ליג לאינון. יא זכאי. יב מוסיף גלי וגו'. יג ליג מן וכתיב עד באדין. יד יכתוב; אכתוב. טו לאינון.

ויזכור יוסף את החלומות

הסולם

מאמר

זוכר את חלומי, כדי שיתקיים, כדי שלא ישכח ממנו לעולם, והיה מחכה לו תמיד, ויאמר להם מרגלים אתם: הוא זכר החלום, אבל להם לא אמר דבר, אלא שאמר להם, מרגלים אתם.

קמח) פתח ר' יוסי וכו': פתח ר' יוסי ואמר, כי בא החלום ברוב ענין וקול כסיל וגו'. ומפרש כי בא החלום ברוב ענין, הרי בארוהו, שכמה הם העוזרים בחלום שיתקיים, וממונים מדרגות על מדרגות, עד שהחלומות, מהם שכולם אמת, ומהם, שיש בהם אמת ושקר. והיינו שמקצתו כתיקים ומקצתו אינו מתקיים, אבל לאלו צדיקי אמת לא נגלה להם בחלום דברי שקר כלל, אלא כולם אמת.

קמט) ת"ח דניאל וכו': בוא וראה, מה כתוב בדניאל. אדין לדניאל. בחזוא די ליליא, דהיינו בחלום, רזא גלי. וכתוב, דניאל חלם

אלמתי וגו'. כי בשעה שראה אחיו כורעים לפניו, שכתוב ויבואו אחי יוסף וגו'. אז ויזכור יוסף את החלומות אשר חלם, דהיינו שראה שהם נתקיימו. כלומר, ויזכור יוסף את החלומות, פירושו, שראה שנתקיימו החלומות.

קמו) תו ויזכור יוסף את החלומות אשר חלם: זכר אותם משום שאז אין שכחה לפני הקב"ה, כי חלום שהוא טוב, צריך האדם לזכור אותו שלא ישכח, ואז הוא מתקיים. כי כמו שנשכח אצל האדם, כן נשכח עליו מלמעלה, ואינו מתקיים.

קמז) ת"ח חלמא וכו': בוא וראה, חלום שלא נפתר, הוא כאגרת שלא נקרא. שאינו מועיל כלום במקבלו, ובוא וראה, משום שלא נזכר בחלום, הוא כמי שלא ידע את פתרונו, וע"כ מי שהחלום נשכח ממנו, ואינו יודע אותו, אינו עומד עליו להתקיים, ומשום זה היה יוסף (טווי דף קצט ע"ב י) דף ר' ע"א)

קשוט, בשעתא דנשמתהון סלקין, לא מתחברן בהו, אלא מלין קדישין, א דאודעין כ' ליה מלי דקשוט, מלין ג' קיימן, דלא ד משקרן לעדמין. קנ) ואי תימא, הא ס' תנן, דדוד מלכא, לא חמא חלמא טבא, הא אשתמע דהוה חמי דוד מלין דלא קשוט. אלא ודאי, כל יומי הוה משתדל לאושדא דמין, ואגח קרבין, וכל חלמוי לא הוו, אלא חלמין בישין, חורבא ושוממותא ו' ודמא ואושידו דדמין, ולא חלמא דשלם.

קנא) ואי תימא, דבר נש טב אחזיאו ליה חלמא בישא, הכי הוא ודאי, כל אינון בישין דזמינין לאתדבקא, ז' על אינון דעברי על פתגמי ח' דאורייתא, ואינון עונשין דזמינין לאתענשא ט' בההוא עלמא, כלהו חמי, בגין דכל שעתא יהא דחילו דמריה עליה, והא אתערו, י' דכתיב * והאלקים עשה שייראו מלפניו, זה חלום רע. ועל דא, ליהווא זכאה, אחזיו ליה חלמא בישא, כמה י"ב דאתמר.

קנב) ת"ח, י' דהא תנינן, דההוא בר נש, דחמי חלמא, בעי ליה למפתח פומיה ביה, קמי בני נשא דרחמי ליה, בגין י"ג דיסתלק רעותא דלהון לגביה לטב, ויפתחון פומיהו לטב, וישתכח רעותא ומלה כלא לטב. רעותא י' דאיהי מחשבה, שרותא דכלא, ומלה דאיהי סיומא דכלא. טו ועל דא אשתכח דהא

מסורת הזהר

(א) (קהלת ב') ח"ג צח : רלט. ז"ח ה' טד שלב.

חלוסי גרסאות א דאודעין (אה"ל). כ לין. ג קיימן (אה"ל). ד מתעקרין; מתעקרן (אה"ל). ס תנינן. ו ל"ג ורמא (אה"ל). ז ל"ג על; לכל (אה"ל). ח אורייתא. ט בהאי (אה"ל). י ל"ג דכתיב. יא מוסיף דאתמר כלא בגין ריעכיר זבואן וצוקה [זכוין וצוקן] ויתקן עובריו כגוונא דא בא לטהר מסייעין ליה [אותו] בין ע"י חלמין בין דיומנון [דיומנון] ליה כני נשא הגונין ריעכיר [ריעכיר] עמהון צדקה וישתויב מעונשא וישתויב מעוין [מעוין] עקיבין [רימק ואה"ל]. יב הא. יג דיסלק. יד מוסיף דאיהי גו (אה"ל). טו מוסיף וע"ד אשתכח דכלא איהו שלימא דכלא רעותא ומ"ה כדקא יאות ברוא דמהימנותא וע"ד.

ויזכור יוסף את החלומות

הסולם

מאמר

העונשים שהם עתידים להתענש בעולם האמת, כולם ראה. רוד המלך, כדי שבכל שעה תהיה יראת רבונו עליו, ומיושב בזה הקושיא הנ"ל, איך ראה דברים שאינם אמיתים. כי ראה אותם כעובדי עבירה, שבהם היו אמיתים, והראו אותם לו, כדי לעוררו ביראת שמים. והנה העירו, שכתוב, והאלקים עשה שיראו מלפניו. זהו חלום רע, שמסיל יראה על האדם, ועל כן מראים לצדיק חלום רע, כמו שאמרנו.

קנב) ת"ח דהא תנינן וכו': בוא וראה הרי למדנו, כי האדם שראה חלום, צריך לפתוח פיו בו, והיינו לבקש סתרון, לפני בני אדם שאוהבים אותו, כדי שהרצון שלהם יעלה אליו לטובה. ויפתחו פיהם לטובה. וימצא הרצון והמלה שלהם, הכל לטובה. הרצון, שהיא המחשבה, והיינו חכמה, היא ראשית הכל. היינו ראשית כל הספרות. והמלכה, והיינו מלכות, היא סוף הכל, שהיא סוף כל הספרות, ועל כן נמצא, שחיא

חלם חזה וגו', ואם היה בחלום דברי שקר, למה נכתב ספר דניאל בין כתובים. אלא, אלו צדיקי אמת, בשעה שנשמתם עולה, והיינו בעת שנתם, אינו מתחבר בהם אלא דברים קדושים, שמודיעים אותם דברי אמת, דברי קיום, שאינם משקרים לעולם.

קנ) ואי תימא הא וכו': ואם תאמר, הרי למדנו, שדוד המלך לא ראה חלום טוב, הרי נשמע, שהיה רואה דברים שאינם אמיתים. שהרי האמת היה, שהיה מלא טוב וחסד מה', ומשיב, אלא ודאי, כל ימיו היה עוסק בשפיכת דמים וערך מלחמות, וכל חלומותיו לא היו, אלא חלומות רעים, חורבן, שמה. דם. ושפיכת דמים, ולא חלום של שלום.

קנא) ואי תימא וכו': ואם תאמר, היתכן, לאדם טוב יראו לו חלום רע, ומשיב, ודאי כן הוא, כי כל אלו הרעות העתידות להתדבק באלו שעברו על דברי התורה, ואלו

(רמזי דף ר' ע"א)

שלימו איהו ברזא עלאה, ובגין כך אתקיים כלא, ובעינן רחמינ דבר נש לאתקיימא בההוא פשרא טבא, וכלא איהו כדקא י יאוח.

קנג) ובגין כך, קב"ה אודע ליה לבר נש, כל חד וחד, בההוא דרגא דיליה, כמה דאיהו, ובההוא גוונא דכל חד וחד י אמר דיהא חלמא. אמר ההוא יודאי, ודאי דחלמא לאו איהו אלא לבר נש זכאה, דאיהו חמא חלמא כדקא חזי.

קנד) ות"ח, דכד בר נש נאים על ערסיה, נשמתיא ד נפקא ושטיא בעלמא לעילא, ועאלת ב באתרא דעאלת, וכמה חבילי טהירין, ו קיימין ואזלין בעלמא, ז ופגעין ב בה בבהיא נשמתא, אי זכאה י היא, סלקא לעילא וחמאת מה דחמאת, ואי לאו, אתאחדת בההוא סטרא, ומודיעין לה ב) מלין כדיבן, או מלין דזמינין למיתי לזמן קריב, וכד אתער ההיא נשמתא דביה, איהי מודעא ליה מה דחמאת.

קנה) ועל דא, לבר נש דלאו איהו זכאה, מודיעין ליה חלמא טבא, דלאו איהו קשוט, יא כלא בגין לאסטאה ליה, מההוא ארח קשוט, כיון דאיהו אסטי י אורחיה מארח קשוט, מסאבין ליה. דכל מאן דאתי לאתדכאה, מדכאין ליה, ומאן דאתי לאסתאבא, מסאבין ליה, י הא ודאי אתמר הכי. קנו) יתבו עד דסליק צפרא, אמר רבי יוסי, י ודאי לא זכר טו שמה דיוסף, באינון דגלים, דכתיב א דגל מחנה אפרים, ולא כתיב דגל מחנה יוסף, בגין דאתגאי על אחוי, והא אתמר.

מסורת הזהר

דרך אמת

(א) (במדבר ב') ח"ג קיט : קכ :

(ב) דכ"י כז.

חלופי גרסאות א ובעינן רחמינ עליה דבר נש בגין לאתקיימא; ובעינן רחמינ דבר נש לאתקיימא דיבעין רחמי עליה דההוא בנין דיתקים בההוא; ובעינן רחמינ דבר נש לאתקיימא הוהוא פשרא (אה"ל). ז מוסיף יאות רעותא ומלה כלא לטב רעותא דאיהי מחשבה שרותא רכלא ומלה סיומא דכלא. ז מוסיף כמה דאיהו; וכמה ולי"ג אמר דיהא חלמא. ד מוסיף סלקא ונפקא (אה"ל); נפקא ושטיא וסלקא לעילא (אה"ל). ז לאתרא. ו קיימי ואולי. ז ופגעין ב לה. ס להיא. י איהי. יא כלל. יכ ארתי. יג ל"ג מן הא עד אמר; אמר ר' יוסי חא ודאי. יד אמאי לא אדכר שמה דיוסף; ודאי יוסף שמה באינון; ודאי יוסף לא זכה שמה. טו שמא.

ויזכור יוסף את החלומה

הסולם

מאמר

ונכנסת במקום שנכנסת. וכמה מחנות רוחות נמצאות והולכית בעולם ופוגעות באותה הנשמה, אם צדיק הוא האדם, עולה הנשמה למעלה, ורואה מה שרואה, ואם אינו צדיק, הנשמה נאחזת באותו הצד, ומודיעים לה דברי שקר, או דברים העתידים לבוא בזמן קרוב. קנה) ועל דא לבר נש וכו': וע"כ לאדם שאינו צדיק, מודיעים לו חלום טוב, שאינו כולו אמת, כדי להסתו מדרך האמת, כיון שנטה מדרך האמת מטמאים אותו. כי כל מי שבא להטהר מטהרים אותו, ומי שבא להטמא מטמאים אותו. כן הוא ודאי, וכן למדנו.

שהוא בשלימות בסוד העליון, להיות כאן ראש וסוף הספירות, ועל כן הוא מתקיים כולו. ועור, שמבקשים רחמים על האדם, שיתקיים אותו פתרון הטוב שפחדו, והכל הוא כמו שצריך להיות.

קנג) ובגין כך קב"ה וכו': ומשום זה, הקב"ה מודיע אל האדם בחלומה, לכל אחד ואחד לפי מדרגתו, כמות שהוא, ובאותו אופן, כמו שכל אחד ואחד יאמר שיהיה החלום, כי כל החלומות הולכים אחר הפה. אמר אותו היהודי, ודאי, שהחלום אינו אלא לאיש צדיק, שהוא רואה חלום כראוי.

קנד) ות"ח דכד בר נש וכו': ובוא וראה כאשר האדם ישן על מטתו נשמתו יוצאת ומשוטטת בעולם למעלה;

(דפו"י דף ר' ע"א)

קנו) יתבו עד דסליק וכו': ישובו עד עלות הבוקר.

קנז) אמר ההוא יודאי, ודאי שמענא, דיוסף איהו בעלמא דדכורא, וכלהו שבטין בעלמא דנוקבא אינון, ועל דא לא אתכליל יוסף ב עמהון, בגין דאיהו בעלמא דדכורא ב עמהון.

קנח) מה כתיב, * כלנו בני איש אחד נחנו, נחנו, אנחנו מבעי ליה. אמאי חסר א'. אלא, בגין דרזא דברית לא אשתכח עמהון, אסתלק מתמן א', ב דהא א' ד דכורא איהו, ועל דא ב' איהי נוקבא, א' דכורא. ובגין דא, אסתלק א' מתמן, ואשתארו אינון נוקבי, לגבי שכינתא.

קנט) ולכתד אמרו, כנים אנחנו, אתוסף א', אמרו ולא ידעי מה קאמרו, בגין דיוסף אשתכח תמן, ואשלימו מלה, ואמרו אנחנו, מנלן, דכתיב ב ויאמרו שנים עשר עבדיך אחים אנחנו, ויוסף איהו בחושבנא, כד עאל בחושבנא, אמרו אנחנו, וכד לא עאל בחושבנא, אמרו נחנו.

קס) אמר רבי יוסי, כל הני מלין דקאמרן הכא, קב"ה אתרעי בהו, דהא שכינתא * לא אעדי מהכא, ב כדכתיב ב אז נדברו יראי יי איש אל ו רעהו ויקשב יי וישמע ויכתב ספר זכרון לפניו ליראי יי ולחושבי שמו.

קסא) ד ויאסוף אותם אל משמר ב שלשת ימים. אמר רבי אלעזר, הני תלת יומין אמאי. אלא הני תלת יומין, ב לקביל תלת יומין דשכם, דכתיב ה ויהי ביום השלישי בהיותם כואבים.

מסורת הזהר

(א) בראשית מ"ב. (ב) שם. ג) (מלאכי ג') ח"א רמב. ח"ב ר. ריו. רמו. רסב. ח"ג נט: קצז: רסה. ז"ח כ"ג טב שלא. (ד) בראשית מ"ב. (ה) (שם ל"ד) ח"ג טב:

חלוסי גרסאות ב ל"ג עמהון בנין. ב ל"ג עמהון. ג דהאי. ד רמיוא בעלמא דדכורא. ט דכתיב. ו רעהו וגוי. ז ל"ג שלשת ימים; משמר וגוי. ח ל"ג לקביל תלת יומין.

מאמר הסולם ויזכור יוסף את החלומות

של יוסף באלו הדגלים, שכתוב דגל מחנה אסירים, ולא כתוב דגל מחנה יוסף. והוא משום, שהתגאה על אחיו, וכבר למדנו.

קנז) אמר ההוא יוראין וכו': אמר אותו היהודי, ודאי שמעתי, שיוסף הוא בעולם הזכר, שהוא בחינת יסוד דו"א, וכל השבטים הם בחינת עולם הנקבה, דהיינו השכינה (כמ"ש לעיל ויצא דף ק"ב אות רע"ב ע"ש) ועל כן לא נכלל יוסף עמהם בדגלים, להיותו בעולם הזכר.

קנח) מה כתיב כולנו בני איש אחד נחנו: שואל, כתוב, נחנו, אנחנו היה צריך לכתוב, למה חסר א'. ומשיב, אלא משום שסוד הברית שהוא יוסף, לא נמצא עמהם, נסתלק משם הא' ונאמר נחנו. כי א' הוא זכר, ועל זה, כ' היא נקבה, א' הוא זכר, ומשום זה נסתלק א' משם, שהוא יוסף, ונשארו אלו הנקבות דהיינו האותיות נחנו, אצל השכינה, שכה סוד השבטים כנ"ל.

קס) אמר ר' יוסי וכו': אר"י, כל אלו הדברים שאמרנו כאן, הקב"ה רצה בהם, כי השכינה לא סרה מכאן, כמו שכתוב, אז נדברו יראי ה' וגו'.

מאמר ויאסוף אותם אל משמר קסא) ויאסוף אותם אל משמר שלשת ימים: אמר ר' אלעזר, אלו שלשה ימים למה הם, ומשיב, אלו ג' ימים הם כנגד ג' ימים של שכם, שכתוב, ויהי ביום השלישי בהיותם כואבים.

קסב) ת"ח מה כתיב ב' ביה, * ויאמר אליהם יוסף ביום השלישי זאת עשו וחיו. לאחזאה, דלא עבד איהו, כמה י דאינון עבדו בשכם, דגרמו לאנשי שכם לקבלא עליהו האי זאת, רוא דברית, ולכתר דעבדו קיומא דא, קטילו י לון, ולא אשתאר מנהון חד, ואיהו מה י כתיב, זאת עשו וחיו, מ"ט בגין דאת האלקים אני ירא. נטיר קיימא. וכל גלגולא דא לא הוה, אלא בגיניה דבנימין.

קסג) ויאמרו איש אל אחיו אבל אשמים אנחנו על אחינו וגו'. ויאמרו איש אל אחיו: דא שמעון ולוי, כמה דהוה בקדמיתא, דכתיב י ויאמרו איש אל אחיו הנה בעל החלומות הלזה בא, מה להלן שמעון ולוי, אוף הכא שמעון ולוי.

קסד) תא חזי, מאן איש. ומאן אחיו. אלא איש: דא שמעון, כתיב הכא איש, וכתיב התם י והנה איש מבני ישראל בא, מה להלן י משמעון, אוף הכא נמי שמעון. ובגין דאהדר בתשובה, ז בכה ואתנחם על דא, ואמר ללוי, אבל אשמים אנחנו, ח על דא אתבני מזליה שור, כגוונא דמזליה דיוסף שור, דכתיב ה בכור שורו הדר לו, ומזליה דשמעון שור איהו.

קסה) ועל דא י ויקח מאתם את שמעון, בגין דלא יקטרג בהדיה דלוי, בגין דשמעון ולוי, כד מתחברן י תרוייהו, יכלי לקטרגא. ויאסור

מסורת הזהר

(א) שם מ"ב. (ב) (שם) ח"א קסד: (ג) וישב דף ליד ציון ב'. (ד) במדבר כ"ה. ה) (דברים ל"ג) ח"א רסו. ח"ג יד. קבא: קסג. רנב. רעט. ת"ז תב"ו עב. ו) (בראשית מ"ב) ח"ג סב:

חלוסי גרסאות ח מוסיף ת"ח יוסף. כ ל"ג ביה. ג דעבדו אינון. ד להו. ה מוסיף כתיב ביה. ו שמעון. ז ברא. ח על דא אתכליל מזליה כגוונא דמזליה דיוסף מזליה דיוסף שור דכתיב (אה"ל). ט מוסיף תרוייהו כחדא.

ויאסוף אותם אל משמר

הסולם

מאמר

קסד) ת"ח מאן איש וכי: בוא וראה, מי הוא איש, ומי אחיו, ומשיב, איש זה שמעון, כי כתוב כאן איש, וכתוב שם, והנה איש מבני ישראל בא, מה שם שמעון, אף כאן שמעון. ומשום שחזר בתשובה בכה ונחם על זה, ואמר ללוי, אבל אשמים אנחנו. על דא אתבני וכי: על כן, שחזר בתשובה, נבנה מזלו של שמעון שור, כי י"ב מזלות הם כנגד י"ב שבטים, אשר טלה כנגד ראובן, שור כנגד שמעון וכי. כמו שמזלו של יוסף הוא שור. שכתוב בכור שורו הדר לו. כן מזל של שמעון הוא שור.

מאמר ויקח מאתם את שמעון

קסה) ועל דא, ויקח מאתם את שמעון: כדי שלא יקטרג עליו עם לוי. כי שמעון, ולוי, כשמתחברים שניהם, הם יכולים

קסב) ת"ח מה וכי: בוא וראה מה כתוב בו. ויאמר אליהם יוסף ביום השלישי זאת עשו וחיו. להורות, שהוא לא עשה כמו שהם עשו בשכם, שגרמו לאנשי שכם לקבל עליהם את זאת הוה שהיא הנוקבא. הנק' זאת שהיא סוד הברית, שהברית שה"ס יסוד, דבוק בה, ואחר שעשו ברית הזו הרגו אותם, ולא נשאר מהם עד אחד. והוא, מה כתוב בו, זאת עשו וחיו דהיינו שיחיה אותם. מה הטעם משום, כי את האלקים אני ירא, שהוא שומר הברית. וכל גלגול הזה שגלגל עמהם לא היה אלא בשביל בנימין. דהיינו כדי שיביאו את בנימין.

קסג) ויאמרו איש אל אחיו אבל אשמים וגו': ויאמרו איש אל אחיו, זהו שמעון ולוי כמו שהיה מקודם לכן, שכתוב, ויאמרו איש אל אחיו הנה בעל החלומות הלזה בא. מה שם הוא שמעון ולוי, אף כאן הוא שמעון ולוי. (דמ"י דף ר' ע"ג)

אותו לעיניהם, הא אוקמוה, לעיניהם אסרו, ולבתר דנפקו הוה מאכיל ליה, ומשקי ליה.

קסו) ואי תימא דרעותא דיוסף ה איהו, בגין דכתיב * אם רעב שונאך האכילהו לחם ואם צמא השקהו מים, אי הכי יוסף דאיהו זכאה, היכי עביד הכי, י דהא כתיב כי גחלים אתה חותה על ראשו וי"י ישלם לך.

קסז) אלא, ח"ו דיוסף להכי הוא דחייש, אלא כבר נש לאחוי, הכי נמי הוה עביד, אתנהיג עמיה באחיה, ולא בגוונא אחרא, ולא עמיה בלחודוי, אלא עם כל אחוי, כמה דכתיב י ויצו יוסף וימלאו את כליהם י בר ולהשיב כספיהם איש אל שקו ולתת להם צדה לדרך ויעש להם כן, בגין לאנהגא עמהון באחיה.

קסח) ד רבי יוסי פתח ואמר, י אם שלמים וכן רבים וכן נגזו ועבר ועניתיך לא אענך עוד, האי קרא אוקמוה, דכד עמא כלהו אית בהו שלם, ולא אית ה בהו ו מארי דבבו, קב"ה חייס עלייהו, ודינא לא שלטא ה בהו, ואע"ג דכלהו פלחי ה לכורים, ט ואינן בשלם, דינא לא שליט עלייהו, ואוקמוה דכתיב י חבור עצבים אפרים הנח לו.

קסט) וכן נגזו ועבר, מאי וכן נגזו, ונגזו מבעי ליה. אלא, דא הוא רישא דקרא דאיהו י שלם, אוף הכא שלם, ומאי איהו, דא צדקה, בגין דצדקה דא הוא יא שלום, ומאן דאסגי בצדקה, אסגי שלם לעילא,

ססורת הזהר

(א) וישלח נ"ו ציון ב. (ב) (בראשית מ"ב). (ג) (נחום א') ח"א ר.א. (ד) הושע ד'.

חלופי גרסאות ה הוה. ז והא. ג בר וגו'; ל"ג מן ולהשיב עד בגין. ד מוסיף ויצו יוסף וימלאו את כליהם בר ר' יוסי (רמ"ק ואה"ל). ה בהון. ו ל"ג מארי; מאריה. ז ל"ג בהו; עלייהו. ח לע"ז. ט אינן (אה"ל). י שלום. יא מוסיף שלום דכתיב והיה מעשה הצדקה שלום.

ויקח מאתם את שמעון

הסולם

מאמר

אלא כן עשה עם כל אחיו. כסו שכתוב ויצו יוסף וימלאו את כליהם וגו'. כדי להתנהג עמהם באחיה.

קסח) ר' יוסי פתח וכו': ר"י פתח ואמר, אם שלמים וכן רבים וכן נגזו וכו', מקרא זה בארוהו, כאשר העם כולו יש בו שלום, ואין בהם בעלי סחלוקת, הקב"ה סרחם עליהם והדין אינו שולט בהם. ואע"פ שכולם עובדים עבודה זרה, אם הם בשלום אין הדין שולט עליהם. ובארוהו, שכתוב, חבור עצבים אפרים הנח לו, שפירושה אפילו אם עובדים עצבים, דהיינו ע"ז, מכל מקום, אם הם בחבור, הנח לו.

קסט) וכן נגזו ועבר: שואל. מהו וכן נגזו, ונגזו, היה צריך לכתוב. ומשיב, אלא, כסו שתחילת

הכתוב

יכולים לקטרג. ויאכור אותו לעיניהם. הרי בארוהו, שרק לעיניהם אסרו, ואחר שיצאו, היה מאכיל ומשקה אותו.

קסו) ואי תימא דרעותא וכו': ואם תאמר, שרצונו של יוסף היה, משום שכתוב, אם רעב שונאך האכילהו לחם, ואם צמא וגו'. שעל כן האכיל והשקה את שמעון שהיה שונאו. אם כן, יוסף שהיה צדיק איך עשה כזאת. שהרי כתוב, בסיום הכתוב הנ"ל, כי גחלים אתה חותה על ראשו, וה' ישלם לך. ואין זה דרכו של צדיק לנקום באחיו.

קסז) אלא ח"ו דיוסף וכו': ומשיב, אלא חס ושלום. שיוסף היה סתכוין לכך, אלא כאיש לאחיו, כן היה עושה ומתנהג עמו באחיה, ולא באופן אחר. ולא רק עמו לבדו

(רמב"ם דף ר' ע"ב)

ו' ואסגי שלם לתתא, ובגין כך י' וכן נגזו ועבר, דגזוי ממונהון בצדקה. ועבר ועברו מבעי ליה מאי ועבר. אלא דא הוא דינא דרוגזא, כד"א "עד יעבור זעם, י' עבר דינא מעלייהו.

קע) ד"א, ד' כה אמר י"י אם שלמים, א"ין ישראל, דקב"ה יהב לון ברית קיימא לנטרא ליה תדיר, ולמהוי ביה בר נש שלים בכל סטרין לעילא ותתא. ואי לא נטיר ליה בר נש תדיר, הא איהו פגים, י' פגום בכלא, מנלן, דכתיב י' התהלך לפני והיה תמים, מאי תמים. י' שלים. י' דעד לא אתקיים ביה ברית, איהו פגים.

קעא) ובגין כך אם שלמים וכן רבים, אם שלמים דנטרי פקודא דא, למהוי שלימין, דלא יהון פגימין, וכן רבים: י' פשון * ויסגון ביה, בגין דנשמתי' לא י' נפקי לעלמא, אלא בהאי ברית. וכן נגזו, האי אם שלמים דנטרי ליה י' תדיר, י' נגזו מאן דאתגזר י' וקבל עליה קיימא דא. ועבר, מאי ועבר. ההוא זוהמא דערלה, דהוה ביה בקדמיתא.

קעב) ד"א י' כה אמר י"י אם שלמים וכן רבים, א"ין בני יעקב, דהא כל זמנא דהוה לגביה דיוסף, אינון שלמים, דקיימי בהדיה

מסורת הזהר

א) (ישעיה כ"ו) ח"א קסב: ב) (בראשית י"ז) ח"א רכח: רמו. ח"ב סד: ח"ג יד. קמב. קסג. קסו. קסז: רמג: ז"ח מ"ד טא שכט.

חלוסי גרסאות א' ותתא וליג ואסגי שלם. ב' ובגין נגזו דגזוי וליג ועבר (אה"ל). ג' יעבר; דעבר (אה"ל). ד' ליג בה אמר ה'. ה' ליג פגום. ו' מוסיף שלים בכל סטרין לעילא ותתא. ז' דעל דא; ועד (אה"ל). ח' נפקין. ט' מוסיף להאי ברית תדיר. י' מוסיף מאי ואם נגזו. י"א וקביל. יב ד"א אם שלמים א"ין.

מאמר

הסורים

ויקח מאתם את שמעון

בכל דבר. מאין לנו זה. כי כתוב, התהלך לפני והיה תמים. מהו תמים, שלם, משמע שכל עוד שלא נתקיים בו הברית, דהיינו מטרם שנמול, היה פגום.

קעא) ובגין כך, אם שלמים וכן רבים: אם שלמים, פירושו, ששומרים מצוה זו, ברית מילה, להיות שלמים, ולא להיות פגומים. וכן רבים, פירושו, שיסרו וירבו בו, כי הנשמות אינן יוצאות לעולם אלא בברית הזו. וכן נגזו, זה סובב לתחילת הכתוב, אם שלמים, ששומרים הברית תמיד, ופירושו, נגזו, מי שנמול, וקבל עליו ברית הזו. ונגזו, הוא מלשון גיזה וכריתה. ועבר, מהו, היינו, ועבר ממנו אותה הזוהמא של הערלה, שהיה בו מקורם לכן.

קעב) ד"א כה אמר ה' אם שלמים וגי: אלן הם בני יעקב, שכל זמן שהיו אצל יוסף היו שלמים, כי היו נמצאים יחד עם הברית, שהוא יוסף. וכן נגזו, פירושו, שהלכו

הכתוב, מדבר בשלום, אף כאן, מדבר בשלום. ומהו, זהו צדקה, כי צדקה הוא שלום ומי שמרבה בצדקה מרבה שלום למעלה ומרבה שלום למטה, ומשום זה אומר הכתוב, וכן נגזו ועבר, כי נגזו פירושו כמו גזוה, שגוזזים כספיהם בצדקה. ואמרו, וכן, הוא להורות שכמו שכתחילתו מדבר בשלום אף כאן מדבר בשלום, דהיינו בצדקה כמבואר.

ועבר: שואל ועברו היה צריך לכתוב בלשון רבים, כמו ונגזו. למה אומר ועבר. ומשיב, אלא זה סובב על הדין של הרוגז, כמו שאתה אומר, עד יעבור זעם, אף כאן, ועבר פירושו, עבר הדין מעליהם.

קע) ד"א, כה אמר ה' אם שלמים: היינו ישראל, שהקב"ה נהן להם ברית עולם. דהיינו ברית מילה, לשמור אותו תמיד, ושיהיה בו האדם שלם בכל הצדדים שהם חו"ג חו"מ, מעלה ומטה, שהם נצח והוד: ואם האדם אינו שומר אותו תמיד, הרי הוא פגום, פגום (דטו"י דף ר' ע"ב * דף ר"א ע"א)

דברית. וכן נגזו, ה' דאזלו י' ושבקו ליה י' ליוסף ולשמעון. ועבר, כדן י' דינא שריא בגינייהו, כד"א " ועבר י"י לנגוף את מצרים.

קעג) ת"ח, אית דינא קשיא, ואית דינא רפיא. דינא קשיא תקיף, דינא רפיא חלש, וכד ינקא האי דינא רפיא, מדינא קשיא, כדן אתתקף, ואיהו תקיף.

קעד) בשעתא דאתעביד דינא על ישראל, אתעביד בהאי דינא רפיא, ולא אתתקף בההוא דינא קשיא, וכד דינא אתעביד עליהו דעמין עעכו"ם, אתתקף האי דינא רפיא, בדינא קשיא דלעילא, בגין לאתתקפא, הה"ד, ועבר ה' לנגוף את י' מצרים. ועבר: דאתמלי עברה וזעמא, ואתתקף בדינא קשיא, אוף הכא ועבר. ות"ח, בשעתא דמתכנשי עשרה בני כנישתא, וחד מגייהו אשתמיט, כדן קב"ה ארגיו עליה.

קעה) ד"א וכן נגזו, י' כד' מתעברי מגייהו י' אינון עובדין בישין, כדן ועבר, מאי ועבר. ר' שמעון אמר בזמנא דנשמתא נפקת מהאי עלמא, בכמה דינין י' אתדנת, עד לא תיעול י' לאתרה, לבתר, כל אינון נשמתין אית לון למעבר, י' בהך נהר דינור דנגיד ונפיק, ולאסתחאה תמן, ומאן איהו דיקום יתמן, ויעבר בלא דחילו, כד"א י' מי יעלה בהר ה' וגו', ונשמתא דזכאה אעבר בלא דחילו ויקום במקום קדשו.

מסורת הזהר

(א) פרשת נח נ"א ציון א. ח"ב קלה. ח"ג עא: קלנ. (ב) וירא כ"ח ציון ד'.

חלוסי ברסאות ה' ליג דאזלו. ז רשבקו. נ לשמעון וליוסף. ד שכינתא [לא] שריא בגינייהו. ה מוסיף מצרים ונר. ו ליג כד. ז דמתעברי. ח ליג אינון. ט מוסיף איהי אחרנת. י לאתרהא. יא כתר; כתר (אה"ל). יכ פתמן.

ויקה טאחם את שמעון

הטולם

מאמר

רפיא שאינו מתחזק בדין הקשה. מפני שהדין נעשה על ישראל.

ות"ח בשעתא דמתכנשי וכו': ובוא וראה. בשעה שמתאספים עשרה בבית הכנסת ואחר מהם משתמט, או הקב"ה כועס עליו. שכן אחי יוסף שהיו עשרה, ואחר שפרשו מיוסף ושמעון ונשארו תשעה, היה הקב"ה כועס, כמו שדרש, ועבר שנתמלא עברה.

קעה) ד"א וכן נגזו: כשנעברו מהם המעשים הרעים, ודורש נגזו מלשון גז חיש ונעומה (ההלים ז') או ועבר, מהו ועבר. ר' שמעון אמר, בזמן שהנשמה יוצאת מעולם הזה, נדונית בכמה דינים מטרם שתבא למקומה, לאחר כך, כל אלו הנשמות, יש להם לעבור בנהר דינור הזה הנמשך ויוצא, ולרחוץ שמה. ומי הוא שיקום שם ויעבור, אח נהר דינור בלי פחד, כמ"א מי יעלה בהר ה' וגו'. ונשמת הצדיק עובר בלי פחד, ויקום במקום קדשו.

ומאן

ועזבו את יוסף, ושמעון. ונגזו, הוא לשון חלוף ועבור, כמו, גז, חיש ונעומה (תהלים ז') ועבר, אז שרה הדין בשבילם, כמו שאתה אומר ועבר ה' לנגוף את מצרים. מה ועבר הזה הוא על הדין, אף כאן הוא על הדין.

קעג) ת"ח אית דינא קשיא וכו': בוא וראה, יש דין קשה ויש דין רפה. דין קשה הוא חזק, דין רפה הוא חלש. וכאשר דין הרפה יונק מדין הקשה, אז נתחזק והוא חזק.

קעד) בשעתא דאתעביד וכו': בשעה שנעשה דין על ישראל, נעשה בדין רפה, שאינו מתחזק בדין הקשה. וכשנעשה הדין על העמים עובדי עכו"ם, מתחזק דין הרפה בדין הקשה של מעלה כדי להתחזק, וזהו שכתוב, ועבר ה' לנגוף את מצרים, ועבר, סירושה שנתמלא עברה וזעם כי נתחזק בדין הקשה, אף כאן ועבר, סירושו שנתמלא עברה, אלא שהיא וינא (ושווי דף ר"א ע"א)

קעו) וּמאַן דאַשטדל־ בצדקה בהאי עלמא, ויתן י ממוניה בצדקה, כדין ועבר בהווא אתר, ולא דחיל, וכרוזא קרי : לה להאי נשמתא, " ועניתך לא אענך עוד, מאן דזכה למעבר י בהאי, לית ליה דינא יתיר כלל.

קעו) תא חזי, כל דא י דיוסף עם אחוי, וכל הני מידי, אמאי אצטריך. אלא אורייתא דקשוט, איהי אורייתא, וכל ארחהא ארחין קדישין, ולית לך מלה באורייתא. י דלאו אית בה רזין עלאין וקדישין, וארחין לבני נשא לאתתקפא בהו.

קעח) פתח ואמר, י אל תאמר אשלמה רע וגוי. תא חזי, קב"ה עביד ליה דבר נש, לאתתקפא בה באורייתא, ולמיהך בארח קשוט, י ולסטר ימינא, ולא י יהך לסטר שמאלא. ובגין דבעי י להו למיהך לסטר ימינא, אית לון לאסגאה רחימו דא עם דא, ולא יהא דבכו דא עם דא, בגין דלא לאכחשא ימינא, דאיהו אתר דישראל מתדבקן ביה.

קעט) ותא חזי, בג"כ איהו יצר טוב ויצר רע, וישראל בעיין לאתתקפא ליצר טוב על יצר רע, באינן עובדין דכשרן, ואי סטי בר נש לשמאלא, כדין אתתקף יצר רע על יצר טוב, ומאן דהוה י פגים, אשלים ליה בחטאוי, דהא לא אשתלים דא מנוולא, אלא בחטאין דבני נשא. קפ) ובג"כ בעי בר נש לאודהרא, דלא ישתלים ההוא יצר רע בחטאוי,

מסורת הזהר

(א נחום א'. ב) משלי כ'.

חלוסי גרסאות וז מאן. ז ממוניה. ז ליה. ד מוסיף בהאי אתר (אה"ל). ה דענד יוסף. ו דלית. ז לסטר. ח מוסיף יהך בה (אה"ל). ט מוסיף להו לישראל. י מוסיף טנים בסטריה.

ויקח מאתם את שמעון

הכולם

מאמר

ולצד ימין, ולא ילך לצד שמאל, ומשום שהאנשים צריכים ללכת לצד ימין, יש להם להרבות אהבה זה עם זה, כי אהבה היא בחינת ימין, ולא יהיה שנאה זה עם זה, שהוא בחי' שמאל, כדי שלא להחליש הימין, שהוא המקום שישראל מתדבקם בו.

קעט) ותא חזי בג"כ וכו': וכוא ודאה, בשביל זה, יש יצר הטוב ויצר הרע, וישראל צריכים להגביר את יצר הטוב על יצר הרע על ידי מעשים הטובים, ואם האדם נוטה לשמאל, אז מתגבר יצר הרע על יצר הטוב, ומי שהיה פגום, דהיינו יצר הרע, השלימו בחטאו. כי מנוול הזה אינו נשלם אלא ע"י החטאים של בני אדם.

קפ) ובג"כ בעי בר וכו': ובשביל זה, צריך האדם להזהר שלא יושלם היצר הרע בחטאיו, וישתמר תמיד, כי יצר הטוב י צריכים

קעו) ומאן ראשתדל : ומי שעוסק בצדקה בעולם הזה ונותן מכספו לצדקה, אז הוא עובר באותו מקום, דהיינו בנהר דינור, ואינו מפחד, והכרוז קורא על אותה הנשמה, ועניתך לא אענך עוד, שהוא סיום הכתוב, כי מי שזכה לעבור בנהר דינור, אין לו יותר דין כלל.

קעז) תא חזי כל וכו': בוא וראה, כל זה של יוסף עם אחיו, וכל אלו הדברים, למה נצרך להכחב בתורה, ומשיב, אלא, תורת אמת הוא התורה, וכל דרכיה דרכים קדושים, ואין לך מלה בתורה שאין בה סודות עליונים וקדושים, ודרכים לבני אדם להתחזק בהם.

קעח) פתח ואמר, אך תאמר אשלמה רע וגוי : בוא וראה הקב"ה עשה לו לאדם, שיתחזק בתורה, וללכת בדרך האמת (יפו"י דף ר"א ע"א)

ויסתמר תדיר, דהא יצר טוב בעי דאשלמא ליה ב בשלימות תדיר, ולא יצר הרע. ובגין כך אל תאמר אשלמה רע קוה אל ה' ויושע לך. קפא) ד"א אל תאמר אשלמה רע, כדכתיב * ומשלמי רעה תחת טובה, למען דשלים ליה טובה, דלא ישלים ליה רע, בגין דכתיב * משיב רעה תחת טובה לא תמוש רעה מביתו, * אפילו למען דאשלימו ליה בישין, לא אית ליה דאשלמא בישא, חלף ההוא בישא דשלימו ליה, * אלא קוה לה ויושע לך.

קפב) והאי קרא אוקמוה, * ביוסף זכאה, דלא בעא * דאשלמא בישא לאחוי, בשעתא דנפלו בידוי. * קוה לה' ויושע לך, בגין דהוא הוה * דחיל לקב"ה, דכתיב * זאת עשו וחיו וגו', * ואיהו תדיר * הוה * מחכה * לקב"ה. קפג) ר' אבא פתח ואמר, * מים עמוקים עצה בלב * איש ואיש תבונה ידלנה. מים עמוקים * עצה בלב איש, דא קב"ה, בגין דאיהו עביד עצות, * דאייתי טעמין לגלגלא גלגולין על עלמא על ידא דיוסף, לקיימא ההוא גזרה, דגזר כפנא על * ארעא. ואיש תבונה ידלנה, דא יוסף, דגלי איגון עמיקין, דגזר קב"ה על עלמא. קפד) ת"ח, יוסף לא די ליה דאיהו לא שלים בישא לאחוי, אלא דעבד עמהון טיבו וקשוט, וכך ארחיהון * דזכאי תדיר, בגין * דא קב"ה חיים עלייהו תדיר, בעלמא דין ובעלמא דאתי.

מסורת הזהר

(א תהלים ל"ח. ב) משלי י"ו. ג) כראשית מ"ב. ד) משלי כ'.

חלופי גרסאות א בשלימו (אה"ל). ב מוסיף בגין דחילו דקב"ה כר"א זאת עשו וחיו וגו' ואוף איהו חוי (הוה) תדיר עבד. ג מוסיף אוף הכא אפילו; אבל (אה"ל). ד ל"ג אלא. ה הא"י ו יוסף (אה"ל). ו דשלמא. ז ל"ג קוה לה' ויושע לך. ח ואוף איהו. י ל"ג הוה; הוה תדיר. יא מוסיף מחכה ליה. יב מוסיף לקב"ה כר"א קוה לה' ויושע לך. יג איש וגו'. יד ל"ג עצה בלב איש. טו ואייתי. טז עלמא. יז דזכאין. יח דקב"ה וליג דא.

הסולם

ויקח מאחם את שמעון

מאמר

צריכים להשלים אותו בשלימות תמיד, ולא את יצר הרע. ומשום זה אר תאמר אשלמה רע כי ע"י השנאה, תגביר השמאל ותשלים את יצר הרע, אלא קוה אל ה' ויושע לך. קפא) ד"א אל תאמר אשלמה רע וכו'; הוא * כמו שכתוב, ומשלמי רעה תחת טובה, כי למי שעשה לו טובה לא ישלם לו רעה, משום שכתוב, משיב רעה תחת טובה לא תמוש רעה מביתו, ואפילו למי שעשה לו רעות אין לשלם לו רעה תחת רעה שעשה לו, אלא קוה אל ה' ויושע לך. קפב) והאי קרא אוקמוה ביוסף וכו': ומקרא הזה, בארוהו ביוסף הצדיק, שלא בקש לשלם רעה לאחיו בשעה שנפלו בידיו, דהיינו כמ"ש, אל תאמר אשלמה רע, אלא קוה לה' ויושע לך, כי הוא היה ירא (דפו"י דף ר"א ע"א * דף ר"א ע"ב)

את הקב"ה, שכתוב, זאת עשו וחיו את האלקים אני ירא, והוא היה תמיד מחכה אל הקב"ה. קפג) ר' אבא פתח וכו': ר"א פתח ואמר, מים עמוקים וגו', ואיש תבונה ידלנה. מים עמוקים עצה בלב איש, זהו הקב"ה, כי הוא עשה עצות, שהביא סבות לגלגל גלגולים על העולם על ידי יוסף, כדי לקיים אותה גזירה, שגזר רעב על העולם, ואיש תבונה ידלנה, זהו יוסף, שהוא גילה אלו העמוקים שגזר הקב"ה על העולם, וזיינו בפתרון החלום. קפד) ת"ח יוסף וכו': בוא וראה, יוסף, לא די לו שלא השיב רעה לאחיו, אלא עוד, שעשה עמהם חסד ואמת, וכך דרכיהם של הצדיקים תמיד, משום זה הקב"ה מרחם

קפה) מים עמוקים ח עצה בלב איש, י דא יהודה, והא אוקמוה, בשעתא דאתקריב לגביה דיוסף, על י עסקא דבנימין. ואיש תבונה ידלנה דא יוסף.

קפו) ר' אבא הוה יתיב אתרעא דאבבא דלוד, חמא חד בר נש דהוה אתי, (ב) ויתיב בחד קולטא דתלא דארעא, והוה לאי מארחא, ויתיב ונאים תמן, אדהכי חמי חד י חויא, דהוה אתי לגביה, נפק (ג) קוסטפא י דגורדנא, וקטיל ליה ו לחויא. כד אתער ההוא בר נש, חמא ההוא י חויא לקבליה, דהוה מית, (ד) אודקף ההוא בר נש, (ה) ונפל ההוא קולטא י לעומקא דתחותי ואשתזיב.

קפו) אתא ר' אבא לגביה, א"ל אימא לי מאן עובדך, דהא קב"ה רחיש לך אלין תרין י נסין, (ו) לאו אינון למגנא.

קפח) א"ל ההוא בר נש, כל יומאי לא אשלים לי בר נש בישא בעלמא, דלא אתפייסנא בהדיה, ומחילנא ליה. ותו, אי לא יכילנא לאתפייסא בהדיה, לא סליקנא י לערסי, עד דמחילנא ליה, ולכך אינון דמצערו לי, ולא חיישנא כל יומא לההוא בישא דאשלים לי. ולא י די לי י דא, אלא דמההוא יומא ולהלאה, אשתדלנא למעבד עמהון טבא.

קפט) בכה ר' אבא ואמר, יתיר עובדוי דדין מיוסף, י דיוסף הוה אחוי

דרך אמת

(א) שהיה יושב עלמנו נסדק אי שהיה נהג קמן אחד שהיה בו נקיפה לחס ובלאזה נקיפה יש עלמנו והיה סבד מהלך ומכח סרדומו התחיל לישן שם ומלא קולטא סיי סדק ובקיפה מלשון פרסות קלוטוח שסי' סדוקות. (ב) חסידים עין משכס האילן ונפל על הנחש והכנו. (ג) נפל הנקיפה הכיא למסה חמיו ונפל. (ד) איך נחם.

חלופי גרסאות א ל"ג עצה בלב איש. ב הא אוקמוה דא יהודה. ג עסק. ד חויא. ה דנורא (אח"ל). ו לחויא. ז חויא. ח מוסיף כד אודקף (אח"ל). ט לעומקא. י נסין. יא לערסאי. יב די לי (אח"ל). יג ל"ג דא. יד יוסף.

מאמר

הסולם

ויקה מאתם את שמעון

מרחם עליהם תמיד, בעולם הזה ובעולם הבא.

קפה) מים עמוקים ונוי: זהו יהודה. ובארוה, שהוא בשעה שיהודה נגש אל יוסף על אודות בנימין. ואיש תבונות ידלנה. זהו יוסף. שהתודע אז אל אחיו.

קפו) ר' אבא הוה יתיב וכו': ר"א היה יושב בסתח שער העיר לוד. ראה אדם אחד שהיה בא ויושב על בליטה שהיתה בולטת מצד ההר, והיה עיף מן הדרך וישב וישן שם. בתוך כך, ראה נחש אחד שהיה בא אצלו. ויצא שרץ שנקרא קוסטפא דגורדנא, והרג את הנחש. כשהקיץ האדם ראה את הנחש למולו, שהיה מת. קם האדם, ונפלה הבליטה, שהיה יושב עליה. אל העמק שמתחתיה, כי נקרעה מן ההר, ותאדם נצל. כי אם היה מאחר (דפריי דף ר"א ע"ב)

קפט) בכה ר' אבא וכו': בכה ר"א ואמר, גדולים מעשיו של זה מיוסף, כי

ודאי, והוה ליה לרחמא עדוי, אבל מה דעביד דא, יתיר הוא מיוסף, יאות הוא דקב"ה ירחיש ליה ניסא על ניסא.

קצ) פתח ואמר, " הולך בתום ילך " בטח ומעקש דרכיו יודע. י הולך בתום ילך בטח, דא ההוא בר נש, דאזיל בארחין דאורייתא. ילך בטח, דלא יכילו נזקי דעלמא לאבאשא ליה. ומעקש דרכיו יודע, י מאן יודע. דא הוא מאן דאסטי י מארחא דקשוט, ובעי גבי דחבריה. יודע, מהו יודע: ישתמודע איהו בעיניהון דכל מארי י דדינא, דלא יתאביד מנייהו י דיוקנא דההוא בר נש, בגין לאייתאה ליה לאתרא דינקמון מניה, ובגין כך י יודע.

קצא) ותא חזי, ההוא דאזיל בארח קשוט, קב"ה חפי עליה, בגין דלא אחידע, ולא אשתמודע, י לגבי מאריהון דדינא, אבל מעקש דרכיו יודע, וישתמודע לגבייהו. זכאין אינון בני נשא דאזלי בארח קשוט, ואזלי י לרוחצן על עלמא, דלא דחלי אינון בעלמא דין, ולא בעלמא דאתי.

קצב) י וייראו האנשים כי הובאו בית יוסף. ר' יוסי אמר, ווי לון, לבני נשא, דלא ידעי ולא י מסתכלין בארחי דאורייתא, ווי לון, בשעתא דקב"ה ייתי למתבע לון דינא על עובדיהון, ויקום גופא ונפשא, למיהב חושבנא מכל עובדיהון, עד יא לא יתפרשון נפשא מן גופא. קצג) וההוא יומא, יומא דדינא איהו, יומא דספרין י פתיחון, ומאריהון דדינא י קיימין, בגין דההוא זמנא קיימא נחש בקיומיה, לנשכא ליה, וכל

מסורת הזהר

(א) שם יוד. (ב) (בראשית מ"ג) ח"א רב. רב.

חלוסי גרסאות א בטח ונוי, ב ל"ג הולך בתום ילך בטח, נ מאי, ד מארח קשוט, ס דינא, ו מוסיף החוא דיוקנא, ו מוסיף יודע לכל מארי דינא (אה"ל). ח לגביה, ט לרוחצן, י מסתכלי, יא ולא, יב פתיחין, יג קיימין.

מאמר

הסולם

ויקח מאתם את שמעון

קצא) ותא חזי ההוא וכו': ובוא וראה, אותו ההולך בדרך האמת, הקב"ה מחפה עליו כדי שלא יתודע ולא יהיה ניכר לבעלי הדין, אבל מעקש דרכיו יודע, ויהיה ניכר להם. אשריהם האנשים, ההולכים בדרך אמת, והולכים בטח בעולם, שאינם מסתכלים לא בעולם הזה ולא בעולם הבא.

מאמר וייראו האנשים כי הובאו בית יוסף

קצב) וייראו האנשים וכו': ר' יוסי אמר אוי להם לבני אדם, שאינם יודעים ואינם מסתכלים בדרכי התורה. אוי להם, בשעה שהקב"ה יבא לבקש מהם דין על מעשיהם, ויקומו הגוף והנפש לתת חשבון מכל מעשיהם, שמטרים הפרד הנפש מן הגוף.

קצג) וההוא יומא וכו': ויום ההוא הוא יום

הדין

ביוסף, העושי רעה, היו אחיו, ודאי, שהיה לו לרחם עליהם, מחמת האחות, אבל מה שעשה זה, שעשה כן עם כל בני אדם, הוא גדול מיוסף, ראוי הוא, שהקב"ה יקרה לו נס על נס.

קצ) פתח ואמר הולך בתום וכו': הולך בתום ילך בטח, זהו אדם שהולך בדרכי

התורה. ילך בטח, שמזיקי העולם לא יוכלו להזיקו, ומעקש דרכיו יודע שואל, מי הוא

יודע, ואומר, זה הוא מי שנטה מדרך האמת, ומבקש לגבות מחבירו, כלומר, שרוצה לשלם לו

רעה תחת רעה, ועובר על לא תקום ולא חטור, יודע, מהו יודע, היינו, שיהיה ניכר בעיני כל בעלי

הדין, שלא תאבד מהם צורת אותו אדם, כדי להביאו למקום, שיהיו נוקמים ממנו. דהיינו

מדה כנגד מדה, וע"כ אות"כ, יודע.

(דטו"י דף ר"א ע"ב)

שייפי מתרגשין לגביה, ונשמתא אתפרשא מן גופא, ואזלא ושטיא, ולא
 ב ידעת לאן י ארחא תהך, ולאן אתר סלקין לה.

קצד) ווי לההוא יומא, יומא דרוגזא י ונאיצו ההוא יומא, בג"כ אבעי
 ליה לב"נ, ד לארגזא יצריה כל יומא, כ לאדכרא י קמיה ההוא יומא,
 דייקום בדינא דמלכא, דקא עאלין ליה תחות י ארעא כ לאתרכבא,
 ונשמתא כ אתפרשא * מניה.

קצה) ותנן, לעולם ירגיו אדם * יצר טוב על יצר הרע, וישתדל
 אבתריה, אי אזיל מניה יאות, ואי לאו ישתדל באורייתא, דהא לית לך מלה
 לתברא יצר הרע אלא אורייתא. אי אזיל מוטב, ואי לאו ידכר ליה יומא
 דמותא, בגין לתברא י ליה.

קצו) הכא אית לאסתכלא, דהא דא הוא יצר הרע, ודא הוא מלאך
 המות, וכי מלאך המות מתבר י מקמי יומא דמותא, והא איהו קטולא דבני
 נשא הוי, ואשתמע דחדוה הוא דייליה, ובגין כך אסטי לון לבני נשא תדיר,
 בגין לאמשכא לון לדא.

קצז) אלא ודאי מה דאתמר דיזכור ליה בר נש ההוא יומא דמותא,
 י ודאי הכי הוא, בגין דמתבר לבא דבר נש, דהא יצר הרע לא שריא,
 אלא באתר דאשתכח חדוה דחמרא, וגטותא דרוחא, וכד י אשתכח רוחא
 תבירא, כדין אתפרש מניה, ולא שריא בהדיה, ובגין כך בעי לאדכרא
 ליה יומא דמותא, ויתבר גופיה, ואיהו אזיל ליה.

מסורת הזהר

(א) יצר טוב - יצר הרע ב"א ס"א ציון א'.

חלופי גרסאות א ידע. כ אורח; אורחא. נ ונצו (אה"ל). ד לארגזא מההוא יומא (אה"ל). ה ולאדכרא.
 ו לגביה; עפרא. ח לאתרכבא. ט אתפרשת. י מוסיף ליה והא אוקימנא. יא מקמיה. יב ל"ג
 ודאי. יג אשכח.

מאמר

הכולם

וייראו האנשים כי הובאו בית יוסף

היצר הרע, אלא התורה. אם הלך טוב. ואם
 לא, יזכיר לו יום המיתה. כדי לשברו.

קצו) הכא אית לאסתכלא וכו': כאן יש
 להסתכל, הרי זהו יצר הרע וזהו
 מלאך המות, וכי מלאך המות ישבר מלפני
 יום המיתה, והרי הוא התורג את בני אדם,
 ומשמע ששמחה שלו, הוא להמית אנשים.
 שמשום זה הוא משטה אותם תמיד, כדי
 להמשיכם למיתה.

קצז) אלא ודאי וכו': ומשיב, אלא ודאי מה
 שלמדנו שהאדם יזכיר לו יום
 המיתה, ודאי כן הוא, כדי לשבור הלב של
 האדם, כי יצר הרע אינו שורה אלא במקום
 שנמצא שמחת היין וגאות רוח, וכשנמצא רוח
 שבור באדם אז מתפרד ממנו, ואינו שורה
 עליו, וע"כ צריך להזכיר לו יום המיתה, וישבר
 גופו והוא הולך לו.

תא

הדין, יום שהספרים, שנהגם כחוכים כל מעשי
 בני אדם, פתוחים, ובעלי הדין נמצאים, כי בעת
 ההוא עומד הנחש בקיומו לנשך אותו, וכל
 האברים מתרגשים מסניו, והנשמה נפרדת מן
 הגוף, והולכת ומשוטטת ואינה יודעת לאיזה
 דרך תלך, ולאיזה מקום יעלו אותה.

קצד) ווי להאי יומא וכו': אוי לאוחו יום,
 יום של כעס וקצף הוא אותו היום,
 ועל כן צריך האדם להרגיז את יצרו בכל יום,
 ולהזכיר לפניו אותו יום שיקום לדין המלך.
 ושיביאו אותו תחת הארץ להרקב, והנשמה
 תפרד ממנו.

קצה) ותנן לעולם וכו': ולמדנו, לעולם ירגיו
 אדם יצר הטוב על יצר הרע,
 וישתדל אחריו, אם הלך ממנו טוב, ואם לא,
 יעסוק בתורה, כי אין לך דבר לשבור את
 (דפויו דף ר"א ע"ב *) דף ר"ב ע"א)

קצח) תא חזי, יצר טוב בעי ה' חדוה דאורייתא, ויצר רע י' חדוה דחמרא, י וניאופין וגסותא דרוחא, ובגין כך בעי בר נש ד' לארגזא תדיר, מההוא יומא רבא, יומא דדינא, ה' יומא דחושבנא, ו' דלית ליה לבר נש לאגנא עליה, אלא עובדוי דכשרן, דאיהו עביד בהאי עלמא, בגין דיגיגנו עליה בההיא שעתא.

קצט) תא חזי, וייראו האנשים כי הובאו בית יוסף, ז' ומה כלהו הו' ח' גיברין, כלהו תקיפין, (ה) וחד עולימא דאייתי לון לביתא דיוסף, דחלו. כד ייתי קב"ה למתבע ליה לדינא לבר נש, על אחת כמה וכמה.

ר) בגין כך, בעי ליה לבר נש, לאודהרא בהאי עלמא, ט' לאתתקפא ביה בקב"ה, וישוי ביה רוחצניה, דאע"ג דאיהו חטי. י' אי יהדר מניה, בתיובתא שלימתא, י"א הא תקיף איהו, ויתתקף ביה בקב"ה, כאילו לא חטא.

רא) דהא שבטין, בגין י' דחטו על גניבת יוסף, הו' דחלין, דאלמלא לא חטו, לא הו' דחלין כלל, בגין י"ב דחובוי דבר נש י"ד מתברין לביה, ולית ליה ט"ו חילא כלל, מ"ט, ט"ז דהא י"ח ההוא יצר הטוב אתבר עמיה, ולית ליה חילא לאתתקפא י"ח על ההוא יצר הרע. ועל דא כתיב, כ" מי האיש הירא ורך י"ט הלבב, כ' הירא כ" מחובין כ" דבידוי, דאינון כ" תבירא דלכא דבר נש. רב) ותא חזי, לכמה דרין אתפרע קב"ה, מאינון חובין דשבטין, דהא

מסורת הזהר

(א) דברים כ"ו.

דרך אמת

(ה) נער אחד היה מוליד לבית יוסף.

חלופי גרסאות א' חרותא. ב' חרותא. ג' ונאופין. ד' מוסיף לארגזא ליה. ה' ל"ג יומא. ו' מוסיף יומא דלית. ז' ל"ג ומה. ח' גברין. ט' מוסיף לאתתקפא בההוא (בהאי אה"ל) עלמא והא אוקימנא ח"ת בעי ליה לבר נש לאתקפא (הרמ"ק). י' ויהדר ול"ג אי. י"א דא. י"ב דחטאו. י"ג דחובין. י"ד מתברין. טו מוסיף חילא לאתקפא; לאתקפא (אה"ל). טז ל"ג דהא. יז דההוא. יח בההוא ול"ג על. יט מוסיף הלבב וגו'. כ' ל"ג הירא. כ"א מוסיף ריראה דא מחיבין. כ"ב מוסיף דבידוי הוה; הוי (אה"ל). כ"ג תבירו (אה"ל).

וייראו האנשים כי הובאו בית יוסף

הסולם

מאמר

בהקב"ה, וישים מבטחו בו. אשר אע"פ שהוא חטא אם יחזור בתשוכה שלמה, הרי הקב"ה חזק, לעבור על מדותיו, ולסלוח לו, ויוכל להתחזק בהקב"ה, כאילו לא חטא כלל.

רא) דהא שבטין וכו': כי השבטים, משום שחטאו בגנבת יוסף היו יראים, ואם לא חטאו לא היו יראים כלל, כי עונותיו של האדם משברים את לבו ואין לו כח כלל. מה הטעם, כי יצר הטוב נשבר עמו ואין לו כח להתגבר על יצר הרע. ועל כן כתוב, מי האיש הירא וגו'. הירא, מן העונות שבידוי שהם משברים לבו של אדם.

רב) ותא חזי לכמה וכו': וכוא וראה, לכמה דורות נפרע הקב"ה מן העונות של השבטים

קצח) תא חזי יצר טוב וכו': בוא וראה, יצר הטוב צריך חדוה של תורה, ויצר הרע צריך חדוה של יין וניאוף וגאות רוח. ומשום זה צריך האדם להרגיזו תמיד מאותו יום הגדול, יום הדין, יום החשבון, שאין מה להגן על האדם אלא מעשים הטובים, שהוא עושה בעולם הזה כדי שיגיגנו עליו כשעה ההוא.

קצט) תא חזי וייראו האנשים כי הובאו וגו': ומה שכולם היו גבורים, כולם חזקים, ועלם אחד שהביאם לבית יוסף, גרם להם שהיו מתיראים, בעת שיבא הקב"ה לבקש את האדם לדין, על אחת כמה וכמה. שיש לירא ולפחד.

ר) בגין כך בעי וכו': משום זה צריך האדם להזהר בעולם הזה, להתחזק

(דטו"י דף ר"ב ע"א)

לא אתאביד מקמיה דקב"ה כלום, ואתפרע מדרא לדרא, ודינא קיימא קמיה תדיר, עד דאתפרע, ושרי דינא באתר דאצטריך.

(ג) מנלן, מחזקיהו. חזקיהו חב ההוא חובא. דגלי ה סתירין דקב"ה, לשאר עמין עעכו"ם, דלא י הוה אצטריך לגלאה, וכב"ה שדר ליה לישיעיהו, ואמר ליה, * הנה ימים באים ונשא כל אשר בביתך ואשר אצרו אבותיך עד היום הזה וגו'.

(ד) תא חזי, כמה גרים ההוא חובא, בגין דגלי י מה דהוה סתים, דכיון דאתגלי, אתייהיב דוכתא לאתר אחרא דלא אצטריך, לשלטאה עליה, בגין כך לאו ברכה שריא, אלא באתר סתים. ואוקמוה, מה דאיהו י סתים, י ברכה ו שריא עלוי, כיון דאתגלי אתייהיב דוכתא, לאתר אחרא לשלטאה עלוי.

(ה) כתיב י כל מכבדיה הזילוה כי ראו ערותה ואוקמוה. אבל כל מכבדיה י הזילוה, דא הוא מלכות בבל, דהא מתמן אשתדר דורון לירושלם דכתיב י בעת ההיא שלח מרודך בלאדן בן בלאדן מלך בבל ספרים ומנחה אל חזקיהו.

(ו) ומה כתיב בהו, שלם לחזקיה מלך יהודה, ושלם לאלהא רבא ושלם לירושלם, (ה) כיון ס דנפק י פתקיה מניה, אהדר ללביה ואמר, לא יאות עבדיה לאקדמא שלמא דעבדא, לשלמא דמאריה, קם יא מכורסיה, ופסע ג' פסיעו, ואהדר י פתקיה. וכתב אחרנין תחותיהו, וכתב הכי, שלם לאלהא רבא, י שלם לירושלם, ושלם לחזקיה, ודא הוא מכבדיה.

(ז) * ולכתר הזילוה, מ"ט הזילוה. בגין כי ראו ערותה, דאחזי לון

מסורת הזהר

(א) ישעיה ל"ט. (ב) ב"ב קל"ד ציון א'. (ג) ישעיה ל"ט. (ד) מיל שלל הכחז מ"דו. (ה) מיל גרסאות א סתירן. ז ל"ג הוה, נ מאי. ד מוסיף הוה סתים. ס וברכה. ו מוסיף דהוה שריא. ז ל"ג הזילוה. ה מה. ט דגסקי. י פתקי; סתקין (אח"ל). יא מכרסיה. יב סתקין. יג ושלם. יד ל"ג ולכתר.

דרך אמת

סאמר

הסולם

וייראו האנשים כי הוכאו בית יוסף

(ח) כתיב, כל מכבדיה הזילוה וכו': ובארוהו, אבל כל מכבדיה הזילוה זהו מלכות בבל, כי משם נשלח מנחה לירושלים. שכתוב בעת ההוא שלח מרודך וגו'.

(ו) ומה כתיב בהו וכו': ומה היה כתוב בהם. שלם לחזקיהו מלך יהודה, ושלם לאלהא רבא, ושלם לירושלים. כיון שיצא המכתב ממנו, השיב אל לבו, ואמר, לא יפה עשיתי להקדים שלום העבד לשלום רבונו. קם מכסאו, וצעד ג' צעידות, והשיב מכתבו, וכתב אחר תחתיו, וכתב כך: שלם לאלהא רבא, שלם לירושלים, ושלם לחזקיה. וזה הוא מכבדיה.

(ז) ולכתר הזילוה וכו': ואחר כך הזילוה. מה הטעם הזילוה, משום, כי ראו ערותה, דהיינו שחראה להם חזקיה, ולולא

השבטים, במכירת יוסף, כי לא נאבד מלפני הקב"ה כלום. ונפיע מדור לדור, והדין עומד לפניו תמיד עד שנפרע. והדין שורה במקום שצריך להיות. (ג) מנלן מחזקיהו וכו': מאין לנו זה, מחזקיהו, חזקיהו חטא חטא ההוא, שגילה סתריו של הקב"ה לאומות אחרות עעכו"ם, שלא היה צריך לגלותם. והקב"ה שלח את ישעיהו, ואמר לו, הנה ימים באים ונשא כל אשר בביתך וגו'.

(ד) תא חזי כמה גרים וכו': בוא וראה, כמה גרם אוחו עון, שגילה מה שהיה סתום, כי כיון שנגלה ניתן מקום שליטה למקום אחר, דהיינו לס"א, שלא היה צריך לשלוט עליו, משום זה אין הברכה שורה אלא במקום סתר, ובארוהו. כל מה שהוא בסתר, שורה עליו ברכה. כיון שנגלה ניתן מקום שליטה למקום אחר, לשלוט עליו.

(דפו"י דף ר"ב ע"א *) דף ר"ב ע"ב

חזקיה, דאלמלא כך לא הזילוה לבתר. ומגו דהוה א זכאה חזקיהו יתיר, אתעכב מלה מלאייתאה, ולא אתא ביומוי, דכתיב א כי יהיה שלום ואמת בימי. ולכתר פקיד ההוא חובא, לבנוי אבתריה.

רח) כגוונא דא, י ההוא חובא דשבטין, קאים עד לבתר, בגין דדינא דלעילא, לא יכיל לשלטאה עליהו, עד דאשתכח שעתא לאתפרעא, ואתפרע מינייהו, ובגין כך, כל מאן דאית חובין בידוי, דחיל תדיר, כד"א י ופחדת לילה ויומם וגו', ועל דא וייראו האנשים כי הובאו וגו'.

רט) י וישא עיניו וירא את בנימין אחיו בן אמו וגו'. רבי חייא פתח י ואמר, י תוחלת ממושכה מחלה לב ועץ חיים תאוה באה, י דא הוא י דתנן, דלית ליה לכר נש, לאסתכלא י בבעותיה לגבי קב"ה, אי אתי, אי לא אתי, מ"ט. בגין דאי איהו אסתכל י ביה, כמה מאריהון י דדינא, אתו לאסתכלא ביה בעובדוי.

רי) ורזא איהו, דהא ההוא אסתכלותא, דאיהו מסתכל בההוא בעותא, גרים ליה י למחלת לב, מאי מחלה לב. דא איהו מאן דקאים תדיר, עליה דבר נש, לאסטאה לעילא ותתא.

ריא) ועץ חיים תאוה באה, תנינן, מאן דבעי דקב"ה יקבל צלותיה. ישתדל באורייתא, דאיהי עץ חיים, וכדין תאוה באה, מאן תאוה. דא הוא דרגא דכל צלותין דעלמא בידיה, ועאל לון קמי מלכא עלאה. כתיב הכא באה, וכתיב התם " בערב היא באה, ודא הוא תאוה באה, באה קמי י מלכא עלאה, יא לאשלמא רעותא דההוא ב"נ.

מסורת הזהר

א) (שם) ח"א רסד. ב) (דברים כ"ח) ז"ח ל"ב טנ של. ס' טא שכה. ג) בראשית מ"ג. ד) משלי י"ג. ה) וירא ס"ה ציון א'.

חלוסי גרסאות א חזקיה זכאת. ב ליג התוא. ג ליג ואמר. ד מוסיף תוחלת ממושכה דא. ה דתנינן. ו ברעותיה (אחיל). ז בת. ח דדינין. ט מחלת. י קב"ה. יא לאמשא.

וירא את בנימין

הסולם

מאמר

מחלה לב ועץ חיים תאוה באה. זה הוא. שלמדנו, שאין לאדם להסתכל בתפלתו להקב"ה, אם ישועחו באה או לא באה. מה הטעם. הוא. כי כאשר מסתכל בה, כמה בעלי הדין באים להסתכל במעשיו.

זה לא הזילוה לאחר כך. ומתוך שחזקיהו היה צדיק, נעכב הדבר ביותר מלבא, ולא בא בימיו. שכתוב, כי יהיה שלום ואמת בימי. ואחר כך פקד הקב"ה אותו עון לבניו אחריו.

רי) ורזא אידו וכי: והוא סוד. כי אותו הסתכלות שהוא מסתכל בתפילה, גורם לו, מחלת רב, מהו מחלת לב. זה הוא מי שעומד תמיד על האדם להשטין עליו למעלה ומטה. דהיינו השטן.

רח) כגוונא דא וכי: כעין זה, אותו עון של השבטים עומד עד לאחר זמן. משום שהדין של מעלה, אינו יכול לשלוט עליהם. עד שמגיעה השעה להטרע, ונפרע מהם. ומשום זה כל מי שיש בידו חטאים מפתח תמיד, כמשי"א ופחדת לילה ויומם וגו', ועל כן, וייראו האנשים כי הובאו וגו'.

מאמר וירא את בנימין

ריא) ועץ חיים תאוה באה וכי: למדנו מי שרוצה שהקב"ה יקבל תפלתו, יעסוק בתורה, שהיא עץ חיים, ואו תאוה באה. מהו תאוה. זו היא מדרגה, שכל תפלות העולם הן בידיה, דהיינו הנוקא, והיא פביאה אותן לפני

רט) וישא עיניו וירא את בנימין וגו': רבי חייא פתח ואמר. תוחלת ממושכה

(וטרמי דף ריב ע"ב)

ריב) ד"א תוחלת ממושכה מחלה לב, דא הוא אתר, דאתייהיב ס' ההיא מלה, באתר אחרא, דלא אצטריך, ואתמשכא עד דאתייהיב מידא לידא, ולזמנין דלא ייתי, מ"ט, בגין דאתפשטא ואתמשכא בכל אינון ממנן, לנחתא ליה לעלמא.

ריג) ועץ חיים תאוה באה, דא הוא תוחלת, דלא אתמשכא י בגין אינון ממנן רתיכין, אלא דקב"ה יהיב י ליה דאלתר, בגין דכד אתמשכא בין אינון ממנן רתיכין, כמה אינון מאריהון דדינא, דאתייהיב לון רשותא, לעיינא ולאסתכלא בדיניה, עד לא ינתנון ליה, דומה דנפיק מבי מלכא ואתייהיב ליה לב"נ, בין דזכי, בין דלא זכי, אתייהיב מיד, ודא הוא ס' עץ חיים תאוה באה.

ריד) ד"א תוחלת ממושכה, דא יעקב, דאתמשכא ליה תוחלתא דיוסף עד זמן אריך. ועץ חיים תאוה באה, דא הוא בנימן, דהא מזמנא דתבע ליה יוסף, עד ההוא זמנא דאתא לגביה, לא הוה אלא זמנא זעיר, דלא אתמשכא ההוא זמנא, הה"ד וישא עיניו וירא את בנימן אחיו בן אמו. מאי בן אמו. י דדיוקניה דאמיה הוה ביה, והוה דמי דיוקניה י לדיוקנא דרחל, בג"כ כתיב וישא עיניו וירא את בנימן אחיו בן אמו.

רטו) רבי יוסי אמר, והא כתיב בקדמיתא, וירא יוסף אתם את בנימן, והשתא כתיב, וישא עיניו וירא את בנימן אחיו, ס' מאי ראה הכא. אלא חמא ברוחא דקודשא לבנימן, דחולקיה הוה עמהון בארעא, ובחולקיה דבנימן ויהודה תשרי שכינתא, דהא חמא ליה ס' ליהודה ובנימן י דבחולקהון הוה

חלופי גרסאות א' ההוא. ב' בין. ג' ל"ג ליה: לון. ד' ומאן. ה' ועץ. ו' דדיוקנא. ז' לדיוקנה. ח' מוסיק מאי טעמא. ט' דיהורה. י' בחולקהון.

מאמר

הכולם

וירא את בנימן

לפני מלך העליון. שהוא ז"א, כחוב כאן באה, וכתוב שם בערב היא באה, מה שם רומז על הנוקבא, אף באה שכאן היא הנוקבא. וזה הוא תאוה באה, כי באה לפני מלך העליון לזווג, כדי להשלים רצונו של האדם המחפלו, למלאות בקצתו.

ריב) ד"א תוחלת ממושכה מהלה לב: זה הוא מקום, שניתן אותה התפלה, במקום אחר שאינו צריך, שאותו מקום נקרא מחלת לב, ונמשכת מלבא, עד שניתנה מיד ליד, ולפזמים לא תבא הישועה לגמרי, מה הטעם, משום שמתפשטת ונמשכת מיד ליד בכל אלו הממונים, שירידו אותה אל העולם.

ריג) ועץ חיים תאוה באה: זה הוא תוחלת שאינה נמשכת בין אלו הממונים והמרכבות מיד ליד, אלא שהקב"ה נותן אותה מיד, משום, כי כשנמשכת בין אלו הממונים והמרכבות, כמה הם בעלי הדין שניתן להם (דפוסי דף ריב ע"ב)

רטו) ר' יוסי אמר וכו': רי"א, והרי כתוב מקודם לכן וירא יוסף אתם את בנימן, ועתה כתוב, וישא עיניו וירא את בנימן

מקדשא, ודא הוא וירא יוסף אתם את בנימן, ליה חמא עמהון, ויוסף דהוה אחוה לא חמא עמהון, בההוא חולקא.

רטז) אוף הכא, וישא עיניו וירא את בנימין ב אחיו בן אמו. מה כתיב בתריה, וימהר יוסף כי נכמרו רחמיו אל אחיו ויבקש ב לבכות ויבא החדרה ויבך שמה.

ריז) רבי חזקיה פתח ב ואמר, א משא גיא חזיון מה לך איפה כי עלית כלך לגגות. ת"ח, הא אוקמוה, בזמנא דאתחריב בי מקדשא, ד והיו מוקדין ליה בנורא, סליקו כל אינון כהני (* על ס כותליהון דמקדשא, וכל ומפתחין בידייהו, ואמרו, עד הכא הוינא גזברין דילך, מכאן ואילך טול דילך.

ריח) אבל ת"ח, גיא חזיון: דא שכנתא, דהות במקדשא, וכל בני עלמא, מינה הוו ינקין, יניקו דנבואה. דאע"ג דכל נביאין, קא הוו מתנבאין מאתר אחרא, מגווה הוו ינקין נבואתהון, וע"ד אתקרי ב איהי גיא חזיון. חזיון: הא אוקמוה, דאיהו חזיו, דכל גוונין עלאין.

ריט) מה לך איפה כי עלית כלך לגגות, דהא כד אתחרב מקדשא, שכנתא אתאת, וסליקת בכל אינון אתרין, דהוה מדורה בהו בקדמיתא, והות ב בכת על בית מדורה, ועל ישראל דאולו בגלותא, ועל כל אינון צדיקי

מסורת הזהר

(א) (משלי כ"ב) ח"א רב. (ב) שם.

חלופי גרסאות א ל"ג אחיו. ב לבכות וגו'. ג ל"ג ואמר. ד והווי. ה גגיהון. ו מפתחין. ז ל"ג קא. ח ל"ג איהי. ט בכה.

מאמר

הסולם

וירא את בנימין

מפתחות בית המקדש בידיהם, ואמרו עד כאן היינו גזברים שלך. מכאן ואילך קח את שלך. ריח) אבל ת"ח וכו': אבל בוא וראה. גיא חזיון, זהו השכינה שהיתה בבית המקדש, וכל בני העולם היו יונקים ממנה יניקה של נבואה. ואע"פ, שכל הנביאים היו מתנבאים ממקום אחר, דהיינו מנצח והור דז"א, מכל מקום, מתוכה, מן הנוקבא, היו יונקים נבואתם, כי נצח והור דז"א היו משפיעים בהשכינה, והשכינה היתה נותנת הארת נצח והור אל הנביאים ועל כן על שם הנבואה, היא נקראת גיא חזיון, חזיון, הרי באורה, שנקראת כן, משום שהיא מראה של כל גוונים העליונים, כי ד' גוונים דז"א שהם חו"ב חו"מ, אינם נראים אלא בה, וע"כ נקראת חזיון.

כנימין אחיו. מהו הראיה שבכאן. ומשיב, אלא שראה ברוח הקודש את בנימין, שחלקו היה עמהם בארץ, ובחלקם של בנימין ויהודה תשרה השכינה, כי ראה יהודה ובנימין שבחלקם היה בית המקדש, וזה הוא. וירא יוסף אהם את בנימין, שראה אותו עמהם. ויוסף שהיה אחיו, לא ראה את עצמו עמהם באותו החלק, שהיה בו בית המקדש.

רטז) אוף הכא וכו': אף כאן, וישא עיניו וירא את בנימין אחיו בן אמו. הוא גם כן שראה בנין בית המקדש שבחלקו, מה כתוב אחריו, וימהר יוסף כי נכמרו רחמיו וגו' ויבך שמה. דהיינו משום שראה חרבנו של בית המקדש.

ריז) ר' חזקיה פתח וכו': ר"ח סתח ואמר, משא גיא חזיון וגו' כלך לגגות. בוא וראה, הרי אמרו, בזמן שנחרב בית המקדש, והיו שורפים אותו באש, עלו כל הכהנים על הגגות של בית המקדש, וכל (ושרי דף ר"ב ע"ב ז) דף ר"ג ע"א)

וחסידי, דהו תמן ואתאבידו, ומנדן, דכתיב א' כה אמר יי קול ברמה נשמע
נהי בכי תמרורים רחל י מבכה על בניה, והא אתמר. וכדין קב"ה שאיל
לה לשכינתא, ואמר לה, מה לך איפה כי עלית כלך לגגות.

רכ) י מהו כלך, י דהא י כי עלית סגיא, מהו כלך. לאכללא בהדה כל
חילין וכל רתיכין אחרנין, דכלהו בכו עמה, על חרבן בי מקדשא.
רכא) ובג"כ מה לך איפה, אמרה קמיה, וכי בני בגלותא, ומקדשא
אתוקדא, ואנא מה לי הכא, שריאת ואמרת, י תשואות מלאה עיר הומיה
קריה י עליזה חלדיך לא חלדי חרב ולא מתי מלחמה על כן אמרתי שעו
מני אמרר בבכי וגו'. והא אוקימנא, דקניה אמר לה, י כה אמר יי מנעי
קולך מבכי וגו'.

רכב) ותא חזי, מיומא דאתחריב בי מקדשא, לא הוה יומא, דלא אשתכח
ביה לווטין, בגין דכד בי מקדשא הוה קיים, הוה ישראל פלחין י פולחנין
מ וקרבין עלוון וקרבנין, ושכינתא שריא בני מקדשא עליהו, כאמא
ס דרביעא על י בנייא, יא והוה כל אנפין נהירין, עד דאשתכחו ברכאן לעילא
ותתא, ולא הוה יומא, דלא אשתכח ביה י ברכאן וחדוון, והוה ישראל י שראן
לרחצן בארעא, וכל עלמא הוה אתון בגינייהו.

רכג) השתא דאתחריב בי מקדשא, ושכינתא עמהון בגלותא, לית לך
יומא דלא אשתכח י ביה לווטין, ועלמא אתלטיא, וחדוון לא אשתכחו לעילא
ותתא.

מסורת הזוהר

א) חיי שרה ס"ה ציון א'. ב) משלי כ"ב. ג) (ירמיה לא) ח"א קנת. קעה. רטו. ז"ח נ"ה טג שלו.
צ"א טד שב. צ"ב טב של.

חלוסי גרסאות א ליג כה אמר תי. ב מבכה וגו'. ג מה (אה"ל). ד ליג והא (אה"ל). ט כתיב עלית סלקא
סגיא. ו עליזה וגו'. ז פלחנין. ח וקרבי. ט דרביע י בנין. יא הוה; מוסיף וכדין הוה.
יב ברכן. יג שריין. יד וביה.

יורא את בנימין

הסורים

מאמר

יודע, ואני מה לי כאן. פתחה ואמרה, תשואות
מלאה וגו' אמרר בבכי וגו', ולמדנו שהקב"ה
אמר לה, כה אמר ה' מנעי קולך מבכי וגו'.

רכב) ותא חזי מיומא וכו': ובוא וראה, מיום
שנחרב בית המקדש, לא היה יום

שלא נמצא בו קללות, משום, כי כשביית
המקדש היה עומד, היו ישראל עובדים עבודות
ומקריבים עולות וקרבנות, והשכינה שרתה
עליהם בבית המקדש, כאם הרובצת על הבנים,
ופני כל היו מאירים, עד שנמצאו ברכות
למעלה ולמטה, ולא היה יום, שלא נמצא בו
ברכות וחדוות, והיו ישראל יושבים לבטח
בארץ, וכל העולם היה נזון בשבילם.

רכג) השתא וכו': עתה שנחרב בית
המקדש, והשכינה הלכה עמהם,
בגלות, אין לך יום שלא נמצא בו קללות

ונחלל

וחחסידיים שהיו שם ונאבדו. ומאין לנו זה, כי
כתוב, כה אמר ה' קול וגו' רתל מבכה על
בניה, ורחל היא שם השכינה, וכבר למדנו, ואז,
הקב"ה שאל את השכינה, ואמר לה, מה לך
איפה כי עלית כלך לגגות.

רכ) מהו כלך וכו': שואל, למה אומר כי, עלית
כלך לגגות, הדי כי עלית לגגות היה

מספיק, מהו כלך, ומשיבו, הוא, לכלול עמה כל
הצבאות והמרכבות האחרים, שכולם בכו עמה
על חורבן בית המקדש, ועל כן כתוב כי עלית
כלך לגגות.

רכא) ובג"כ מה לך איפה וכו': ועל כן, שאל
לה מה לך איפה וגו'. אמרה לפניו,
וכי בני בגלות ובית המקדש נשרף, ואתה אינך
(דטו"י דף ר"ג ע"א)

רכד) זומין קב"ה, לאקמא לה לכנסת ישראל מעפרא, כמה דאתמר, ולמחדי עלמא בכלא, כד"א * והביאותים אל הר קדשי ושמתים בבית תפלתי וגוי' וכתב י בככי יבואו ובתחנונים אובילם. כמה דבקדמיתא, דכתיב י בכה תבכה בלילה ודמעתה על לחיה, הכי נמי לבתר, בככי יתהדרון, דכתיב בככי יבאו ח' וגוי'.

רכה) י הבקר אור והאנשים שלחו המה וחמוריהם, י רבי אלעזר אמר, הכא אית לאסתכלא, אי אינון הוו אזלי ואשתדרו, מה לן למכתב באורייתא, המה וחמוריהם. אלא בגין דכתיב, ח ולקחת אותנו לעבדים ואת חמורינו, בגין כך, והאנשים שלחו המה וחמוריהם, בגין דלא ישתארו אנון וחמוריהון, י כדקאמרו.

רכו) פתח ואמר, י וישכם אברהם בבקר ויחכוש את חמורו י וגוי', ה ההוא בקר דאברהם הוה נהיר, לקיימא עלייהו י בזכותיה, כדין זכותא דאברהם קיימא עלייהו, ואזלו בשלם, ואשתזיבו מן דינא, בגין דההיא שעתא, קיימא עלייהו דינא, לאתפרעא מנייהו, בר ח' דזכותא דההוא בקר דאברהם, אגין עלייהו, ואשתלחו מן דינא, דלא שליט עלייהו בההוא זמנא.

רכז) רבי ס יהודה פתח, י וכאור בקר יזרח שמש, דא הוא נהורא, דההוא בקר דאברהם. יזרח שמש: דא הוא שמשא דיעקב, דכתיב ח' ויזרח

מסורת הזוהר

(א) (ישעיה נ"ו) ת"ז בהקדמה ז. יב: ח"ג יח: (ב) (ירמיה ל"א) ח"א קמו: קעה. רלג: ח"ב יב: קטו: ח"ג קנג: רפח: ת"ז ת"א כו: ח"ב כו. ג) (איכה א') ח"ב ט: ד) (בראשית מ"ד) ח"ב סא. קי. ח"ג ככ: רד. רלח: רמב. ה) שם. ו) ויצא קמ"ה ציון א'. ז) (שסואל ב' כ"ג) ח"ב פא. ז"ח ג' טא שמה. ח) ב"א ק"ל ציון ד'. ת"ז חס"ט קא. ז"ח י"ד טר שי. ל"ה טא שו. תק"ח קי"ר טא שכ.

חלוסי גרסאות ח' ליג וגוי'. כ אמר ר"א. ג כדקא אמרו. ד ליג וגוי'. ס מוסיף מגי ויחכוש את חמורו חתוא. ו בזכותהון. ז דבהתיא. ח בזכותא. ט חייא.

הבקר אור

ולקחת אותנו לעבדים ואת חמורינו, משום זה כתוב, והאנשים שלחו המה וחמוריהם, להשמיענו, שלא נשאר שם הם וחמוריהם, כמו שאמרו.

רכו) פתח ואמר, וישכם אברהם בבקר וגוי': אותו בקר של אברהם, שהיא חסד, היה מאיר להמצא עליהם, על השכטים, בזכותו. כי זכותו של אברהם עמד להם, והלכו בשלום, ונצולו מן הדין. כי בשעה ההיא עמד הדין עליהם להשרע מהם, רק הזכות של אותו בקר של אברהם הגין עליהם ונשלחו מן מקום הדין, כי לא שלט עליהם באותו הזמן.

רכז) ר' יהודה פתח, וכאור בקר יזרח שמש וגוי': זהו האור של אותו בקר של אברהם, רהיינו אור החסד. יזרח שמש, זהו שמש

שמשו

הסולם

ונתקלל העולם, ושמזוזת אינן נמצאות למעלה ולמטה.

רכד) זומין קב"ה לאקמא וכו': ועתיד הקב"ה להקים כנסת ישראל, שהיא השכינה, מעפר, כמו שנאמר, ולשמח את העולם ככל, כמש"א, והביאותים אל הר קדשי ושמתים וגוי'. וכתוב, בככי יבואו ובתחנונים אובילם. כמו שבתחילה, כתוב, בכה תבכה בלילה ודמעתה על לחיה, כן לאחר כך, בככי ישובו מן הגלות, שכתוב בככי יבואו וגוי'.

סאמר הבקר אור

רכה) הבקר אור והאנשים וגוי': רבי אלעזר אמר, כאן יש להסתכל. אם הם היו הולכים ונשלחים, למה לנו לכתוב בתורה המה וחמוריהם. ומשיב, אלא משום שכתוב, (רמב"ם דף ר"ג ע"א)

לו השמש. בקר לא עבות, דההוא בקר ה' לא איהו עבות כל כך, אלא מנגה ממטר, נגה ממטר: י איהו י מטר א י דאתי ממטרא דיצחק, דההוא מטרא אפיק דשא מארץ.

רכח) ד"א וכאור בקר, ה' בההוא נהירו דבקר דאברהם, (* יורח שמש: דא הוא י יעקב, דנהירו דיליה, כנהירו דההוא בקר. בקר לא עבות, בגין דההוא בקר, לאו איהו חשוך, אלא נהיר, דהא בשעתא דאתי בקר, לא שלטא דינא כלל, אלא כלא נהיר, בסטרא דאברהם. מנגה ממטר: דא הוא סטרא דיוסף הצדיק, דאיהו אמטיר על ארעא, לאפקא דשאה, וכל טיבו דעלמא.

רכט) אמר ר"ש, תא חזי, בשעתא י דליליא עאל, ופריש ה' גדפוי על עלמא, כמה ה' גרדיני טהירין, זמינין לנפקא, ולשלטאה בעלמא, וכמה מאריהון דדינין, מתערין בכמה סטרין לזנייהו, ושלטי על עלמא, כיון דאתי צפרא ונהיר, כלהו מסתלקי, ולא שלטי, וכל חד וחד עאל לדוכתיה, ותב לאתריה.

רל) כד"א הבקר אור, דא בקר דאברהם. והאנשים שלחו, אלין מאריהון דדינא, דהוו שלטין בליליא. ה' המה וחמוריהם אינון גרדיני נימוסין, דאתיין ממטרא י דמסאבא, דלאו אינון קדישין, ולא שלטין, ולא אתחזון, מכי אתי צפרא. ואינון ז) יא ממטרא דאינון חמרי, גרדיני נימוסין דקאמרו.

דרך אמת

ה) חילול לכות בעלי דינים וכן גרדיני נימוסין הממונים על עוכרי דת ונימוסי בני העולם. (ז) חמור הוא כח חוקף הדין כחח'ונים אשכ בסוד זה נאמר לא סמרוש כשור וכחמור יחדיו שלא לעורר חוקף הדין בעולם. ואותן חמורים הם כחות הדין החזק ואלו גרדיני נימוסין משתלשלין ומתחזין מהם וכסם.

חלוסי גרסאות ה' לאו. כ דאיהו; ממטר איהו. ג ל"ג מטרא דאתי (ר"א). ד ל"ג דאתי. ה כההוא. ו ל"ג יעקב. ז דעאל ליליא. ח גרסאה. ט מוסיף המה וחמוריהם המה אינון מאריהון דדינא דקאמרו [כדקאמרו] וחמוריהם אינון. י סמאבא. יא מסטר אינון.

העולם

הבקר אור

מאמר

שמשפיע אל הנוקבא, להוציא דשא וכל טוב העולם.

רכט) אמר ר"ש וכו': אר"ש, בוא וראה, בשעה שהלילה בא ופורש כנפיו על העולם, כמה אתונות צחרות גרדיני, פירושו אתונות, כמו גרדוני (ע"י בערוך) טהירין, פירושו צחרות. והם רוחות בצורות אתונות, המנונות להסרע מן עוכרי דת ונימוסים. ולהלן מכנה אותם, גרדיני נימוסין. עתידות לצאת ולשלוט בעולם. וכמה בעלי הדין מתעוררים בכמה צדדים למיניהם, ושולטים על העולם. כיון שבא הבקר, ומאיר, כולם מסתלקים ואינם שולטים. וכל אחד ואחד בא לעמדתו הקבוע, ושב למקומו.

רל) כד"א הבקר אור: זהו בקר דאברהם. דהיינו שליטת הימין. והאנשים שלחו, אלו הם בעלי הדין, שהיו שולטים בלילה

שמשו של יעקב, והיינו אור הח"ת, שכתוב, ויזרח לו השמש. בקר לא עבות, כי בקר ההוא, שהוא אור החסד, אינו עבות כל כך. שאין לדינים אחיזה בו. אלא מנגה ממטר, שפירושו, נגה הבא ממטר, והוא המטר הבא מצד יצחק, שהוא אור הגבורה, ואותו מטר מוציא דשא מארץ. רכח) ד"א, וכאור בקר: פירושו, באותו האור של בקר דאברהם, שהוא אור החסד, יורח שמש, זהו יעקב, שהאור שלו הוא כאור של אותו בקר דאברהם, כי ה"ס ח"ת המאיר בחסדים מכוסים, הנמשכים מאור החסד. בקר לא עבות, כי אותו בקר אינו חשוך אלא מאיר, כי בשעה שבא הבקר, שהוא אור החסד, אינו שולט דין כלל, אלא הכל מאיר בצד אברהם, שהוא צד ימין. מנגה ממטר, זהו צד יוסף הצדיק שהוא ממטיר על הארץ, דהיינו היסוד (ורשי דף ר"ג ע"א ס) דף ר"ג ע"ב)

רלא) דהא לית לך דרגין עלאין. דלא איתאי ה בהו ימינא ושמאלא, רחמי ודינא, דרגין על דרגין. קדישין. מסטרא דקדושה, ומסאבין, מסטרא דמסאבא, וכלהו דרגין על דרגין, אלן על אלן.

רלב) ובכל אתר דבקר דאברהם אתער בעלמא, כלהו י מתעברי, ולא שלטי, בגין דלית לון י לקיימא בסטר ימינא, אלא בסטר שמאלא. וקביה עבד יממא וליליא, לאנהגא כל חד וחד לסטריה כדקא חזי ליה, זכאה חולקיהון דישראל, בעלמא דין, ובעלמא דאתי.

רלג) רבי חייא פתח ואמר, * וזרחה לכם יראי שמי שמש צדקה ומרפא בכנפיה. ת"ת, זמין קביה לאנהרא לון לישראל, ההוא שמשא, דגניז קביה, מיומא דאתברי עלמא, י מקמי רשיעי דעלמא, כמה דכתיב, י וימנע מרשעים אורם.

רלד) וההוא נהורא גניז ליה קביה, דכד נפק בקדמיתא, הוה נהיר מסייפי עלמא, ועד סייפי עלמא, כיון דאסתכל בדריה דאנוש ובדריה דמבול, ובדריה י דהפלגה, ובכל אינון חייביא, י גניז י ליה ליההוא נהורא.

רלה) כיון דאתא יעקב, ואתדבק בההוא ממנא רברבא דעשו, ואכיש

מסורת הזהר

(א וירא ס' ציון ה'. (ב לך י'ט ציון ב'.

חלוסי גרסאות א ליג בהו. ב מתבערי. ג קיומא; ד קיימא; ה מוסיף קיומא לקיימא (אה"ל). ד מוסיף דגניז קביה מקמי. ו דסלגה. ז גנו. ז ליג ליה.

הבקר אור

המולם

מאמר

רלב) ובכר אתר דבקר וכו': ובכל מקום, שבקר דאברהם נתעורר בעולם. כל כחות השמאל מסתלקים ואינם שולטים משום שאין להם קיום בצד ימין אלא בצד שמאל. וע"כ בבקר שמגיע שליטת הימין מוכרחים להסתלק. והקביה עשה יום וליילה להנהיג לכל אחד ואחד לבחינתו הראויה לו. כי ביום הנהגת הימין, וכלילה הנהגת השמאל.

רלג) ר' חייא פתח וכו': ר"ת פתח ואמר. וזרחה לכם יראי שמי וגו'. בוא וראה, עתיד הקביה להאיר לישראל אותו השמש, שגנו הקביה מיום שנברא העולם. מפני רשעי העולם. כמו שכתוב, וימנע מרשעים אורם.

רלד) וההוא נהורא גניז וכו': ואותו האור גנו הקביה. כי כשיצא בתחילה, היה מאיר מסוף העולם עד סופו. כיון שנסתכל בדור אנוש, ובדור המבול, ובדור הפלגה, ובכל הרשעים, גנו אותו האור.

רלה) כיון דאתא יעקב וכו': כיון שבא יעקב, ונתדבק באותו ממונה השד של

בלילה, המה וחמוריהם. הם האתונות הממונות על עוברי דת ונימוס להרע מהם. והיינו גרדיני טהירין הנ"ל, הבאות מצד הטומאה, שאינן קדושות. ואינן שולטות ואינן נראות עם ביאת הבקר. ואלו אתונות הממונות על עוברי דת שאמרנו. הן מבחינות חמורים, כי אתון וחמור הם ממין אחו, ולכן מכנה אתון הכתוב, המה וחמוריהם.

רלא) דהא לית לך וכו': כי אין לך מדרגות עליונות שאין בהן, ימין ושמאל, רחמים ודין, מדרגות על מדרגות, קדושים מצד הקדושה, וטמאים מצד הטומאה. וכולם הן מדרגות על מדרגות אלו על אלו.

פירוש. כי הוקשה לו הלא מצאנו בכתוב, שאתונות צחורות הן מצד הקדושה, שהרי כתוב, רכבי אתונות צחורות יושבי על מדין וגו'. (שופטים ה') ואיך נאמר כאן שהן מצד שמאל ואינן קדושות. וע"ז אומר דהא לית לך דרגין עלאין וכו'. שיש אתונות צחורות מצד הקדושה והימין, ויש אתונות צחורות מצד הטומאה והשמאל.

(דטרי' דף ר"ג ע"ב)

ליה בירכא דיליה, והוה נכי, א כדין מה כתיב, * ויזרח לו השמש, מאן שמש
 י ההוא שמשא דגניו, בגין דאית ביה אסותא, לאתסאה י ליה מארכובתיה,
 ולבתר אתסי בההוא שמשא, דכתיב, י ויבא יעקב שלם, שלם בגופיה
 דאתסי.

רלו) ועל דא, זמין קב"ה, לגלאה ההוא שמשא, ולאנהרא ליה לישראל,
 דכתיב וזרחה לכם יראי שמי שמש צדקה, מאי שמש צדקה. דא שמשא
 דיעקב, דאתסי ביה. ומרפא בכנפיה, דבההוא שמשא, יתסון כלהו. בגין
 י דהא בזמנא דיקומון ישראל מעפרא, כמה חגרין, וכמה סומין, יהון בהון,
 וכדין קב"ה ינהיר לון ההוא שמשא לאתסאה י בה, דכתיב ומרפא
 בכנפיה.

רלז) וכדין, יתנהיר ההוא שמשא, מסייפי עלמא, עד סייפי עלמא,
 ולישראל יהא אסוותא, ועמין עעכו"ם ביה יתוקדון, אבל לישראל מה
 כתיב, י אז יבקע כשחר אורך וארוכתך מהרה תצמח והלך לפניך י צדקך
 כבוד יי יאספך.

רלח) י אהדרנא למילי קדמאי: י וליוסף יולד שני בנים בטרם תבא

מסורת הזהר

(א) לעיל דף ס"א ציון ח'. (ב) (בראשית ל"ג) ח"ג רמה: ת"ז תי"ג כט: תס"ט קיב. ת"ע. ג) לך קנ"ד
 ציון א'. ד) (בראשית מ"ב) ח"א רה.

חלוסי גרסאות א ליג כדין. ב דא הוא. ג להו (אה"ל). ד דכומנא; דבזמנא ההוא. ס בחו. ו צדקך וגוי.
 ז ליג אהדרנא למילי קדמאי.

וליוסף יולד — בטרם תבא שנת הרעב

הסולם

מאמר

רלח) אהדרנא למילי קדמאי וכו': נחזור
 לדברים הראשונים. וליוסף
 יולד שני בנים בטרם תבא שנת הרעב. ר'
 יצחק פתח. והיה שארית יעקב בגוים בקרב
 עמים רבים וגו'. בוא וראה בכל יום ויום,
 כשעולה האור, מתעורר צפור אחת כאילן
 שבגן עדן, וקורא שלש פעמים, והשרביט
 מזדקף, והכרוז קורא בכח. חוקי הבחירה
 אומרים לכם, מי בכס שרואה ואינו רואה,
 הנמצאים בעולם ואינם יודעים על מה הם
 נמצאים, אינם מסתכלים בכבוד רבונם, התורה
 עומדת לפניהם ואינם משתדלים בה. טוב להם
 שלא נבראו משנבראו, למה יקומו בלי תבונה,
 ווי להם, כשיתעוררו עליהם ימי הרע, ויגרשו
 אותם מן העולם. הורמנא, פירושו חוקים.
 דבוריירי פירושו של הבחירה. והיינו סוד
 הכתוב, ראה נתתי לפניך וגו', וכחרת בחיים.
 כמ"ש לפנינו.

ביאור הדברים. נודע שבקורותא דצפרא,
 דהיינו בסיום הלילה בעת שהחשך מתחוק,
 ונעשה זווג ז'וין, שמוזוגם יוצא אור היום.
 בסוד מה שאמרו ז"ל, משמורה ג', אשה

מספרת

עשו, והכיש אותו בירך שלו, והיה צולע, אז
 מה כתוב, ויזרח לו השמש. איזה שמש. הוא
 השמש שגנו, כי יש בשמש הזה רפואה,
 לרפאות את ירכו. ואחר כך נתרפא באותו
 השמש, שכתוב ויבא יעקב שלם, שפירושו,
 שלם בגופו. כי נתרפא.

רלו) ועל דא זמין וכו': ועל כן, עתיר הקב"ה
 לגלות אותו השמש, ולהאיר לישראל,
 שכתוב, וזרחה לכם יראי שמי שמש צדקה.
 מהו שמש צדקה, ומשיב, זהו שמשו של יעקב,
 שנתרפא בו. ומרפא בכנפיה, כי באותו הזמן
 יתרפאו כולם, כי בזמן שיקומו ישראל מעפר,
 כמה חגרים וכמה סומים יהיו בהם, ואז, הקב"ה
 מאיר להם אותו השמש להתרפאות בו שכתוב
 ומרפא בכנפיה.

רלז) וכדין יתנהיר וכו': ואז יאיר אותו
 השמש מסוף העולם עד סופו,
 ולישראל יהיה רפואה, ועמים עכו"ם, ישרפו
 בו. אבל לישראל מה כתוב, אז יבקע כשחר
 אורך, וארוכתך מהרה תצמח וגו'.

(דפו"י דף ר"ג ע"ב)

שנת הרעב וגו'. ר' יצחק פתח, * והיה שארית יעקב בגוים בקרב עמים רבים כסל מאת ה' כרביבים עלי עשב אשר לא יקוה לאיש ולא ייחל לבני אדם. ת"ח, בכל יומא ויומא, כד נהורא סלקא, אתער חד ה' ציפרא, באילנא דגנתא דעדן, וקרי תלת זמנין, ושרביטא יזדקף, וכרוזא קרי בחיל, לכוון אמרין, ה' הורמני י' דבורירי, מאן מנכון דחמי ולא י' חמי. י' דקיימא בעלמא, ולא ידעי על מה קיימי, לא ה' משגיחין ביקרא דמאריהון, * אורייתא קיימא קמיהו, ולא משתדלי בה, טב לון דלא י' ברוך, י' על מה יקומון, בלא סכלתנו. ווי לון, ה' כד יתערון יומי דרע עלייהו, ויטרדון להון מעלמא.

מסורת הזהר

דרך אמת

(ה) השכים המושלים כבני אדם נקראים כן כי מלח כיכר"י הוא מקום שנלחדים בו חיות וטופות או דגים וכל אחד לפי ענינו והנה העוה"ז הוא בדמיון הכיכר"י אשר בני אדם נלחדים בהם כאלו"ל ומזודה פרוסה על כל החיים. והשכים המושלים בהם נקראים הולמני דכיכר"י ולהם יולא הכרות פאן מנכון וכו' כמנוח"ל. (הרש"ב).

חלופי גרסאות ה' צפרא. כ דטוריני (אה"ל). ג מיסיף חמי קמי פלכא. ד דקיימו; דקיימי. ה משנחן. ו אכרון (אה"ל). ז ער. ח דכר.

וליוסף יולד — בטרם תבא שנת הרעב

הסולם

מאמר

וזהו שאומר הכרוז. מאן מנכון דחמי ולא חמי, ראייה ה"ס החכמה, והדבקים בקו שמאל ולא בימין, הם דואים ואינם דואים, כי החכמה שבשמאל לא תאיר בלי התלבשות באור החסדים שבימין. וע"כ אע"פ שיש שם חכמה, שה"ס רואים, מ"מ אינם מקבלים חכמה, מחמת חסרון לבוש החסדים, וע"כ אינם רואים. וז"ש, דקיימא בעלמא, ולא ידעי ער מה קיימי, וזה נאמר להדבקים בימין ולא בשמאל, שיש להם קיום בעולם, על ידי אור החסדים, אבל אינם יודעים על מה הם נמצאים, כלומר שהסר להם בחינת ג"ר, כי הארת ימין בלי שמאל היא ו"ק בלי ראש, ורא ידעי 'על מה קיימי, ונמצאים, אלו ואלו, הן הדבקים בשמאל, והן הדבקים בימין, בלי שמאל, ולא משגיחין ביקרא דמאריהון, שלא יחסר חסדים ולא יחסר חכמה, וכל זה עלתה להם משום, דאורייתא קיימא קמיהו ולא משתדרי בה, אורייתא, פידושו קו אמצעי, שה"ס ז'א הנקרא תורה, המייחד ב' הקוין זה בזה, ומשום שהם בקצוות או בימין או בשמאל, ובקו האמצעי העומד לפנייהם אינם משתדלים להדבק בו, לכן, לא משגיחין ביקרא דמאריהון, כמו שמפרש לפנינו. ולפיכך, טב לון דלא יברוז, על מה יקומון בלא סכרתנו, כי לא יזכו למוחין הנמשכים

מספרת עם בעלה. (ברכות ג') והארת הזווג נמשך מז"א אל הנוקבא, בסוד ג' קוין. שנמשכים בג' זמנים ובג' מקומות, בסוד חולם שורק חירק. (כנ"ל ב"א דף ט"ו ד"ה ההיא) ולפיכך מכוונים אלו ג' קוין בשם ג' דוכתי (כנ"ל ב"א דף י"ט אות י"ב), או ג' שעות. (כנ"ל נח דף כ"ה ד"ה כדין) וכאן מכנה אותם ג' זמני.

וזה אמרו. בכל יומא ויומא כד נהורא סלקא אתער חר צפרא, צפרא היינו הנוקבא, ונתעוררה לזווג כדי להוציא אור היום, באילנא דגנתא דעדן, היינו עם ז"א, שנקרא עץ החיים שבג"ע, וקרי תלת זמנין, היינו שמקבלת ממנו ג' הקוין, המכוונים ג' זמנין כנ"ל, ושרביטא יזדקף, הוא שבט הדין, שבתחלת הזווג הוא מזדקף ומושל, בסוד השליטה דקו שמאל המתעוררת אז, וכרוזא קרי בחיר לכוון אמרין הורמני דבורירי, היינו סוד הכתוב, ראה נתתי וגו' ובהרת בחיים, כי אז עם הארת הזווג מתגלה האור והנועם הנובע מקו אמצעי שה"ס עץ החיים, והיינו חיים וטוב, וגודל מדת העונשים המרים המגיעים לרשעים שאינם דוצים להדבק בקו אמצעי, אלא בקו שמאל, והיינו המות והרע, ואז, ובחרת בחיים, ונמצא, שעל ידי ב' מיני הארות הללו מתגלה לצדיקים הבחירה בחיים, ולפיכך, המה מכוונים הורמני דבורירי, דהיינו חוקי הבחירה. (נסווי דף ר"ג ע"ב י' דף ר"ד ע"א)

רלט) מאן אינאן יומין דרע, אי סלקא דעתך דאינאן יומי דסיבא, לאו הכי, דהא יומי דסיבא, אי זכה בבנין, ובני בנין, יומי דטב אינאן, מאן אינאן יומין דרע.

רמ) אלא אינאן, כמה דאתמר, דכתיב "וזכור את בוראך בימי בחורותיך עד אשר לא יבאו ימי הרעה, לאו אינאן יומין דסיבא, אלא רזא דמלה, כד ברא קב"ה עלמא, ברא ליה באתון דאורייתא, וכל את ואת עאלת קמיה, עד דאתקיימו ל' כלהו אתון באת בי"ת. וכל אינאן אלפא ביתות, דאתגלגלו אתון, כלהו י קיימי למברי עלמא.

רמא) כיון דאתגלגלו, ואתחברו תרין אתון אלין ט"ר כחדא, סלקא טי"ת, ולא י אחיישבת, עד דגער בהקב"ה, ואמר לה טי"ת טי"ת, על מה את סלקא, ולא אחיישבת בדוכתיך, אמרה קמיה, וכי עבדת לי למהוי את ד ברישא דטוב, דהא אורייתא פתח בי כי טוב, היך אנא מתחברא לאחיישבא באת רע.

מסורת הזוהר

(א) (קהלת י"ב) ח"ג יג : פו : ז"ח כ"ד טר שכו. ס"א טב שמא. צ"ב טכ שלו.

חלוסי גרסאות ה' ליג כלהו. כ מוסף קיימי כלהו. ג אחיישבא. ד בריא.

מאמר הסולם וליוסף יולד - כטרם חכא שנת הרעב

בה הקב"ה ואמר לה ט' ט' על מה את עולית ואינך מתיישבת במקומך, אמרה לפניו, הרי עשיתני להיות אות בראש המלה טוב, והתורה פתח בי כי טוב, דהיינו וירא אלקים את האור כי טוב, וגו'. איך אתחבר להתישב באות ר' שהיא ראש המלה רע, אמר לה, שוב למקומך, כי את צדיך לה לאות רע, כי האדם שאני רוצה לכדוא בכך, תכללו בו שניכך יחד, ואז יהיה נברא, אבל את לימין והיא לשמאל, ואז חזרו האותיות ט' ר', ונתיישבו זה בזה ביחד.

ביאור הדברים, צריכים לזכור כאן, סדר יציאת ג' הקוין דז"א, בערשם בבניה, בסוד חולם שורק חירק, שנתבאר באורך (לעיל כראשית א' דף ס"ו אות ט' בהסולם) שמתחלה עלחה המלכות לבניה, ועי"ז נסלו ממנה ג' אתון אל"ה דאלקים, ונשאר בה רק ב' אתון מ"י דאלקים, שפירושו ר"ק בחוסר ג"ר, והשאר זה ה"ס חולם, וקו ימין המאיר בחסדים, ואחר כך לעת גדלות חזרו ועלו אתון אל"ה ונתחברו עם מ"י, וחזרו הג"ר לבניה, דהיינו הארת החכמה, אמנם בסתימה גדולה, כי נסתלקו משם החסדים, ואין החכמה יכולה להאיר בלי חסדים, וג' אתון אל"ה, שחזרו, ה"ס נקודת השורק, ונבחנים לקו שמאל, מפאת הדינים הקשים שנמשכים מהם, (כנ"ל כראשית א' דף ס"ד אות נ"ה ובהסולם שם), ונמשכים אלו הדינים, עד שנעשה זוג על מסך דו"ן שעלו שם, ויוצא עליו קו אמצעי.

שאחד

מישראל סבא ותבונה, ווי רון כד יתערוך יומי דרע עריהו, היינו בעת שיהיה זוג זוין, שבתחלת הזוג שולט השמאל, הנבחן לימי רע, כמ"ש לפנינו, ואז יתגלו העונשים המריס שבשמאל, ויכרתו מן העולם, כמ"ש לפנינו.

רלט) מאן אינאן יומין דרע וכו': שואל, מה הם ימי רע, אם יעלה על דעתך, שהם ימי זקנה, אינו כן, כי ימי זקנה, אם זכה בבנים ובני בנים, הם ימי טוב, ואם כן, מה הם ימי רע.

רמ) אלא אינאן כמה דאתמר וכו': אלא הם כמו שלמדנו, שכתוב וזכור את בוראך וגו' עד אשר לא יבואו ימי הרעה, הם אינם ימי זקנה, אלא סוד הדבר, כאשר ברא הקב"ה את העולם, ברא אותו באותיות התורה, וכל אות ואות נכנסה לפניו, עד שנתקיימו כל האותיות באות ב', להיותה סוד הכרכה, וע"כ ממנה נברא העולם כנ"ל (בהקס"ז דף כ"ה אות כ"ג עד אות ל"ז ע"ש כיאור הדברים), וכל אלו אלפא ביתות שנתגלגלו האותיות, דהיינו שנתגלגלו על רל"א מיני אלפא ביתות פנים ועל רל"א אלפא ביתות אחר, כנודע, כולם עומדים לברא כהם העולם, דהיינו אחר שקללו סוד הכרכה מאות ב'.

רמא) כיון דאתגלגלו ואתחברו וכו': כיון שנתגלגלו האותיות וכאו כאלפא ביתא, ששם מתחברים כ' אותיות ט' ר' ביחד, עלתה המ' ולא נתיישבה עם ה'ר', עד שגער (רפויי דף ר"ד ע"א)

רמב) אמר לה, טוב לאתריך, דהא את צריך לה, דהא ב"נ דאנא ב' בעי למברי בכון, תרוויכו אתכליל כחדא, ויתברי, אבל את לימינא, נואיה לשמאלא. וכדין, תבו ואתיישבו דא בדא כחדא.

חלופי גרסאות ה' עתיד. נ ואיהו.

הסולם וליוסף יולר - בטרם תבא שנת הרעב

מאמר

את לימינא ואיהו לשמאלא שהט' תהיה לימין, והר' לשמאל. כלומר שמאל נכחן שדינים נמשכים ממנו, וקבע בזה, שמן הר' ימשכו דינים. ויש בזה ענין נשגב מאד ונחנץ להארין בביאורו.

ותחילה יש להבין מה בינייהו דקב"ה ואות ט', שאות ט' לא רצתה להתחבר בר' והקב"ה כפה אותה. והענין הוא, כי מטבע הרוחניים שהשורש שולט על הענף, והענף מתבטל אליו, ולפיכך לא רצתה הט' להתחבר עם הר' דהיינו לקבל ממנה חכמה, כי אז תהיה הר' לשורש והט' לענף, ותהיה מתבטלת אל הר', וע"כ נסתלקה ממנה ולא רצתה לקבל חכמה.

אבל הקב"ה רצה שתקבל חכמה מן הר', כדי שבדרך התכללות זו יקבל האדם ממנה מוחין דג"ד. לכן תקן, שבהמשך הארתה של הר', דהיינו בעליית אתון אל"ה בחזרה לבניה, כנ"ל, יתפשטו ממנה דינים קשים ומרים, ומסבה זו תמהד הר' ותתחבר עם הט' דהיינו להמשיך ממנה חסדים, שתתלבש החכמה שלה בחסדים של הט', והוכל להאיר. ובוזה נמצא שהט' חזרה ונעשתה לשורש אל הר', כי לולא אור חסדים שלה, לא היתה הר' יכולה להאיר, מחמת רוב הדינים המרים הנמשכים בכח הארתה.

וזה"ש, אבל את לימינא ואיהו לשמאלא, שאתה תהיה לימין ושורש, והיא תהיה לשמאל וענף, כי עי"ז שכומן הארת הר' נמשכים דינים קשים ומרים, תחזור הר' להתחבר בך לקבל ממך חסדים להתלבשות, ובוזה אע"פ שתקבל ממנה חכמה, תשאיר לה לשורש, כי הר' מוכרחת חכף להכלל בך, ולקבל ממך אור החסדים. (ועי' לעיל. פרשת נח רף כ"ה אות ס"ח ובהסולם.)

ועם זה תבין מ"ש לעיל (וירא דף ס"ה אות רי"ז ובהסולם שם) שסוד הוונג בתחילתו הוא כגורא דדינא, עש"ה. והוא כמבואר, אשר הימין לא יוכל להכלל ולקבל חכמה מן השמאל מטרים שהשמאל מגלה את הגזר דין שלו, כי מפחד שלא יתבטל אליו, אלא בעת שהשמאל מגלה הגזר דין שלו אז יוכל לקבל חכמה, מפני שהשמאל מוכרח אז להכלל

שאחד שממעט הג"ר דחכמה מקו שמאל, הוא כוללם זה בזה: והימין נכלל משמאל וקונה ג"ר דחכמה, והשמאל נכלל מימין וקונה לבוש החסדים. (כמ"ש לעיל לך דף י"ג ד"ה ונתבאר עש"ה) ובוזה נשלמו ג' קוין כבינה ע"י מסך דו"א, שה"ס נקודת החירק, שה"ס תחת נפקי מחד, וכיון שו"א גרם תלת הללו כבינה, לכן חד בתרת קיימא, שנס' ז"א משיג ג' הקוין הללו, ונשלמים המוחין שלו. (כנ"ל ב"א דף רפ"ז ד"ה תלת ע"ש). ותדע שב' הקוין ימין ושמאל, מכוונים כאן ט' ר', שט' היא קו ימין, וסוד חולם. ור' היא קו שמאל, וסוד שורק.

וזה אמרו כאן. כד ברא קב"ה שהיא בינה עלמא, שהיא זו"ן, כלומר, בעת שבינה המשיכה המוחין דו"ן בסוד תלת נפקי מחד וחד בתלת קיימא. כנ"ל, ברא ריה באתון וכו', היינו בג' קוין, כנ"ל. כיון דאתגלגלו ואתחברו תרין אתון אליון ט' ר' כחדא, היינו בעת שאתון אל"ה, שה"ס קו שמאל ואות ר', חזרו לבניה ונתחברו עם אתון מ"י, שה"ס קו ימין ואות ט'. הנה אז, סלקא ט' ולא אתישבת, הט' שה"ס קו ימין וחסדים נסתלקת מקו השמאל, שה"ס ר', ולא נתיישבת עמה, שהיתה מחלוקת ביניהם, (כנ"ל ב"א דף ס"ד אות נ"ח) עד דנער בה קב"ה, קב"ה ה"ס ז"א, דהיינו קו אמצעי, ובכח המסך דקו אמצעי, נתמעטו הג"ד דקו שמאל, ומכ"ש הג"ד דקו ימין, וזה נכחן שנער בה קב"ה, וכו', אמר לה תוב לאתריך דהא את צריך לה.

כי אחר שנתמעטו הג"ר בכח המסך דו"ן בסוד מנעולא, נעשה שם פעולת המיתוק דמלכות כבינה, ונמשכה סוד המפתחא, שע"ז חוזרת החכמה להאיר בשמאל, אלא בכחינת ו"ק דג"ד. (כמ"ש לעיל לך דף י"ג ד"ה ולפיכך בסוד פעולה הג' עש"ה) ואז גם הימין שה"ס אות ט' מקבל הארת החכמה מן השמאל. הדי שהט' צדיכה להתחבר ולקבל הארת החכמה מן הר', שולוא זה היתה נשאר ב"ק חסד ג"ר, מחמת המסך דו"א. וזה"ש דהא את צריך לה וכו', ואז נברא האדם בכח התכללות זו. אבל

(דפ"י דף ר"ד ע"א)

רמג) בהיהא שעתא פריש לון קב"ה, וברא לון לכל חד וחד, יומין ושנין ידיען, אלין לימינא, ואלין לשמאלא. אלין דימינא, אתקרון ימי הטוב, ואלין דשמאלא אתקרון ימי הרעה, וע"ד אמר שלמה, עד אשר לא יבאו ימי הרעה, דאלין מסחרין ליה לב"נ, בחובוי דאיהו עביד. כיון דאתברון יומין טוב, ויומין דרע, כדן תבו ואתיישבו, לאתכללא בהו י בבר נש. רמד) ובגיני כך אמר דוד, "למה אירא בימי רע עון עקבי יסבני, ימי רע ודאי, 'ורזא דא, אלין אקרון ימי רעב, שנין דרעב, ואלין אקרון ימי י שבע, שני שבע.

רמה) ורזא דמלה, דלא לאפקא מבוועא דברית קדישא, ביומי ד רעב, בשנת הרעב, ובגיכ יוסף דאיהו רזא דברית, סתים מבוועיה בשנת הרעב, ולא י יהב ליה דוכתא לאסגאה בעלמא, ו דא בעי ליה לב"נ, דכד שלטא שנת הרעב, דיסתים מבוועא דברית קדישא דיליה, בגין דלא י יהב ליה דוכתא לאסגאה בעלמא.

מסורת הזחר

(א) לעיל דף ל"ו ציון ד'.

חלופי גרסאות א אקרון ב בר (אה"ל). ג שובע שנין דשובע. ד דרעב. ס יהיב; יהיה (אה"ל). ו ג' מן ודא עד ריש. ז יהיב. ח לה.

מאמר

הסולם

וליוסף יולד - בסרם תבא שנת הרעב

כנ"ל. וזה סוד שהללו נקראים ימי רעב, שני שבע, דהיינו הארת השמאל, והללו נקראים ימי רעב, שני שבע, דהיינו הארת הימין.

רמה) ורזא דמלה דלא וכו': וסוד הדבר הוא, שלא להוציא המעיין של ברית קדש, דהיינו שלא לשמש מטהו, בימי רעב, בשנת הרעב, ומשום זה, יוסף שהוא סוד הברית, סתם מעיינו בשנת הרעב, ולא נתן לו מקום להתרבות בעולם. שנאמר וליוסף יולד וגו' בסרם תבא שנת הרעב, וזה שצריך האדם, בעת ששולטת שנת הרעב, לסתום המעיין של ברית קדש שלו, כדי שלא לתת מקום, לשמאל, להתרבות בעולם.

פירוש. כמו שנעשה תקון למעלה שבעת הארת השמאל יסתמו מעיינות השפע ויתפסטו דינים בעולם, כדי שעי"ז תכלול השמאל בימין ויתבטל אליו כדי לקבל ממנו חסדים, כן האדם למטה, בעת שניכר התפסות הדינים משמאל, דהיינו בימי רעב, הוא צריך להרמות לעליון, ולסתום מעיינו ולא להתרבות תולדות, כי אם ירבה תולדות בעת שליטת השמאל, נמצא בכח מעשה זו למטה, שמגדיל ומרבה את כח השמאל למעלה, ולא יכלול בימין. וז"ש, דלא יהב ליה דוכתא לאסגאה בעלמא.

בחסדים שלו והוא חוזר ונעשה לשורש אל השמאל כמבואר. הרי שהארת החכמה המושפע משמאל, הוא בדיוק, מן גזרא דדינא שלו. כי בדרך אחר לא יוכל הימין לקבל ממנו החכמה. והבן זה היטב.

רמג) בהיהא שעתא וכו': בשעה היא הפריד אותם הקב"ה, דהיינו שהפריד הארתם זו מזו שזו מאירה בתכלית הטוב, וזו בתכלית הרע. וברא להם לכל אחד ואחד ימים ושנים ידועים, שה"ס כ"ח עתים המובאים בקהלת ג'. אלו לימין ואלו לשמאל. דהיינו י"ד עתים לטובה וי"ד עתים לרעה, אלו שבימין נקראים ימי הטוב, ואלו שבשמאל נקראים ימי הרעה, וע"ז אמר שלמה, עד אשר לא יבואו ימי הרעה, שהם מסבכים האדם, מחמת החטאים שחטא, כיון שנבראו ימי הטוב וימי הרעה, אז חזרו ה' ותר' ונתישבו יחד כדי להתכלל באדם. פירוש. כי אחר שנבראו ימי הרעה בשליטת הר', שהיא הארת השמאל, כבר יכולה ה' להתישב עם הר', ולקבל ממנה חכמה, כמבואר ברבור הסמוך, ולהשפיע מוחין דג"ד אל האדם.

רמד) ובגיני כך אמר דוד וכו': ומשום זה אמר דוד, למה אירא בימי רע, עון עקבי יסבני. ימי רע ודאי. כלומר, שהם ודאי ימי רע הנמשכים בשעת הארת השמאל

(נמוי דף ר"ד ע"א)

רמו) רבי שמעון אמר, רוא דא איהו רוא עלאה, בההיא שנת הרעב, כיון דאיהי שלטא, בעי לאסתמא מבוועיה, בגין דאי לא סתים ליה, גרים לאמשכא רוחא להווא ולדא מההוא סטרא, ויהיב דוכתא להווא סטרא, למפשי בעלמא, סטרא דמסאבא בסטרא א דקודשא, ותו רוא, דכתיב " תחת שלש רגזה ארץ וגו'.

רמו) ובג"כ, יוסף צדיקא, רוא דברית, סליק וסתים מבוועיה" בשנת הרעב, דלא י לאתערבא בהדה כלל, ולמיהב לה דוכתא, ומאן דאפתח מבוועיה בההוא זמנא, עליה כתיב י בה' בגדו כי בנים זרים י ילדו עתה יאכלם וגו'. דהא אלין אקרון בנים זרים ודאי. בה' בגדו ודאי. ובג"כ, זכאה חולקהון דישראל י קדישין, דלא י אתחלפו דוכתא קדישא, בדוכתא מסאבא.

רמח) וע"ד כתיב, י וליוסף יולד שני בנים בטרם תבא שנת הרעב, דהא מההוא זמנא דשלטא שנת הרעב, אסתים מבוועיה, וסליק מקוריה, דלא למיהב בנין לסטרא מסאבא, ולא לאחלפא דוכתא דקודשא, בדוכתא דמסאבא, ובעי בני י לחכאה למאריה י דקודשא, כד ייתי וישלוט כדכתיב י וחכיתי לה' המסתיר פניו מבית יעקב וקויתי לו.

רמט) זכאין אינון צדיקיא, דידיעין אורחוי דקב"ה, ונטרי פקודי

מסורת הזהר

(א) ב"א ר"ל ציון ב'. (ב) לך קב"ט ציון א'. (ג) לעיל דף ס"ד ציון ד' (ד) ישעיה ח'.
 חלוסי גרסאות א דקדושה. ב לאתערא. ג ילדו וגו'. ד ל"ג קדישין. ה אחלפו. ו לאחכא (אח"ל).
 ז דקדושה; דקדושה (אח"ל).

מאמר

הסולם

עלה וסתם מעינו בשנת הרעב, כרי שלא להתערב עמה כלל. עם השמאל, ולא לתת לה מקום לשלוט על הימין, ומי שפוח מעינו באותו זמן, עליו כתוב, בה' בגדו כי בנים זרים ילדו וגו'. כי אלו הבנים שמוליד בשני רעב, הם בנים זרים ודאי, והוא טעם א' של ר"ש שמשיך רוח מאותו הצד אל הולד. בה' בגדו ודאי. והיא טעם ב' של ר"ש, שנותן מקום לשמאל שיתגדל על הימין, שבוגד בשם הוי"ה. וע"כ אשרי חלקם של ישראל, הקדושים, שלא החלפו מקום קדוש כמקום טומאה.

רמח) וע"ד. כתיב וליוסף וגו' בטרם תבא שנת הרעב: כי מאותו זמן ששלטה שנת הרעב, שהיא השמאל בלי ימין, הסתים מעינו והעלה מקורו, שלא לתת בנים לצד הטומאה, ולא להחליף מקום קדוש במקום טומאה, דהיינו להגדיל הטומאה על הקדושה, וצריך האדם לחכות לרבנו, שיבא וישלוט בעולם. שכתוב, וחכיתי לה' וגו'.

רמט) זכאין אינון צדיקיא וכו': אשריהם הצדיקים, שיודעים דרכיו של

הקב"ה

רמו) רבי שמעון אמר וכו': רש"א, סוד זה הוא סוד עליון, בשנת הרעב ההיא, שהוא הארת השמאל, כיון שהיא שולטת צריך האדם לסתום מעינו, שלא להוליד, משום ב' טעמים (א) כי אם לא יסתום מעינו גורם להמשיך רוח אל הולד מאותו הצד, משמאל. (ב) שנותן מקום לאותו הצד, שיתגדל בעולם צד הטומאה על צד הקדושה. דהיינו כנ"ל בסמוך, שגורם, שצד השמאל לא יתבטל לימין, ואם הימין יקבל אז ממנו חכמה, יהיה השמאל לשורש והימין לענף. ע"ש. ויתגדל צד הטומאה היונק משמאל על הקדושה שבימין. ועוד, שהוא סוד שכתוב. תחת שלש רגזה ארץ וגו'. פירושו, שגורם במעשה זו להמוכא בכתוב הזה, דהיינו שהעבד ימלך, והנבל ישבע לחם, והשנואה תבעל, דהיינו הקליפה תקבל שפע מהקדושה, ושפחה תירש גברתה, שהקליפה תירש את השכינה ח"ו. וכל זה הוא מטעם הנ"ל, שהשמאל נעשה לשורש והימין לענף, ע"ש.

רמו) ובג"כ יוסף צדיקא וכו': ומשום זה, יוסף הצדיק, שהוא סוד הברית,

(רמ"י דף ר"ד ע"א)

ה' דאורייתא, למיהך בהו, דכתיב, * כי ישרים דרכי ה' וצדיקים ילכו בם ופושעים יכשלו בם. וכתיב ב' ואתם הדבקים בה' אלהיכם חיים כלכם ב' היום. (רנ) * ובג'ד, קב"ה אזהר להו לישראל לאתקדשא, ג' דכתיב ב' והייתם קדושים כי קדוש אני. מאן אני. דא קודשא בריך הוא, מלכות שמים קדישא. מלכותא אחרא דעכו"ם, אקרי אחר, דכתיב י' כי לא תשתחוה לאל אחר כי ה' קנא שמו.

(רנא) ות"ח, אני: שלטנו דעלמא דין, ועלמא דאתי, וכלא ביה תליא. ד אחר: סטרא מסאבא, אחר: סטרא אחרא בסטרא מסאבא, ושולטנו דיליה ה' בהאי עלמא, ולית ליה בעלמא דאתי כלום, ובג"ד מאן דאתדבק בהאי אני, אית ליה חולקא בעלמא דין, ובעלמא דאתי.

(רנב) ומאן דאתדבק בהאי אחר, אתאביד מההוא עלמא, ולית ליה חולקא בעלמא דאתי, ואית ליה חולקא בהאי עלמא, במסאבו, בגין דההוא י' מלכו אחרא עכו"ם, כמה אינון (ה) תריסין גרדינין ממנן ז' ביה, לשלטאה בהאי עלמא.

(רנג) ובגיני כך, ה' אלישע אחר, דנחת ואתדבק בהאי דרגא, אתטריד מההוא עלמא דאתי, ולא אתייהב ליה רשו למהדר בתיובתא, ואתטריד מההוא עלמא, וע"ד אקרי אחר.

מסורת הזהר

דרך אמת

(ה) בעלי חיסון שליחי הדן הממונים על בני העולם. (א) וישלח י"ב ציון ז'. (ב) ב"ב ק"ו ציון א'. (ג) ויצא ע"ח ציון ג'. (ד) חיי שרה ס"ו ציון א'.

חלוסי גרסאות ה' אורייתא. כ מוסיף היום וכתיב והתקדשתם והייתם קדושים כי קדוש אני (ה) דהא קב"ה בעא לקדשא להו לישראל בכלא ולא יהא לון [מוסיף חולקא] בסטרא דמסאבא כלום. ת"ח כד סטרא דא שלטא בעלמא לא אצטריך (ליה) לב"ב לאתחזא [ודיתחזי אה"ל] בשוקא קמיה בגין דיכיל לנוקא [לאתחזא] ואתייהב ליה רשותא [רשות; רשון] לחבלא ות"ח ביעקב מה כתיב ויאמר יעקב לבניו למה תתראו דלא בעי לאתחזא קמיה. בדפ"י גרסא בסוגריים מן וכתיב והתקדשתם עד כלום ואת"כ סוגריים מן ת"ח עד קמיה ואה"ל כתב מן וכתיב והתקדשתם עד קמיה אר"ג אמנם הרמ"ק זלה"ה גריס ליה. ג במה דאתמר; ל"ג דכתיב. ד ל"ג אחר. ה' בעלמא דין. ו מלכות. ז בה (אה"ל). ח ל"ג א"ישע.

מאמר

הסולם

וליוסף יולד - בטרם תבא שנת הרעב

ומי שמתדבק באני הוה, דהיינו בהנוקבא, יש לו חלק בעולם הזה ובעולם הבא.

(רנב) ומאן דאתדבק וכו': ומי שמתדבק באחר הזה, דהיינו בהנוקבא של עכו"ם, נאבד מעולם האמת, ואין לו חלק לעולם הבא, ויש לו חלק בטומאה בעולם הזה. כי אותה מלכות האחרת של עכו"ם כמה חיילות ובעלי דין ממונים בה, לשלוט בעולם הזה.

(רנג) ובגיני כך אלישע וכו': ומשום זה, אלישע אחר, שירד ונתדבק באותה מדרגה, דהיינו במלכות דעכו"ם הנקראת אחר, נגרש מעולם הבא, ולא ניתן לו

הקב"ה, ושומרים מצות התורה ללכת בהם, שכתוב, כי ישרים דרכי ה' וצדיקים ילכו בם וגו'. וכתוב, ואתם הדבקים וגו'.

(רנ) וכנ"ד קב"ה אזהר וכו': ומשום זה הזהיר הקב"ה לישראל להתקדש, שכתוב, והייתם קדושים כי קדוש אני. שואל מי אני, ומשיב, זהו הקב"ה, מלכות שמים הקדושה. דהיינו הנוקבא. מלכות האחרת של עכו"ם נקראת אחר, שכתוב, כי לא תשתחוה לאל אחר וגו'.

(רנא) ות"ח, אני, שלטנו וכו': ובוא וראה, אני, היא ממשלת עולם הזה ועולם הבא, והכל תלוי בה. כי הכל תלוי בנוקבא. (דפ"י דף ר"ד ע"א * דף ר"ד ע"ב)

רנד) ובג"כ, בעי א ב"נ, לאתפרשא מכל סטרין, דלא לאסתאבא, בהווא י סטרא, למזכי בהאי עלמא, ובעלמא דאתי, וע"ד, דא ברכה, ודא קללה, דא י שבע, ודא רעב, כלא בהפוכא דא מן דא. והא אוקימנא.

רנה) ובג"כ, בהווא זמנא דשנת הרעב, לית ליה לב"נ, לאתחזאה בשוקא, ולא י לאפתחא מבויעה לאולדא, למיהב בנין לאל אחר, והא אתמר.

רנו) זכאה איהו ב"נ, דאסתמר למיהך בארח קשוט, ולא תדבקא במאריה תדיר, דכתיב * וכו תדבק. י ובשמו חשבע, וכו תשבע לא כתיב, אלא ובשמו, מאי תשבע. כמה דאוקימנא, למהוי מתדבק ברזא דמהימנותא.

רנו) שבעה דרגין י דעילא עלאין על כלא, רזא דשלימו דמהימנותא, ורזא דשבעה דרגין דלתתא מנייהו, דאינון חבורא חד, וקשורא חד, אלין באלין, למהוי כלהו חד, ובג"כ י כתיב, י שבעת ימים ושבעת ימים, י"ד יום, וכלא חד, וקשורא י חד, וע"ד כתיב ובשמו תשבע, י דעילא י ומתתא.

רנח) י"ו ומאן דמיחד אלין באלין, עליה כתיב י יפתח ה' לך את אוצרו הטוב את השמים, י אלין אוצרין דעילא ותתא. שבעת ימים ושבעת ימים

מסורת הזהר

(א וידא ל"א צ"ה. ב) (מלכים א' ח') ח"א רמז. ח"ב צב. ח"ג צב. צו : ג) (רכבים כ"ח) ז"ח ע"ג טר שלב. חלוסי גרסאות א ל"ג ב"ג. נ מוסיף סטרא ואחדק באני מלכות שמים לקבלא עליה עול מלכות שמים (אה"ל). ג שובע (אה"ל). ד לאפתחא. ה וכתיב את ה' אלקיך תירא ואוחזו חעבור וכו תדבק ובשמו. ו מוסיף דעילא לעילא (אה"ל). ז ל"ג כתיב. ח חרא. ט מעילא (אה"ל). י מוסיף ומתתא זכאה איהו. י"ו ומאן ; מן ; מאן דזכי לאתדבקא ביה בקביה כדקא יאות זכאה הוא בעלמא דין ובעלמא דאתי דקביה פתח ליה אוצרין טבין קרישין בשעתא דאצטריך לקבלא צלותא [ג"א צלותיה] כריא [דכתיב] ; עליה כתיב] יפתח. י"ג מוסיף את השמים אלין.

<p>מאמר</p> <p>רנד) ובג"כ בעי וכו' : וע"כ צריך האדם להפריד את עצמו מכל הצדדים שלא להטמא באותו הצד, כדי לזכות בעולם הזה ובעולם הבא. וע"כ, זה הנוקבא הקדושה ברכה, וזה הנוקבא דעכו"ם. קללה, זו שבע וזו ברע. והפוכים לגמרי זו מזו, וכבר נתבאר.</p> <p>רנה) ובג"כ כהווא וכו' : וע"כ, בזמן ההוא של שנת הרעב, דהיינו בזמן שליטת הנוקבא דעכו"ם, אין לאדם להראות עצמו בשוק, ולא לפתוח מעינו להוליד, לתת בנים לאל אחר. וכבר נתבאר.</p> <p>רנו) זכאה איהו ב"נ וכו' : אשרי האדם, הגשמי ללכת בדרך האמת, ולהתדבק ברבונו תמיד, שכתוב, וכו תדבק ובשמו תשבע. וכו תשבע אינו כתוב, אלא ובשמו דהיינו הנוקבא, הנקראת שם. ושואל לפי' מהו תשבע, ומשיב, כמו שבארנו, שחשבע סירושו להיות דבוק בסוד האמונה, שהיא הנוקבא, שנקראת שבע, על שם שבע ספירות חג"ת נהי"מ, שמקבלת מבינה, כמו שמבאר והולך.</p>	<p>הכולם</p> <p>רנז) שבעה דרגין וכו' : שבע מדרגות הן למעלה, בבינה, עליונות על כל, שהן סוד השלימות של האמונה, שתכלית השלימות של הנוקבא, הוא לעלות ולהלביש את שבע מדרגות הללו חג"ת נהי"מ דבינה. וסוד שבע מדרגות יש למטה מהם דהיינו הנוקבא עצמה, שהן חבור אחד וקשר אחד אלו ו' תחתונות, באלו ז' עליונות, להיות כולן אחת. וע"כ כתוב שבעת ימים ושבעת ימים, י"ד יום, והכל אחד וקשר אחד, כי ז' דנוקבא, כשהן בשלמות, עולות ומלבישות ז' דבינה, ומתקשרות כאחת, כנ"ל. ועל כן כתוב, ובשמו תשבע, שורה לשון שביעיות, דהיינו מלמעלה ומלמטה. כלומר, להתדבק בב' השביעיות שבע דבינה ושבע של הנוקבא, ליחון כאחת.</p>
---	--

רנח) ומאן דמיחד אלין באלין וכו' : ומי שמיוחד אלו באלו ו' התחתונות ב' העליונות, עליו כתוב, יפתח ה' לך את אוצרו הטוב את השמים, אלו הן אוצרות של מעלה, ז' דבינה, ושל מטה ז' דנוקבא, כי שבעת ימים דבינה ושבעת ימים דנוקבא כולם אחד.

שכתוב

(דפו"י רף ר"ד ע"ב)

כלהו חד, דכתיב את אוצרו הטוב את השמים, אוצרו יחד, ואיהו את השמים, * שבעה ושבעה מוצקות, ואינון חד.

רנט) רבי חייא ורבי יוסי, הוו אזלי בארחא, אדהכי חמו חד ב"נ, דהוה אתי, מתעטף בעטופא דמצוה, וכלי זיינין (ב) קטורין תחותי, אמר רבי חייא, ב"נ ה דין, חד מתרין אית ביה, או זכאה שלים איהו, או לרמאה י בני עלמא איהו.

רס) אמר ליה רבי יוסי, הא חסידי י עליונין אמרו, הוי דן לכל ב"נ לזכו. הא תנינן, בר נש דנפיק לארחא, י יתכוין לתלת מלין, לדורון, לקרבא, לצלותא. מנלן מיעקב, דהא לתלת אלין אתכוון, וזריו גרמיה לדורון, ה לקרבא, לצלותא. והאי ב"נ, אזיל בארחא איהו, הא ביה עטופא דמצוה, לצלותא. והא ביה כלי זיינין, לקרבא. כיון דתרין אלין אית ביה, תליתאי לא למרדף ו אבתרה.

רסא) כד קריב לגבייהו, יהבו ליה שלם, ולא אתיב לון. אמר רבי חייא, הא חד מאינון *) תלת, ה דאתחזיין ה למהוי ביה, לית ביה, דהא לא אתקין גרמיה לדורון, ובדורון שלמא כלי ביה. אמר רבי יוסי, דילמא איהו משתדל בצלותיה, או מרחיש תלמודיה. בגין דלא יעקר ליה.

רסב) אזלי כחדא, ולא מלי ליה הוא ב"נ בהדיהו. לבתר אשתמיטו רבי

מסורת הזהר

(א) (זכריה ד') ח"ג רנה : שט. ת"ז ת"ע קכה :

דרך אמת

(ב) וכלי זיין קטורים וחגורים תחטיו.

חלופי גרסאות ה דא. ז מוסיף אח ; ית בני. ג עלאין. ד יתכוין. ה לצלותא ולקרבא. ו אבתרה. ז תרין. ח למהוי ביה דאתחזיין ; דאתחזין (ד"א). ט דלית ול"ג למהוי ביה.

וליוסף יולד — בטרם חבא שנת הרעב

הסולם

מאמר

מיעקב, שנתכוון לג' אלו. וחגר את עצמו, לדורון ולמלחמה ולתפלה. כמ"ש בפרשת וישלח ששלח לעשו מתנה. חצא: לב' מחנות, סן יבא עשו והכהו וגו', שהיא למלחמה. והתפלל לה' הצילני נא מיד אחי וגו'. שזה תפלה. ואדם הזה ההולך בדרך, הנה יש בו עטוף של מצוה לתפלה, והנה בו כלי זיין למלחמה, וכיון ששנים הללו יש בו, השלישית, שהיא מתנה, אין צורך עוד לרדוף אחריה, לדעת אם יש בו, כי כיון שיש בו שנים, בודאי יש בו גם השלישי.

שכתוב את אוצרו הטוב את השמים, אוצרו אחד, והוא, את השמים. כלומר, כש' דנוקא עלות ומלבישות ז' דבינה, נקראות ביחד את השמים, כי אז הן אחת, אוצר אחד, וזו"ה שבעה ושבעה מוצקות, והן אחד. כמבואר.

רנט) ר' חייא ור' יוסי וכו' : ר"ח ור"י היו הולכים בדרך, בתוך כך, ראו אדם אחד שהיה בא, ומתעטף בעטוף מצוה, דהיינו כציצית, וכלי זיין קטורים תחתיו. אמר ר"ח, אדם זה, אחד משנים יש בו, או שהוא צדיק גמור, שגם בדרך מתעטף בטלית מצויצת, או הוא לרמות בני העולם, כי חנור כלי זיין, משמע שהוא לסטים, ומתעטף בטלית מצויצת כדי לרמות בני העולם, ללכוד אותם ברשתו.

רסא) כד קריב לגבייהו וכו' : כשקרב אליהם, נתנו לו שלום ולא השיב להם, אמר ר' חייא, הרי אחד מאלו השלשה דברים הראויים להיות בו, אין בו, כי לא התקין עצמו למתנה, שבמתנה כלול שלום. והוא אינו משיב שלום. אמר ר' יוסי, אולי הוא עוסק בתפלתו, או מרחש תלמודו שלא ישכח אותו.

רס) א"ל ר' יוסי וכו' : אמר לו ר"י, הרי חסידי העליונים אמרו, הוי דן את כל האדם לכף זכות, והרי למדנו, אשר אדם היוצא לדרך, ומתירא מלסטים, יכוון לג' דברים, למתנה ולמלחמה ולתפלה. מאין לנו זה (דטו"י דף ר"ז ע"ב) (ט דף ר"ה ע"א)

רסב) אזלו כחדא וכו' : הלכו ביחד, ואותו אדם לא דבר עמהם. אחר כך

התחמק

חייא ורבי יוסי, ואשתדלו באורייתא. כיון דחמא ההוא ב"נ, דהוו משתדלי באורייתא, קריב ל' לגבייהו, ויהיב לון שלם.
 (רסג) אמר לון, רבותי, במה חשדתון לי, כד יהביתו לי שלם, ולא אתיבנא לכו, א"ל ר' יוסי, דילמא צלותא הוית אמר, או מרחיש ב' בתלמודך. אמר לון, קב"ה ידין לכו לכף זכו.
 (רסד) אבל אימא לכו, יומא חד הוינא אזיל בארחא, אשכחנא חד ב"נ, ואקדימנא ליה שלם, וההוא גברא ג' הוה לסטים, וקם עלי, וצער לי, ואלמלא דאתתקפנא ביה אצטערנא. מההוא יומא נדרנא, דלא לאקדמא שלם, בר לב"נ זכאה, אלא אידיענא ביה בקדמיתא, בגין דיכיל צעערא לי, ויתתקף בי בחילא, בגין דאסיר לאקדמא שלם לב"נ חייבא, דכתיב * אין שלום אמר ה' לרשעים.
 (רסה) ו' וההיא שעתא דחמינא לכו, ויהביתו לי שלם, ולא אתיבנא לכו, חשידנא לכו, בגין דלא חמינא בכו מצוה דאתחזי לכו, והוינא כמו כן מהדר תלמודאי, אבל השתא דחמינא בכו, דאתון זכאין, הא ארחא מתתקנא ו' קדמי.
 (רסו) פתח ואמר, ב' מזמור לאסף אך טוב לישראל אלהים לברי לבב. ת"ח, קב"ה עבד ימינא, ועבד שמאלא, לאנהגא עלמא, חד אקרי טוב, וחד אקרי רע, ובתרין אלין אתכליל ב"נ, ואתקריב בכלא.
 (רסז) וההוא רע דאיהו שמאלא, אתכלילו ביה ' עמין עעכו"ם, ו' ואתיהב בסטרא דלהון, בגין דאינון ערלי לבא, ו' וערלי ' בשרא, י' ולאתחללא ביה. אבל י' בישראל מה כתיב, אך טוב י' לישראל.

מסורת הזהר

(א) לך רף א' צ"ב. (ב) תהלים ע"ג.

חלוזי גרסאות א' לגביהון, ב' תלמודך, ג' לסטים הוה, ד' ליג בגין, ה' וההוא, ו' קמאי, ז' מוסיף שאר עמין, ח' ואתיהיב, ט' ל"ג וערלי בשרא, י' בשר, י"א לאסתאבא, ולאסתאבא; ולאסתאבא. יב' לישראל, י"ג ישראל (אה"ל). יד' מוסיף לישראל כתיב.

<p>מאמר</p> <p>התחמקו ר' חייא ור' יוסי, ועסקו בתורה. כיון שראה אותו אדם שהיו משתדלים בתורה, קרב אליהם, ונתן להם שלום. (רסג) אמר לון וכו': אמר להם, רבותי, במה חשדתם אותי, כשנתתם לי שלום ולא השיבותי לכם. אמר לו ר' יוסי, חשכנא אולי אסרת תפלה, או מרחש בתלמודך. אמר להם, הקב"ה ידין אתכם לכף זכות. (רסד) אבל אימא וכו': אבל אומר לכם, יום אחד הייתי הולך בדרך, מצאתי אדם אחד, והקדמתי לו שלום, ואותו אדם היה שורדי, וקם עלי וציער אותי, ולולא שנתגברתי עליו הייתי מצטער. מיום ההוא ואילך, נדרתי שלא להקדים שלום רק לאדם צדיק, ורק אם אני מכירו בתחילה שהוא צדיק, מסחר שהוא יכול לצער אותי, ויתגבר עלי בכח. ומשום שאסור להקדים שלום לאדם רשע, שכתוב, אין שלום אמר ה' לרשעים. (רסז) וההוא רע וכו': והרע שהוא שמאל, נכללו בו העמים עעכו"ם, וניתן בצד שלהם להתחלל בו, משום שהם ערלי לב וערלי</p>	<p>הסולם</p> <p>וליוסף יולד - בסרם תבא שנת הרעב</p> <p>(רסה) וההוא שעתא וכו': ואותה שעה שראיתכם, ונתתם לי שלום ולא השיבותיכם, חשדתי בכם, שאינכם צדיקים, משום שלא ראיתי בכם מצוה הנראית מבוהק, ע"כ לא השיבותי לכם שלום, וכמו כן הייתי חוזר על תלמודי, ולא יכלתי להשיבכם שלום, אבל עתה שאני רואה בכם שאתם צדיקים, הרי הדרך מתוקן לפני. (רסו) פתח ואמר מזמור לאסף אך טוב וכו': בוא וראה, הקב"ה עשה ימין ועשה שמאל להנהיג העולם. אחד נקרא טוב, והיינו הימין, ואחד נקרא רע, דהיינו השמאל, ובשנים אלו נכלל האדם ונתקרב בכל דבר לה'. דהיינו כמ"ש חז"ל בשני יצריך ביצור הטוב וכיצר הרע. (ברכות גד.) (רסז) וההוא רע וכו': והרע שהוא שמאל, נכללו בו העמים עעכו"ם, וניתן בצד שלהם להתחלל בו, משום שהם ערלי לב וערלי</p>
--	--

רסח) ואי תימא לכלהו, לאו, אלא לאינון דלא ה' אתחללי בהדי
 ההוא רע, דכתיב לברי לבב, בגין דדא טוב, ודא רע, טוב לישראל
 בלחודייהו, ורע לעמין עעכו"ם. אך טוב לישראל, בגין י' לאדבקא ביה,
 ובהאי י' אתדבקו ישראל, ברזא עלאה, ברזא דמהימנותא, למהוי כלא חד.
 אמר רבי יוסי זכאין אנן, דלא שבשנא בך, והא קב"ה שדרך לגבן.
 רסט) אמר רבי יוסי, בגין דטוב הוא לישראל, ד' ישראל אית לון
 חולקא בעלמא דין, ובעלמא דאתי למחמי עינא בעינא חיוזו ה' יקרא, ו' כמה
 דכתיב, " כי עין בעין יראו בשוב ה' ציון. ברוך ה' לעולם אמן ואמן.

מסורת הזהר

א) (ישעיה נ"ב) ח"ב נה : פא : קכו. רמ : ח"ג קל. קלו. ת"ז כהקדמה טו. ת"ו בהשמטות קמר.
 חלופי גרסאות ה' אסחאבו. ב' לאתדבקא. ג' אתדבקן. ד' אלקים (אה"ל). ה' יקריה (אה"ל). ו' ליג כמה.

מאמר

הסורם

האמונה, שהיא הנוקבא, שיהיה הכל אחד. כלומר
 שעי' השגת הטוב הם זוכים ליחד ז"א ונוקבא כאחד
 ולהרבק בהם.

וערלי בשר. אבל בישראל מה כתוב, אך טוב
 לישראל.

רסט) אמר רבי יוסי וכו' : אר"י, אשרנו שלא
 טעינו בך, והרי הקב"ה שלח אותך
 אלינו. אמר רבי יוסי, משום שהטוב הוא
 לישראל, יש לישראל חלק בעולם הזה ובעולם
 הבא, ולראות עין בעין מראה הכבוד. כמו
 שכתוב, כי עין בעין יראו בשוב ה' ציון. ברוך
 ה' לעולם אמן ואמן.

רסח) ואי תימא לכלהו וכו' : ואם תאמר
 לכולם הוא טוב. לא, אלא לאלו
 שלא נתחללו עם הרע, שכתוב, לברי לבב.
 משום שטוב הזה ורע הזה, הטוב הוא לישראל
 בלבד, והרע הוא לעמים עעכו"ם בלבד. אך
 טוב לישראל, כדי להדבק בו בהקב"ה, ובה
 נתדבקו ישראל בסוד העליון שהוא ז"א, בסוד
 (דטו"י דף ר"ה ע"א)